

ПРИКАЗ

БОЕРЫК

12.02.2019

г.Казань

№ 82-осн

Болгар урманчылыгының урман хужалыгы регламентын раслау турында

Россия Федерациясе Урман кодексының 83 статьясының 1 өлешендәге 9 пункты, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2018 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясының 3 өлешендәге 1 пункты нигезендә боерык бирәм:

1. Болгар урманчылыгының урман хужалыгы регламентын расларга (кушымтада бирелә).

2. Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының түбәндәге боерыкларын көчен югалткан дип танырга:

«Болгар урманчылыгының урман хужалыгы регламентын раслау турында» 2013 елның 22 октябрәндәге 571/9-осн номерлы;

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының 2013 елның 22 октябрәндәге 571/9-осн номерлы боерыгы белән расланган Болгар урманчылыгы урман хужалыгы регламентына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 28 маендагы 289-осн номерлы.

3. Әлеге боерык аны рәсми бастырып чыгарган көненнән башлап 10 көн узгач үз көченә керә.

4. Әлеге Боерык үтәлешен контрольдә тотуны урман хужалыгы министрының беренче урынбасары Ә.Н.Бәдертдиновка йөкләргә.

Министр

Р.Ә. Кузюров

Татарстан Республикасы Урман
хужалыгы министрлыгының 2019
елның 12.02 82-осн номерлы
боерыгы белән расланды

БОЛГАР УРМАНЧЫЛЫГЫНЫҢ УРМАН ХУЖАЛЫГЫ РЕГЛАМЕНТЫ

Эчтәлек

КЕРЕШ	5
1.1. Урманчылыкка кыскача сыйфатлама	16
1.1.1. Урманчылыкның аталышы һәм урнашкан урыны.....	16
1.1.2. Урманчылыкның, кишәрлек урманчылыкларының гомуми мәйданы, урманчылык территориясенә районнар буенча бүленеше	16
1.1.3. Урманчылык урманнарының урман үсү зоналарына, урманлы районнарга һәм урман яклау зоналарына һәм урман-орлык районнарына бүленеше.....	18
1.1.4. Урманчылык урманнарының кварталлар яисә аларның өлешләре буенча максатчан билгеләнеше һәм яклаучы урман категорияләре буенча бүленеше, шулай ук яклаучы, эксплуатация һәм резерв урманнарын бүлеп чыгару нигезләре	20
1.1.5. Урманчылык территориясендә урман фонды жирләре составыннан урманлы һәм урмансыз жирләргә сыйфатлама	24
1.1.6. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигый территорияләргә һәм объектларга, аларны оештыру, экологик челтәрләрен үстерү, биотөрлелеген саклау планнарына сыйфатлама	25
1.1.7. Илкүләм мирас буенча проектлана торган урманнарга сыйфатлама.....	25
1.1.8. Диләнке эшләрен гамәлгә ашырганда сакланьрга тиешле биологик күптөрлелек төрләрен һәм буфер зоналары зурлыклары исемлеге.....	26
1.1.9. Гамәлдәге урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларына, урман инфраструктурасын ясауга бәйле булмаган объектларга, әлеге объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү буенча чараларның территориаль планлаштыру документларында каралган сыйфатлама.....	30
1.2. Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	33
2 БҮЛЕК. УРМАННАРДАН РӨХСӘТЛЕ ФАЙДАЛАНУ НОРМАТИВЛАРЫ, ПАРАМЕТРЛАРЫ ҺӘМ ЧОРЛАРЫ, УРМАННАРНЫ САКЛАУ, ЯКЛАУ ҺӘМ ЯҢАДАН ҮСТЕРҮ БУЕНЧА НОРМАТИВЛАР	36
2.1. Урманнардан агач материалы эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	36
2.1.1. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме.....	37
2.1.2. Урманнарны тәрбияләгәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)	56
2.1.3. Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)	890
2.1.4. Кисентеләрнең яшьләре.....	923
2.1.5. Агачлыкларның тулылыгын һәм составын, диләнкеләрнең күләмнәрен, диләнкеләрнең тоташу чорларын, киртекләр санын, кисүләренә кабатлану чорларын исәпкә алып, агач материалын сайлау проценты (ешлыгы).....	934
2.1.6. Урман торгызу методлары.....	96
2.1.7. Урманнардан үзагач эзерләү өчен файдалану вакытлары һәм башка мәгълүматлар	96

2.2. Урманнардан чәер эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	97
2.3. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	98
2.3.1. Урманнардан агач булмаган урман ресурсларын төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары.....	98
2.3.2. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю өчен файдалану чорлары	99
2.4. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	99
2.4.1. Урманнардан азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары.....	990
2.4.2. Эзерләү һәм жыеп алу вакытлары.....	990
2.4.3. Агач сутлары эзерләгәндә нормативлар һәм параметрлар.....	1000
2.4.4. Абага-кара абага эзерләү	1001
2.4.5. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен файдалану чорлары	1011
2.5. Урманнардан аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	1011
2.5.1. Аучылык инфраструктурасы объектларын урнаштыру өчен биотехник чаралар уздыру исемлеге һәм нормалары	1022
2.6. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	1023
2.6.1. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары	1033
2.7. Урманнардан фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	1033
2.8. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	10404
2.8.1. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары.....	10404
2.8.2. Рекреация эшчәнлегенә бәйле зона кварталларының һәм (яки) аларның өлешләре исемлеге	10404
2.8.3. Рекреация эшчәнлегенә караган зона территориясен функциональ зоналарга бүлү.....	10404
2.8.4. Урман кишәрлекләрендә вакытлыча төзелгән корылмалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары.....	10405
2.8.5. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану параметрлары һәм чорлары	10505
2.9. Урманнардан урман плантацияләре ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	10606

2.10. Урманнардан жимешле, жыләкле, декоратив урман үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	10607
2.11. Урманнардан урман үсентеләренең утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	10707
2.12. Урманнардан жир асты байлыкларын геологик өйрәнү буенча эшләр башкару өчен, файдалы казылма ятмаларын эшкәртү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	10808
2.13. Урманнардан сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корымалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм сроклары	1100
2.14. Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	1101
2.15. Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	1133
2.16. Урманнардан дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	11415
2.17. Урманнарны саклауга, яклауга һәм янадан үстерүгә карата таләпләр	11515
2.17.1. Урманнарда янгын куркынычсызлыгы чараларына, урманнарны радиоактив матдәләр белән пычранудан һәм тискәре башка йогынтыдан саклауга карата таләпләр.....	11515
2.17.2. Урманнарны яклауга карата таләпләр (санитар-савыктыру чараларының, урманнарны яклау буенча профилактика чараларының, зарарлы организмнарның чыганаclarын ликвидацияләү чараларының, шулай ук вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чараларның нормативлары һәм параметрлары).....	11818
2.17.3. Урманнарны янадан үстерүгә карата таләпләр	12828
2.18. Урман үсү зоналары һәм урманлы районнар буенча урманнардан файдалануга карата таләпләрнең үзенчәлекләре.....	13737
3 БҮЛЕК. УРМАННАРДАН ФАЙДАЛАНУДА ЧИКЛӘМӘЛӘР.....	13838
3.1. Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләмәләр.....	13838
3.2. Махсус якланучы урман кишәрлеге төрләре буенча чикләмәләр.....	13939
3.3. Урманнардан файдалану төрләре буенча чикләмәләр.....	1402

КЕРЕШ

Әлеге урман хужалыгы регламенты Болгар урманчылыгы чикләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау һәм торгызу нигезе булып тора.

Урман хужалыгы регламенты Россия Федерациясе Урман кодексының 87 статьясының 7 өлеше, Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман хужалыгы регламентларының составын, аларны эшләү тәртибен, аларның гамәлдә булу срокларын һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 27 февралендәге 72 номерлы боерыгы нигезендә эшләнә.

Урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чоры 2029 елның 1 апреленә кадәр.

Урман хужалыгы регламентын эшлэгәндә түбәндәгеләр файдаланылды:

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының 2018 елның 11 гыйнварындагы 2-осн номерлы боерыгы белән расланган 2016 елгы урман корылышы материаллары;

дәүләт урман реестры материаллары.

Регламентны эшләүчеләр:

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгы.

Почта адресы: Ямашев пр., 37А й., Казан ш., 420124.

E-mail: Minleshoz@tatar.ru.

Сайт: Minleshoz.tatarstan.ru.

Тел. (843) 221-37-01.

Факс (843) 221-37-37.

Россия Федерациясе закон актлары

Россия Федерациясе Урман кодексы (алга таба – РФ УК),

Россия Федерациясе Су кодексы (алга таба – РФ СК),

Россия Федерациясе Жир кодексы (алга таба – РФ ЖК),

Россия Федерациясе Гражданлык кодексы (алга таба – РФ ГК),

«Жир асты байлыклары турында» 1992 елның 21 февралендәге 2395-1 номерлы Россия Федерациясе законы (алга таба – «Жир асты байлыклары турында» РФ законы).

«Янғын куркынычсызлыгы турында» 1994 елның 21 декабрендәге 69-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – «Янғын куркынычсызлыгы турында» ФЗ).

«Махсус сакланучы табигый территорияләр турында» 1995 елның 14 мартындагы 33-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 33-ФЗ номерлы федераль закон).

«Хайваннар дөньясы турында» 1995 елның 24 апрелендәге 52-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 52-ФЗ номерлы федераль закон).

«Геодезия, картография һәм киңлек мәгълүматлары турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 30

декабрдәгә 431-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 431-ФЗ номерлы федераль закон).

«Пестицидлар һәм агрохимикатлар белән имин эш итү турында» 1997 елның 19 июлендәгә 109-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 109-ФЗ номерлы федераль закон).

«Намус иреге турында һәм дини берләшмәләр турында» 1997 елның 26 сентябрдәгә 125-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 125-ФЗ номерлы федераль закон).

«Кадастр эшчәнлеге турында» 2007 елның 24 июлендәгә 221-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 221-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясендә газ белән тәэмин итү турында» 1999 елның 31 мартындагы 69-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 69-ФЗ номерлы федераль закон).

«Жир корылышы турында» 2001 елның 18 июнендәгә 78-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 78-ФЗ номерлы федераль закон).

«Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 7-ФЗ номерлы федераль закон).

«Электр энергетикасы турында» 2003 елның 26 мартындагы 35-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 35-ФЗ номерлы федераль закон).

«Элемтә турында» 2003 елның 07 июлендәгә 126-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 126-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясе Урман кодексын гамәлгә кертү турында» 2006 елның 04 декабрдәгә 201-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 201-ФЗ номерлы федераль закон).

«Орлыкчылык турында» 1997 елның 17 декабрдәгә 149-ФЗ номерлы федераль закон (149-ФЗ номерлы федераль закон).

«Ау һәм аучылык ресурсларын саклау һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2009 елның 24 июлендәгә 209-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 209-ФЗ номерлы федераль закон).

«Үсемлекләр карантини турында» 2014 елның 21 июлендәгә 206-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 206-ФЗ номерлы федераль закон).

РФ Урман кодексында каралган хокукый мөнәсәбәтләрне жайга салучы норматив хокукый актлар (2019 елның 01 гыйнварына карата).

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
Россия Федерациясе Хөкүмәте актлары		
91 ст. 7 өл.	Дәүләт реестрыннан өзәмтәләр биргән өчен түләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Дәүләт урман реестрыннан өзәмтәләр биргән өчен түләү күләме һәм аны алу тәртибе турында» 2007 елның 03 мартындагы 138 номерлы карары
100 ст. 2	Урман кишәрлекләренә һәм	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урман

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
өл., 81 ст. 38 п.	урманнардан файдаланганда барлыкка килә торган мөлкәт хокукларына китерелгән зыянны түләү. Урман законнары бозылу нәтижәсендә урманнарда китерелгән зыянның күләмен исәпләү таксаларын һәм методикаларын раслау	законнарын бозу нәтижәсендә урманнарда һәм аларда булган табигать объектларына китерелгән зыянны каплау үзенчәлекләрен раслау турында» 2018 елның 29 декабрдәге 1730 номерлы карары
96 ст., 81 ст. 36 п.	Федераль дөлүт урман күзәтчелеге (урман сагы), аны гамәлгә ашыру тәртибе	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Федераль дөлүт урман күзәтчелеген (урман сагын) гамәлгә ашыру турында нигезләмә раслау турында» 2007 елның 22 июндәге 394 номерлы карары
50 ст. 3 өл.	Зат, затлар төркеме тарафыннан эзерләнергә тиешле агач материалының максималь күләмен билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Зат, затлар төркеме тарафыннан эзерләнергә тиешле максималь үзагач күләмен билгеләү турында» 2007 елның 22 июндәге 395 номерлы карары
73 ст. 4 өл., 81 ст. 27 п.	Федераль мөлкәттәге урман ресурслары берәмлеге өчен түләү ставкалары һәм урман кишәрлеген арендау өчен урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү ставкалары билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Федераль милектә булган урман кишәрлеген арендау буенча урман ресурслары күләме берәмлеге өчен түләү ставкалары һәм урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү ставкалары турында» 2007 елның 22 маендагы 310 номерлы карары
44 ст.	Сусаклагычлар, башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, дингез портлары, дингез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм аларны эксплуатацияләү өчен урманнардан файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Су объекттын файдалануга тапшыру турында карар эзерләү һәм кабул итү тәртибе турында» 2006 елның 30 декабрдәге 844 номерлы карары
45 ст.	Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Россия Федерациясе элемент линияләрен һәм корылмаларын саклау кагыйдәләрен раслау турында» 1995 елның 9 июндәге 578 номерлы карары
76 ст. 3 өл., 81 ст. 30 п.	Урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре буенча түләү. Федераль мөлкәттә, шулай ук Россия Федерациясе субъектлары мөлкәтендә һәм муниципаль мөлкәттә торучы жирләрдә эзерләне торган агач материалы берәмлеге өчен түләү ставкаларын билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Федераль милектә булган урман кишәрлеген арендау буенча урман ресурслары күләме берәмлеге өчен түләү ставкалары һәм урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү ставкалары турында» 2007 елның 22 маендагы 310 номерлы карары

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
16 ст. 3 өл., 60.3 ст., 81 ст. 17 п.	Урманнарда санитар куркынычсызлык. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре турында» 2007 елның 20 маендагы 607 номерлы карары
16 ст. 3 өл., 53 ст. 3 өл., 81 ст. 16 п.	Урманнарда янғын куркынычсызлыгы. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарда янғын куркынычсызлыгы кагыйдәләрен раслау турында» 2007 елның 30 июнендәге 417 номерлы карары; Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарны янғынга каршы кору чаралары турында» 2011 елның 16 апрелендәге 281 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урман янғыннары нәтижәсендә урманнарда барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен федераль башкарма хакимият органнары көчләрен һәм чараларын жәлеп итү турында» 2017 елның 2 декабрендәге 1464 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урман янғыннары нәтижәсендә урманнарда барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләр турында» 2011 елның 17 маендагы 376 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урман янғыннарын сүндерү планын һәм аның рәвешен эшләү һәм раслау кагыйдәләрен раслау турында» 2011 елның 17 маендагы 377 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарда һәм урман янғыннарында янғын куркынычы турындагы мөгълүматларның дәрәҗәсиз контрольдә тоту кагыйдәләрен раслау турында» 2011 елның 18 августындагы 687 номерлы карары
22 ст. 3 өл.	Урманнарны үзләштерү өлкәсендә инвестиция эшчәнлеге. Урманнарны үзләштерү өлкәсендә өстенлекле инвестиция проектлары исемлеген әзерләү һәм раслау	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарны үзләштерү турында өстенлекле инвестиция проектлары турында һәм Россия Федерациясе Хөкүмәтенен кайбер актларын көчен югалткан дип тану турында» 2018 елның 23 февралендәге 190 номерлы карары
6 ст.	Урманнар урнашкан җирләр	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урман фонды җирләрен бүтән (башка) категория җирләренә күчерү турында документлар составы һәм аларны әзерләү тәртибе турында» 2006 елның 28 февралендәге 48 номерлы карары
105 ст. 7 өл.	Урман паркы зоналарының, яшел зоналарның вазыйфай зоналары	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урман паркы зоналарының вазыйфай зоналарын, урман паркы зоналарының, яшел зоналарның

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
		мәйданын һәм чикләрен билгеләү турында нигезләмә раслау турында» 2009 елның 14 декабрендәге 1007 номерлы карары
13 ст.	Урман инфраструктурасы	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Яклаучы урманнар, эксплуатация урманнары һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы объектлары исемлеген раслау турында» 2012 елның 17 июлендәге 1283-р номерлы боекы
21 ст.	Урман инфраструктурасына бәйлә булмаган объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә 2013 елның 27 маендагы 849-р номерлы күрсәтмәсе «Яклаучы урманнар, эксплуатация урманнары һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы оештыруга бәйлә булмаган объектлар исемлеген раслау турында»
45 ст.	Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Электр челтәрләре хужалыгы объектларының саклык зоналарын һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләреннән файдалануның махсус шартларын билгеләү тәртибе турында» 2009 елның 24 февралендәге 160 номерлы карары
Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгы (алга таба – Россия Табигать министрлыгы) норматив актлары		
62 ст. 3 өл., 81 ст. 21 п.	Урман торгызу. Урман торгызу кагыйдәләре	«Урман торгызу кагыйдәләрен раслау турында» 2016 елның 29 июнендәге 375 номерлы боекы
77 ст. 7 өл.	Урман утыртмаларын сату-алу турында типик шартнамә	«Урман кишәрлекләре арендасының бертип шартнамәсен раслау турында» 2017 елның 20 декабрендәге 693 номерлы боекы
73.1 ст. 7 өл.	Урман кишәрлегенә типик аренда шартнамәсе	«Урман утыртмаларын сату-алуның бертип шартнамәсен раслау турында» 2017 елның 17 октябрендәге 567 номерлы боекы
60.15 ст.	Сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләре	«Россия Федерациясе Кызыл китабына яисә РФ субъектлары кызыл китапларына кертелгән, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 29 маендагы 264 номерлы боекы
16 ст. 3 өл., 64 ст. 3 өл., 81 ст. 23 п.	Урманнарны тәрбия кылу. Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләре. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	«Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2017 елның 22 ноябрәндәге 626 номерлы боекы

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
103 ст. 6 өл., 81 ст. 40 п.	Махсус сакланучы табигый территорияләрде урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, янадан үстерү үзенчәлекләре	«Махсус сакланучы табигый территорияләрде урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, янадан үстерү үзенчәлекләрен раслау турында» 2007 елның 16 июлендәге 181 номерлы боерык
53.1 ст.	Урман янгыннарын кискәтү	«Урман янгыннарын кискәтү һәм сүндерү чаралары төрләрен, урманнардан файдаланучы затларның әлеге чаралар белән тәэмин ителү нормативларын, урманнардан файдаланганда булырга тиешле урман янгыннарын кискәтү һәм сүндерү чаралары нормаларын раслау турында» 2014 елның 28 мартындагы 161 номерлы боерык
53.2 ст.	Урманнарда янгын чыгу куркынычын һәм урман янгыннарын мониторинглау	«Урманнарда янгын куркынычын һәм урман янгыннарын күзәтүне гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2014 елның 23 июнендәге 276 номерлы боерык
15 ст. 3 өл.	Урман үсә торган зоналар һәм урманлы районнар	«Россия Федерациясенең урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенең урманлы районнары исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерык
87 ст. 7 өл., 81 ст. 34 п.	Урман хужалыгы регламентларының составы, аларны эшләү тәртибе, аларның гамәлдә булу вакыты һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибе	«Урман хужалыгы регламентларының составын, аларны эшләү тәртибен, аларның гамәлдә булу вакытын һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 27 февралендәге 72 номерлы боерык
60.5 ст.	Урман патологиясе буенча дәүләт мониторингы	«Урман патологиясе буенча дәүләт мониторингын гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2017 елның 05 апрелендәге 156 номерлы боерык
60.7 ст.	Зарарлы организмнар таралуны кискәтү	«Зарарлы организмнар таралуны кискәтү буенча чараларны гамәлгә ашыру кагыйдәләрен раслау турында» 2016 елның 12 сентябрэндәге 470 номерлы боерык
60.6 ст. 4 өл.	Урман патологиясе буенча тикшеренүләр. Урман патологиясе буенча тикшеренүләрне уздыру тәртибе	«Урман патологиясе буенча тикшеренүләр уздыру тәртибен һәм урман патологиясе буенча тикшеренү актының формасын раслау турында» 2016 елның 16 сентябрэндәге 480 номерлы боерык

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексінде каралган	Норматив актлар
1	2	3
16.1 ст. 4 өл., 29 ст. 9 өл. 81 ст. 4 п.	Дилэнке эшлере. Агач материалы эзерләү. Агач материалы эзерләү кагыйдэләре. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	«Агач материалы эзерләү кагыйдэләрен һәм Россия Федерациясе Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыктарда, урман паркларында агач материалы эзерләү үзенчәлекләрен раслау турында» 2016 елның 13 сентябрэндәге 474 номерлы боерык, «Дилэнке эшлере төрләрен, аларны уздыру тәртибен һәм эзлеклеген, Дилэнке эшләрәнен технологик картасы формасын, Дилэнке карау акты формасын һәм Дилэнке карау тәртибен раслау турында» 2016 елның 27 июнендәге 367 номерлы боерык
60.4 ст.	Урман яклау буенча районнарға бүленеш	«Урман яклау буенча районнарға бүлү тәртибен раслау турында» 2017 елның 09 гыйнварындагы 1 номерлы боерык
91 ст.	Дәүләт урман реестры	«Дәүләт урман реестрына документлаштырылган мәгълүматлар кертүгә һәм аны үзгәртүгә нигез булган документларның исемлеген, аларның формаларын һәм аларны эзерләү тәртибен раслау турында» 2013 елның 11 ноябрэндәге 496 номерлы боерык, «Дәүләт урман реестрында булган, зарури тәртиптә бирелә торган мәгълүматлар төрләре исемлеген һәм аны бирү шартларын раслау турында» 2013 елның 30 октябрэндәге 464 номерлы боерык, «Дәүләт урман реестрын алып бару рәвешләрен раслау турында» 2016 елның 06 октябрэндәге 514 номерлы боерык,
70.1 ст. 12 өл.	Урман кишәрлекләрен проектлау	«Урман кишәрлегенен проект документациясе составына һәм аның эчтәлегенә карата таләпләр, аны эзерләү тәртибен раслау турында» 2017 елның 03 февралендәге 54 номерлы боерык
60.13 ст.	Урманнарны радиоактив пычранудан саклау үзенчәлекләре	«Урманнарның радиоактив пычрану зоналарында профилактика һәм тернәкләндерү чараларын гамәлгә ашыру үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 08 июнендәге 283 номерлы боерык
65 ст. 5 өл.	Урман орлыкчылыгы	«Урман орлыкчылыгы объектларын тәзү һәм аерып чыгару кагыйдэләрен раслау турында» 2015 елның 20 октябрэндәге 438 номерлы боерык, «Урманның төп агач токымнарының урман үсемлекләренен районнарға бүленгән орлыкларын куллану тәртибен раслау турында» 2015 елның 17 сентябрэндәге 400 номерлы боерык

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
		боерык
46 ст. 3 өл., 81 ст. 13 п.	Урманнардан агач материалын һәм башка урман ресурсларын эшкөртү өчен файдалану. Урманнардан агач материалы һәм башка урман ресурслары эшкөртү өчен файдалану кагыйдэләре	«Урманнардан агач материалы һәм башка урман ресурслары эшкөртү өчен файдалану кагыйдэләрен раслау турында» 2014 елның 01 декабрэндәге 528 номерлы боерык
38 ст.	Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану	«Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдэләрен раслау турында» 2017 елның 21 июнэндәге 314 номерлы боерык
49 ст. 3 өл., 81 ст. 14 п.	Урманнардан файдалану турында хисап. Урманнардан файдалану турында хисап тапшыру тәртибе	«Урманнардан файдалану турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнардан файдалану турында хисап тапшыру формасын һәм тәртибен, шулай ук урманнардан файдалану турында электрон рәвештә хисап формасына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 21 августындагы 451 номерлы боерык
66 ст. 2 өл., 81 ст. 25 п.	Урманнарны торгызу һәм урман үрчетү турында хисап. Урманнардан файдалану һәм урман үрчетү турында хисап тапшыру тәртибе	«Урманнарны торгызу һәм урман үрчетү турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны торгызу һәм урман үрчетү турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урман торгызу һәм урман үрчетү турында электрон рәвештәге хисап форматына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 21 августындагы 452 номерлы боерык
89 ст.	Урманнарны үзләштерү проектына дәүләти һәм муниципаль экспертиза. Урманнарны үзләштерү проектына дәүләти һәм муниципаль экспертиза тәртибе	«Урманнарны үзләштерү проектына дәүләти һәм муниципаль экспертиза тәртибен раслау турында» 2016 елның 26 сентябрэндәге 496 номерлы боерык
26 ст. 3 өл., 81 ст. 3 п.	Урман декларациясе. Урман декларациясен тутыру һәм тапшыру тәртибе	«Урман декларациясе формасын, аны тутыру һәм тапшыру тәртибен, электрон рәвештә урман декларациясе форматына таләпләр раслау турында» 2015 елның 16 гыйнварындагы 17 номерлы боерык
73.1 ст. 6 өл., 81 ст. 28 һәм 29 п.	Дәүләт мөлкәтендә яисә муниципаль мөлкәттәге урман кишәрлегенә аренда шартнамәсен төзү Дәүләти яисә муниципаль мөлкәттәге урман кишәрлегенә аренда шартнамәсен эзерләү һәм төзү тәртибе	«Дәүләт мөлкәтендә яисә муниципаль мөлкәттәге урман кишәрлегенә аренда шартнамәсен эзерләү һәм төзү тәртибен раслау турында» 2015 елның 28 октябрэндәге 445 номерлы боерык
60 ст. 3	Урманнарны янгыннардан саклау	«Урманнарны янгыннардан саклау турында

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
өл., 60.11 ст. 3 өл., 81 ст. 20.1 п.	турында хисап. Урманнарны янгыннардан саклау турында хисап тапшыру тәртибе. Урманнарны яклау турында хисап. Урманнарны яклау турында хисап тапшыру тәртибе	хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны янгыннардан саклау турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны янгыннардан саклау турында электрон рәвештә хисап тапшыру форматына карата таләпләр, урманнарны яклау турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны яклау турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны яклау турында электрон рәвештә хисап форматына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 09 мартындагы 78 номерлы боерык
60.8 ст. 3 өл.	Зыянлы организмнарның чыганаclarын юк итү	«Зыянлы организмнарның чыганаclarын юк итү кагыйдәләрен раслау турында» 2016 елның 23 июнендәге 361 номерлы боерык
53.4 ст.	Урман янгыннарын сүндерү	«Урман янгыннарын сүндерү кагыйдәләрен раслау турында» 2014 елның 08 июлендәге 313 номерлы боерык
64.1 ст. 2 өл.	Урман торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман утыртмалары биләгән жирләргә кертү	«Урман торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман утыртмалары биләгән жирләргә кертү тәртибен һәм тиешле акт формасын раслау турында» 2014 елның 01 декабрдәге 529 номерлы боерык
86 ст. 5 өл.	Россия Федерациясе субъектының урман планы. Россия Федерациясе субъектының урман планы составы һәм аны эзерләү тәртибе	«Россия Федерациясе субъекты урман планының бертип формасын һәм составын, аны эзерләү һәм үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 20 декабрдәге 692 номерлы боерык
32 ст.	Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу	«Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу турында» 2018 елның 16 июлендәге 325 номерлы боерык
67 ст., 68 ст.	Урманнарны тәртипкә китерү турында гомуми нигезләмәләр. Урман корылышының эчтәлеге	«Урманнарны тәртипкә китерү инструкциясен раслау турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерык.
Урман хужалыгы федераль агентлыгы (алга таба – Рослесхоз) норматив актлары		
88 ст. 2 өл.	Урманнарны үзләштерү проекты. Урманнарны үзләштерү проектының составы һәм аны эшләү тәртибе	«Урманнарны үзләштерү проекты составын һәм аны эшләү тәртибен раслау турында» 2012 елның 29 февралендәге 69 номерлы боерык
104 ст. 2 өл., 105 ст. 8 өл.	Су саклау зоналарында урнашкан урманнардан, табигый һәм башка объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнардан, кыйммәтле урманнардан, шулай ук махсус	«Су саклау зоналарында урнашкан урманнардан, табигый һәм башка объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнардан, кыйммәтле урманнардан, шулай ук махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урнашкан

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
	якланучы урман кишэрлеклэрендэ урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, янадан үстерү үзенчелеклэре	урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, янадан үстерү үзенчелеклэрен раслау турында» 2010 елның 14 декабрэндәге 485 номерлы боерык
29 ст. 5 өл., 81 ст. 1 п.	Файдалану өчен билгелэнгән дилэнке күләмен исәпләп чыгару тәртибе	«Файдалану өчен билгелэнгән дилэнке күләмен исәпләп чыгару тәртибен раслау турында» 2011 елның 27 маендагы 191 номерлы боерык
39.1 ст.	Урман үсемлекләренең утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү	«Урманнардан урман үсемлекләренең утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен файдалану кагыйдэләрен раслау турында» 2011 елның 19 июлендәге 308 номерлы боерык
45 ст.	Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану	«Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану кагыйдэләрен раслау турында» 2011 елның 10 июнендәге 223 номерлы боерык
43 ст.	Урманнардан жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылма ятмаларын эшкәртү өчен файдалану	«Урманнардан жир асты байлыкларын геологик өйрәнү буенча эшләр башкару өчен, файдалы казылма ятмаларын эшләү өчен файдалану кагыйдэләрен раслау турында» 2010 елның 27 декабрэндәге 515 номерлы боерык
31 ст.	Чәер эзерләү	«Чәер эзерләү кагыйдэләрен раслау турында» 2012 елның 24 гыйнварындагы 23 номерлы боерык
39 ст.	Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү	«Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдэләрен раслау турында» 2011 елның 5 декабрэндәге 510 номерлы боерык
34 ст.	Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю.	«Азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен эзерләү кагыйдэләрен раслау турында» 2011 елның 5 декабрэндәге 511 номерлы боерык
40 ст.	Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдэләрен раслау турында» 2011 елның 23 декабрэндәге 548 номерлы боерык
41 ст.	Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдэләрен раслау турында» 2012 елның 21 февралендәге 62 номерлы боерык
63 ст. 2 өл., 81 ст. 22 п.	Урман үрчетү. Урман үрчетү кагыйдэләре	«Урман үрчетү кагыйдэләрен раслау турында» 2012 елның 10 гыйнварындагы 1 номерлы боерык
29 ст. 6 өл., 81 ст. 2 п.	Агач материалы эзерләү. Агач материалын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм	«Үзагачын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре (токымнары) исемлеген раслау турында» 2011

РФ Урман кодексы статьясы	РФ Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	куаклыкларның төрләре (токымнары) исемлеге	елның 5 декабрдәгә 513 номерлы боерык
53 ст. 4 өл., 53.1 ст., 81 ст. 16 п.	Урманнарда янғын куркынычсызлыгы. Урман янғыннарын кисәтү	«Урманнарны янғынга каршы кору нормативларын раслау турында» 2012 елның 27 апрелдәгә 174 номерлы боерык, «Урманнарның табигый янғын куркынычы классификациясен һәм, һава торышына карап, урманнарда табигый янғын куркынычы классификациясен раслау турында» 2011 елның 5 июлендәгә 287 номерлы боерык
Россия Федерациясе субъекты норматив актлары		
82, 83 ст.	Урман мөнәсәбәтләре өлкәсендә Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләре. Урман мөнәсәбәтләре өлкәсендә Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарының аерым вәкаләтләрен Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнарына тапшыру	«Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасы Урман планын раслау турында» 2018 елның 24 декабрдәгә ПУ-880 номерлы Указы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2014-2020 елларга Татарстан Республикасы урман хужалыгын үстерү» дәүләт программасын раслау турында» 2013 елның 30 июлендәгә 531 номерлы карары, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Төбәк әһәмиятендәгә яки Татарстан Республикасының муниципальара әһәмиятендәгә гомуми файдаланудагы автомобиль юллары исемлеген раслау турында» 2017 елның 29 августындагы 617 номерлы карары
		Татарстан Республикасы Тарифлар буенча дәүләт комитетының «Татарстан Республикасында шәхси ихтыяжлар өчен урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе буенча гражданнар өчен түләү ставкалары билгеләү турында» 2017 елның 27 февралдәгә 9-1/нпс номерлы карары

1 БҮЛЕК. ГОМУМИ МӨГЪЛҮМАТЛАР

1.1. Урманчылыкка кыскача сыйфатлама

1.1.1. Урманчылыкның аталышы һәм урнашкан урыны

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының Болгар урманчылыгы Татарстан Республикасының көньяк-көнбатыш өлешендә Спас һәм Әлки районнары территориясендә урнашкан.

Урманчылыкның конторасы (үзәк утары) республика башкаласы булган Казан ш. 130 чакрым ераклыкта урнашкан Болгар шәһәрендә урын алган.

Урманчылыкның почта адресы: 422840, Татарстан Республикасы, Спас районы, Болгар ш., Калинин ур., 20.

Тел. 8(84347) 3-09-01, E-mail: Volgarskoe.gku@tatar.ru.

Урманчылык территориясенә төньяктан көньякка кадәрге озынлыгы – 43 чм, көнчыгыштан көнбатышка кадәр – 56 чм.

1.1.2. Урманчылыкның, кишәрлек урманчылыкларының гомуми мәйданы, урманчылык территориясенә районнар буенча бүленеше

Урманчылык территориясенә муниципаль берәмлекләр буенча бүленеше 1 нче таблицада китерелде.

1 нче таблица

Урманчылык төзелеше

№ п/п	Кишәрлек урманчылыкларының атылышы	Административ район	Гомуми мәйданы, га
1	2	3	4
1.	Никольский	Әлки	2839
		Спас	6841
	Жәмгысе:		9680
2.	Спас	Спас	9172
Урманчылык буенча барлыгы			18852
Шул исәптән районнар буенча		Әлки	2839
		Спас	16013

Урманчылык республиканың аз урманлы өлешендә урнашкан. Территорияләрендә урман фонды урнашкан районнарның урман белән капланган өлеше 15% тәшкил итә.

Урманчылык территориясе бүлеп күрсәтелгән Татарстан Республикасы 1 номерлы карта-схемада күрсәтелде.

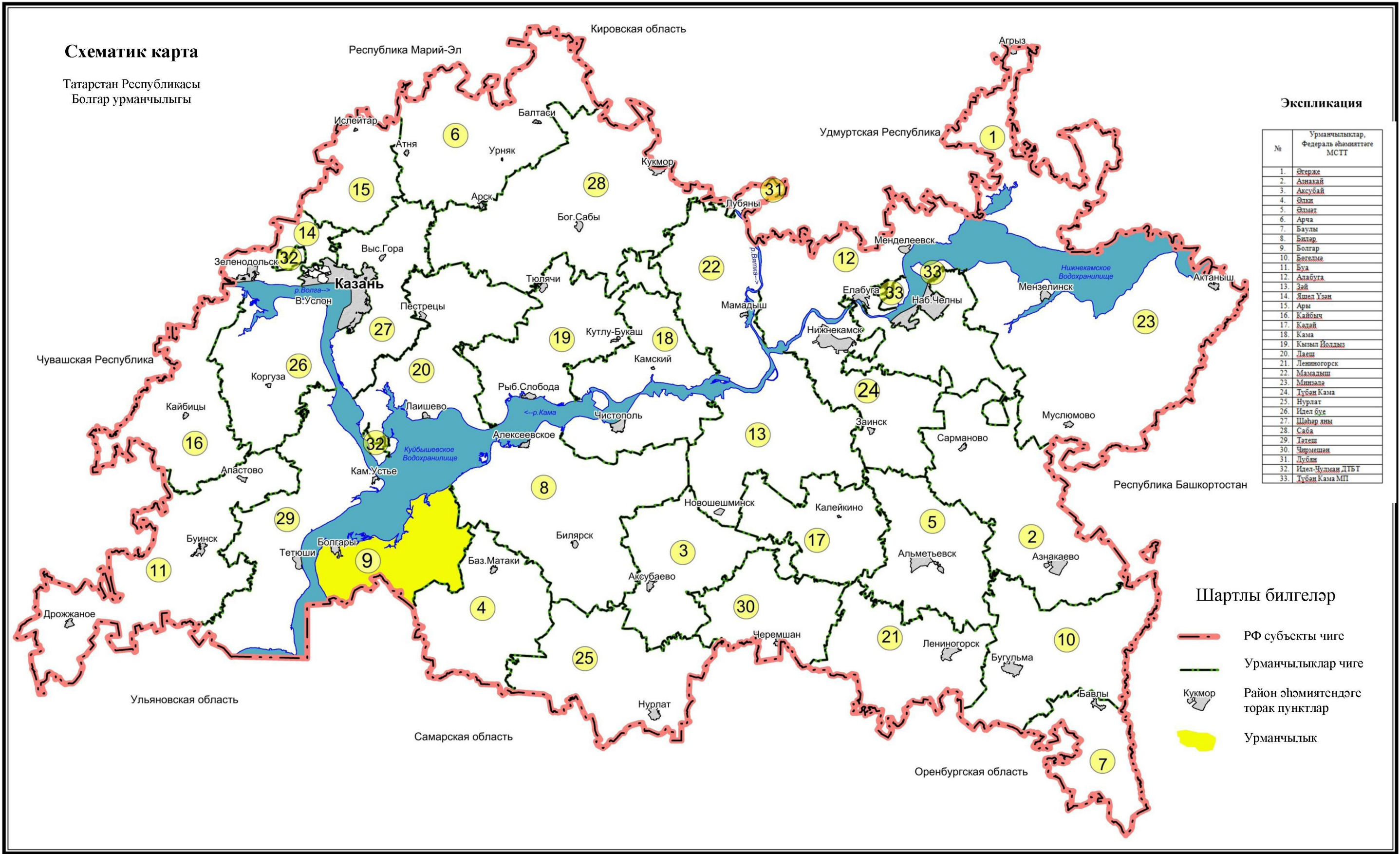
1 номерлы карта-схема

Схематик карта

Татарстан Республикасы
Болгар урманчылыгы

Экспликация

№	Урманчылыктар, Федераль эһәмийәтгә МСТТ
1.	Өтәрже
2.	Азнакай
3.	Аксубай
4.	Әзән
5.	Әмәт
6.	Арча
7.	Бавлы
8.	Биләр
9.	Болгар
10.	Бөгелме
11.	Буа
12.	Алабуга
13.	Зәй
14.	Яшел Уәен
15.	Арм
16.	Кайбыч
17.	Кадый
18.	Кама
19.	Кызыл Йолдыз
20.	Лаеш
21.	Ленингорск
22.	Мамадыш
23.	Минзәлә
24.	Тубән Кама
25.	Нурлат
26.	Идел буе
27.	Шәһәр яны
28.	Саба
29.	Татеш
30.	Чирмешән
31.	Лубяны
32.	Идел-Чулман ДТБТ
33.	Тубән Кама МП

Шартлы билгеләр

- РФ субъекты чиге
- Урманчылыктар чиге
- Район әһәмийәтгә торак пунктлар
- Урманчылык

1.1.3. Урманчылык урманнарының урман үсү зоналарына, урманлы районнарға һәм урман яклау зоналарына һәм урман-орлык районнарына бүленеше

РФ ТРЭМның «Россия Федерациясенең урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенең урманлы районнары исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерыгы белән расланган урман үсү районнарына бүленеш нигезендә урманчылык территориясе Россия Федерациясенең Европа өлешендәге урман-дала районына кертелгән (2 нче таблица).

2 нче таблица

Урманчылык урманнарының урман үсү зоналарына һәм урманлы районнарға бүленеше

Но-меры	Кишәрлек урманчылыкларының атылышы	Урман үсемлекләре зонасы	Урманлы район	Урман яклау районнарына бүленеш зонасы	Урман-орлык буенча районнарға бүленеш зонасы	Урман кварталлары исемлеге	Мәйданы, га
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Никольский	Урман-дала зонасы	Россия Федерациясе Европа өлеше Урман-дала районы	Урман патологиясе буенча уртача куркыныч	Түбәндәгеләр өчен: нарат – 3, чыршы – 4, имән – 2	1-124	9680
2.	Спас					1-84	9172
Барлығы:							18852

Урманчылык территориясенең һәм кишәрлек урманчылыкларының урман үсү районнарына һәм урманлы районнарға бүленеше 2 номерлы карта-схемада күрсәтелде.

2 нче карта-схема

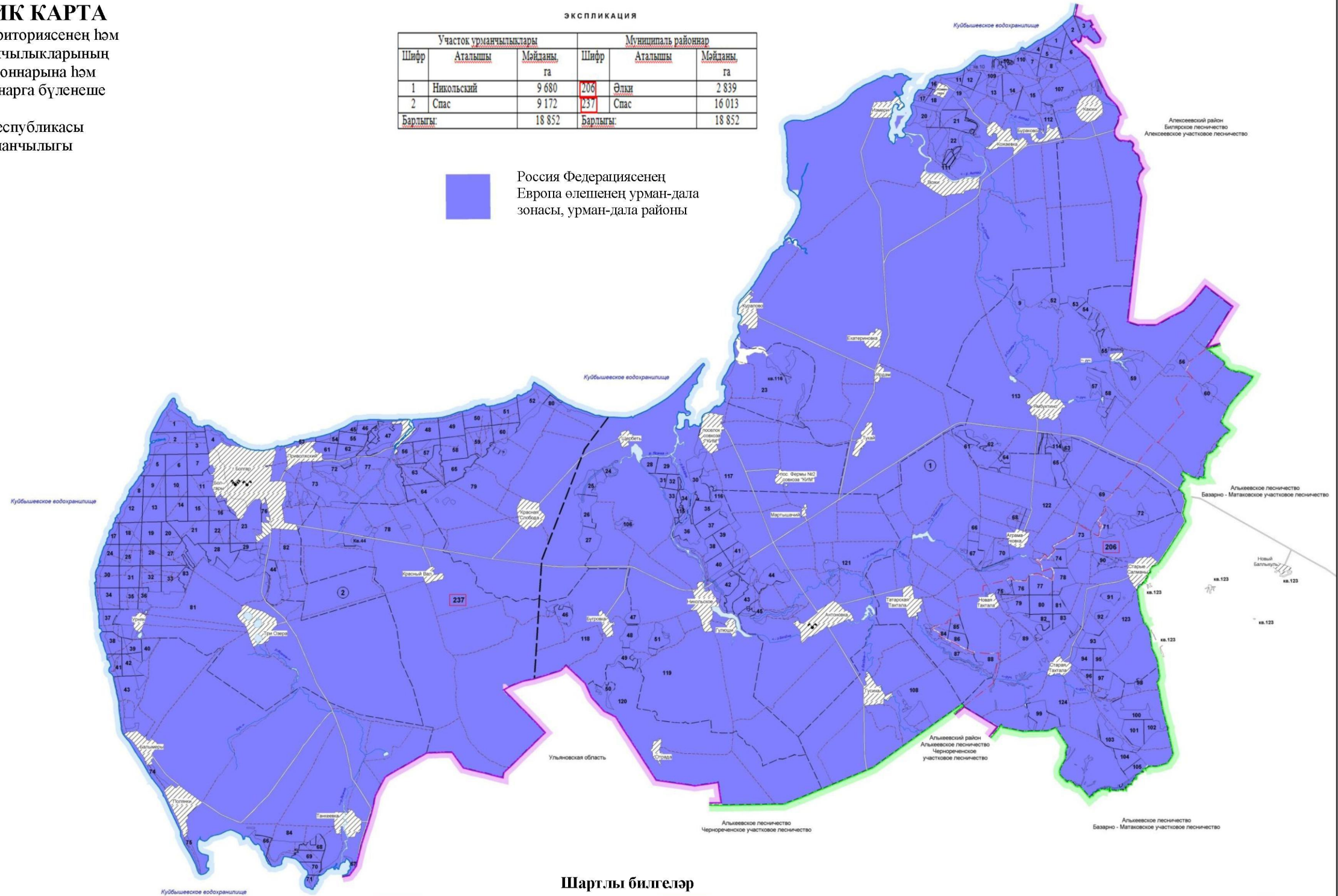
СХЕМАТИК КАРТА
Урманчылык территориясенен һәм
кишәрлек урманчылыкларының
урман үсү районнарына һәм
урманлы районнарға бүленеше

Татарстан Республикасы
Болгар урманчылыгы

ЭКСПЛИКАЦИЯ

Участок урманчылыклары			Муниципаль районнар		
Шифр	Аталышы	Мәйданы, га	Шифр	Аталышы	Мәйданы, га
1	Никольский	9 680	206	Өлкә	2 839
2	Спас	9 172	237	Спас	16 013
Барлығы:			Барлығы:		
18 852			18 852		

Россия Федерациясенен
Европа өлешенен урман-дала
зоначысы, урман-дала районы

Шартлы билгеләр

ЧИКЛӘР		ЮЛЛАР		ТОРАК ПУНКТЛАР		УРМАНЧИЛАРНЫҢ КОНТОРЛАРЫ	
РЕСПУБЛИКАЛАР, ӨЛКӘЛӘР, КРАЙЛАР	ШЕҖӘР ХУТОВО	ИНСТРУМЕНТАЛЬ ДИЛЕТ-КОНТУР	ТИМЕР ЮҢ, ТОГЪУМАН ЗӘПЕ	КАРТАЛ НОМЕРЛАРЫ	20	УРМАНЧИЛАРНЫҢ КОНТОРЛАРЫ	
АДМИНИСТРАТИВ РАЙОННАР	БАШКА ХУТОВО ВАДАЛАУЛАР	ЭЧКЕ ЧИКЛӘР	АВТОСАХИЯ КАТЫ ТУСМОМӘ	БЕШКӘН, ИБРАҖИМ, КӨТӨП, КӘҖӘ		УЧАСОК УРМАНЧИЛАРЫ КОНТОРЛАРЫ	
УРМАНЧИЛАР	ИВАРТАЛ УРМАН ҮЗӘННӘР	АДМИНИСТРАТИВ РАЙОННАР	ПУНКТ УРМАН НОМ АРЫЛ				
УЧАСОК УРМАНЧИЛАР	ТАҢАҢ ЧИКӘР ВӘҖӘН БИТТӨМӨН ВАРТАЛ ЧИКӨР	УЧАСОК УРМАНЧИЛАР					

1.1.4. Урманчылык урманнарының кварталлар яисә аларның өлешләрә буенча максатчан билгеләнеше һәм яклаучы урман категорияләре буенча бүленеше, шулай ук яклаучы, эксплуатация һәм резерв урманнарын бүлеп чыгару нигезләре

3 нче таблица

Урманнарның максатчан билгеләнеше һәм яклаучы урман категорияләре буенча бүленеше

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләрәнең номерлары	Мәйданы, га	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
Барлыгы урманнар	Никольский	1-124	9680	
	Спас	1-84	9172	
	Жәмгысе		18852	
1. Яклаучы урманнар, барлыгы, шул исәптән	Никольский	кварталлар: 1-41, 46-72, 84-88, 90-92, 98-118, 120, квартал өлешләрә: 42-45, 83, 93, 94, 119, 121-124	7714	РФ Урман кодексы, 102 ст., «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Спас	1-84	9172	
	Жәмгысе		16886	
1.1. су саклау зоналарында урнашкан урманнар	Никольский	квартал өлешләрә: 1-4, 7, 10-12, 15-17, 20-26, 28, 29, 31-34, 36, 40, 42, 43, 45, 58, 59, 67, 70, 87, 99, 105, 108-110, 115, 116, 119, 121, 122, 124	583	РФ Урман кодексы, 102 ст., РФ Су кодексы, 65 ст.
	Спас	кварталлар: 67, 75, квартал өлешләрә: 1, 2, 4, 5, 8, 9, 12, 17, 24, 30, 34, 36-38, 41, 43, 45-56, 66, 69-71, 74, 77, 80, 84	1016	
	Жәмгысе		1599	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләрнең номерлары	Майданы, га	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
1.2. табигый һәм башка төр объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнар, барлыгы, шул исәптән:	Никольский	квартал өлешләре: 19, 21, 40-42, 44, 63, 68, 83, 93, 94, 109, 113, 114, 119, 121, 123	247	
	Спас	кварталлар: 6, 7, 10, 11, 14-16, 21-23, 28, 29, 44, 76, 82, квартал өлешләре: 5, 9, 12, 13, 47, 61, 62, 72, 77, 78, 81	2296	
	Жәмгысе		2543	
1.2.1. Россия Федерациясе субъектлары милегендә булган, гомуми файдаланудагы тимер юллар, гомуми файдаланудагы федераль автомобиль юллары, гомуми файдаланудагы автомобиль юллары буйларында урнашкан яклаучы урман полосалары	Никольский	квартал өлешләре: 19, 21, 40-42, 44, 63, 68, 83, 93, 94, 109, 113, 114, 119, 121, 123	247	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Төбәк әһәмиятендәге яки Татарстан Республикасының муниципальара әһәмиятендәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары исемлеген раслау турында» 2017 елның 29 августындагы 617 номерлы карары
	Спас	квартал өлешләре: 47, 61, 62, 72, 77, 78	126	
	Жәмгысе		373	
1.2.2. яшел зоналар	Никольский	–	–	Татар АССР Министрлар Советының «Шәһәрләрнең һәм эшчеләр
	Спас	кварталлар: 7, 10, 11, 14-16, 21-23, 28, 29, 44, 76, 82,	2170	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләрнең номерлары	Мәйданы, га	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
		квартал өлешләре: 5, 6, 9, 12, 13, 78, 81		поселокларының яшел зонасы урманнарында урман хужалыгын алып баруны яхшырту чаралары турында» 1960 елның 30 апрелдәге 264 номерлы карары
	Жәмгысе		2170	
1.3. кыйммәтле урманнар, барлыгы шул исәптән:	Никольский	кварталлар: 9, 14, 18, 27, 30, 35, 37-39, 46-57, 60-62, 64-66, 69, 71, 72, 84-86, 88, 90-92, 98, 100-104, 106, 107, 111, 112, 117, 118, 120, квартал өлешләре: 1-8, 10-13, 15-17, 19-26, 28, 29, 31-34, 36, 40, 41, 58, 59, 63, 67, 68, 70, 87, 99, 105, 108-110, 113-116, 119, 121-124	6884	
	Спас	кварталлар: 3, 18-20, 25-27, 31-33, 35, 39, 40, 42, 43, 57-60, 63-65, 68, 73, 79, 83, квартал өлешләре: 1, 2, 4-6, 8, 9, 12, 13, 17, 24, 30, 34, 36, 37, 41, 45-56, 61, 62, 66, 69-72, 74, 77, 78, 80, 81, 84	5860	
	Жәмгысе		12744	
1.3.1. су объектлары буйларында урнашкан тыюлыклы урман полосалары	Никольский	кварталлар: 14, 27, 35, 37-39, 106, 107, 111, 112, 117, квартал өлешләре: 2, 3, 5-8, 12, 13, 15, 19-23, 25, 26, 30-34, 36, 40, 41, 109, 115, 116, 119	2420	«Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июндәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Спас	кварталлар: 19, 20, 26, 27, 31-33, 35, 40, 58, 60, 63-65, 73, 79, 83, квартал өлешләре: 18, 25,	2856	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләрнең номерлары	Мәйданы, га	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
		36, 37, 39, 42, 43, 52, 56, 57, 59, 72, 77, 78, 81		
	Жәмгысе		5276	
1.3.2. уылдык саклаучы урман полосалары	Никольский	18 нче квартал, квартал өлешләре: 1-8, 10-13, 16, 17, 19-22, 24, 25, 28-30, 109, 110	921	«Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Спас	кварталлар: 3, 68, квартал өлешләре: 1, 2, 4-6, 8, 9, 12, 13, 17, 18, 24, 25, 30, 34, 37-39, 41-43, 45-57, 59, 61, 62, 66, 69-71, 74, 77, 78, 80, 81, 84	3004	
	Жәмгысе		3925	
1.3.3. эрозиягә каршы урманнар	Никольский	кварталлар: 57, 88, 90, 92, квартал өлешләре: 59, 87, 123	437	«Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Спас	–	–	
	Жәмгысе		437	
1.3.4. дала, ярымдала, урман даласы, урман-тундра зоналарында, чүлләрдә, тауларда урнашкан урманнар	Никольский	кварталлар: 9, 46-56, 60-62, 64-66, 69, 71, 72, 84-86, 91, 98, 100-104, 118, 120, квартал өлешләре: 58, 63, 67, 68, 70, 99, 105, 108, 113, 114, 119, 121-124	3106	«Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Спас	–	–	
	Жәмгысе		3106	
2. Эксплуатация урманнары	Никольский	кварталлар: 73-82, 89, 95-97, квартал өлешләре: 42-45, 83, 93, 94, 119, 121-124	1966	РФ Урман кодексы, «Россия Федерациясе Урман кодексын гамәлгә кертү турында» 2006 елның 4 декабрендәге 201-ФЗ номерлы федераль закон, «СССР Союзы дәүләт
	Спас	–	–	
	Жәмгысе		1966	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләренә номерлары	Мәйданы, га	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
				фонды урманнарында диләнкеләрне аерып чыгару тәртибе турында һәм 1943 елга диләнке фонды турында» 1943 елның 23 апрелдәге 430 номерлы СССР ХКС карары, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июндәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы

1.1.5. Урманчылык территориясендә урман фонды жирләре составыннан урманлы һәм урмансыз жирләргә сыйфатлама

4 нче таблица

Урманчылык территориясендә урман фондының урманлы һәм урмансыз жирләренә сыйфатлама

Жирләренә сыйфатлама күрсәткечләре	Урманчылык буенча барлыгы	
	мәйданы, га	%
1	2	3
Жирләренә гомуми мәйданы	18852	100
Урманлы жирләр – барлыгы	18073	95.9
Урман үсемлекләре каплаган жирләр – барлыгы	17892	94.9
Шул исәптән: урман культуралары	3710	19.7
Урман үсемлекләре капламаган жирләр – барлыгы	181	1.0
Шул исәптән:		0.6
– тоташмаган урман культуралары	115	0.6
– урман питомниклары; плантацияләр	11	0.1

– табигый аралыклар	–	–
– урман торгызу фонды, барлыгы	55	
шул исәптән:		
– көекләр, һәлак булган утыртмалар	5	–
– кисентеләр	3	–
– ачык, ташландык урыннар	47	0.2
Урмансыз жирләр – барлыгы	779	4.1
Шул исәптән:		
– сөрүлекләр	6	–
– печән чабу урыннары	143	0.8
– жәйләүләр	166	0.9
– сулар	28	0.1
– бакчалар, тут агачлыклары, жиләклекләр	2	–
– юллар, ызаннар	169	0.9
– утарлар һ.б.	7	–
– сазлар	164	0.9
– комнар	1	–
– башка төрле жирләр	93	0.5

1.1.6. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигый территорияләргә һәм объектларга, аларны оештыру, экологик челтәрләр өстөрү, биотөрлелеген саклау планнарына сыйфатлама

Хокукый режим РФ УК 103 ст. белән билгеләнә. Бу жирләр әйләнештән алынган яки әйләнешендә чикләнгән (РФ ЖК 27 ст.).

Махсус сакланучы табигый территорияләрдә тыела яисә рөхсәт ителә, гамәлгә ашырыла торган конкрет эшчәнлек төрләре, шул исәптән урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау яисә яңадан житештерү өлкәсендә, РФ ЖК, РФ УК, «Махсус сакланучы табигый территорияләр турында» 1995 елның 14 мартындагы 33-ФЗ номерлы федераль закон, шулай ук аларны үтәү өчен чыгарылган Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

Урманчылык территориясендә гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигый территорияләр юк.

1.1.7. Илкүләм мирас буенча проектлана торган урманнарга сыйфатлама

Татарстан Республикасы территориясендә сыйфатламалары буенча илкүләм мирас урманнарына кергү өчен тиешле урманнар юк.

1.1.8. Дилэнке эшлэрен гамэлгэ ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек төрлэрен һәм буфер зоналары зурлыклары исемлеге

Биологик күптөрлелекне саклау – урман хужалыгы эшчәнлеген алып баруда зарури шарт. Ул яклаучы урманнарда, махсус сакланучы урман кишәрлекләрендә генә түгел, ә дилэнке эшлэре гамэлгэ ашырылганда да тәэмин ителергә тиеш.

Урман кишәрлекләрендә кисү эшлэре уздырылганда тереклек итү тирэлеге шартлары шактый үзгәрә. Үсеш алуның үзгәргән шартларында, яңа шартларга хас булганча, бары тик урман биоценозлары гына яши ала, шуңа күрә тереклек тирэлеген тамырдан үзгәртә торган тоташ кисүләр барышында биотопларны (биоценоз билэгән киңлекләренң абиотик факторлары буенча беришлеләренә карата) максимал саклау мөһим.

Үсемлекләренң һәм хайваннарның урман төрлэре тереклек итә торган шартлар төрлелеген саклау өчен дилэнкелэрне аерып чыгарганда һәм таксацияләгәндә әһәмиятле биотоплар (әһәмиятле объектлар) – кисү эшлэре кагылмый торган һәм биотөрлелекне саклау өчен әһәмиятле булган, зур булмаган жир кишәрлекләре аерып чыгарыла, ә дилэнкелэр эшләнгәндә, – саклана.

Аларның булуы билгеле бер дәрәжәдә табигый жимерелү нәтижэлэрен имитациялэргә булыша, киселгән урыннарда урман тирэлеген сакларга һәм торгызырга ярдәм итә. Элеге объектлар Россия Кызыл китабына һәм/яки төбәкләрдәге Кызыл китапларга кертелгән, сирәк очраучы һәм зәгыйфь тере организм төрлэренң потенциал тереклек итү урыннары булып тора.

Дилэнке эшлэрен гамэлгэ ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек объектларының һәм буфер зоналарының нормативлары һәм параметрлары 20 нче таблицада чагылдырылды.

20 нче таблица

Дилэнке эшлэрен гамэлгэ ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек объектларының һәм буфер зоналарының нормативлары һәм параметрлары

Номеры	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
1	Даими һәм вакытлы су агымнары	Су агымының аерым ачык күренеп тора торган үзәнә. Вакытлы су агымы даими рәвештә су басу эслэре буенча ачыкланырга мөмкин. Коры жәйдә су агымы кибэргә мөмкин.	Әгәр нормативларда башкача билгеләнмәсә, даими су агымнары өчен киңлеге кимендә 50 м, вакытлы су агымнары үзәннәре буйлап кимендә 20 м буфер зоналары билгеләнә. Буфер зонасы инде урман баскан тугайлык булырга тиеш

			түгел һәм су агымы үзәннен башлап яисә урмансыз тугайлыктан башлап һәр яғыннан үлчәнә. Искәrmә: буфер зонасына мәжбүри рәвештә сөзәк таулар һәм тамыр токымнары чыккан урыннар кертелергә тиеш.
2	Кизләүләр (чишмәләр), грунт сулары чыгу урыннары	Төптә кизләүләр аерылып торырга мөмкин, яисә су таудан агучы чишмә рәвешендә агып чыга. Чишмә карст бүрәнкәсеннән агып чыгарга мөмкин.	Чишмәләр буйлап (алар чыккан урыннар тирәли) киңлеге кимендә 50 м буфер зоналары аерыла. Дэвалану яисә савыктыру максатларында файдаланыла торган, шулай ук зиярәт кылу объекты булып хезмәт итүче (изгеләр чишмәсе) чишмәләр тирәли буфер зонасы киңәйтелергә мөмкин – хосусый тәртиптә билгеләнә.
3	Сазланган уйсулыклар һәм вакыты-вакыты белән су баса торган урыннар	Кишәрлек артык дымланган: су өслеккә чыккан яисә аяк белән басканда күренә. Объект чикләрендә – артык дымланган урман типларының туфрак катламы. Кырые буйлап, шулай ук объектлар чикләрендә агачлар юк яисә үләнә аз булган агачлыктар белән бирелә.	Су баса торган кишәрлек кырые буйлап су өслектә тора яисә басканда чыга. Рельефта түбәнрәк урында, туфрак өсте капламы чигендә, чиге буйлап туфрак өсте катламы һәм агачлыктар сыйфатында.
4	Күлләрнең, сазларның һәм башка ачык урыннарның ярлары буйлап урман кашаклары, сазлыктарда зур булмаган утраулар	Ачык киңлекләрнең (күлләр, сазлар, болыннар) ярларында урман кашакларын аерып чыгару урман корылышы буенча яклаучы полоса билгеләнмәгән очракта башкарыла.	Киңлеге кимендә 50 м урман кашагы күл суыннан алып яисә ачык башка урын киселешеннән башлап үлчәнә. Ләкин, әгәр күлдә утраучык яисә сазланган урын булса, буфер зонасын каты яр кырыеннан яисә сазлык яки ачык территория кырыеннан башлап үлчиләр. Шулай ук сазлык белән әйләндереп алынган зур булмаган (0.5 га кадәр) утраулар да билгеләнә. Искәrmә: әгәр әлеге күл яисә сазлык хайваннарның сезонлы туплану һәм үрчү урыны, сирәк очраучы һәм нәзберек төрләрнең фактта тереклек итү урыны булып торса, ул очракта буфер зонасы киңәйтелергә тиеш

5	Чокырлар, су агымнарының тирэн үзәнлекләре, башка төрле сөзәклекләр	Су агымнарының тирэн кергән үзәнлекләре һәм чокырлар – тауның текәлеге 10° башланып киткәндә. Башка текә таулар (киртләчләр, текә ярлар) – тауның текәлеге кимендә 20° булганда.	Нормативларда башкача билгеләнмәсә, сөзәк тау өсте һәм асты буйлап киңлеге кимендә 15-20 метрлы буфер зоналары билгеләнә. Сөзәк тауның үзе һәм буфер зонасы әһәмиятле объект булып тора.
6	Төп токымнарның, урман белән капланган калкулыкның шәрә урыннары, известьлы токым, ачык комлы кишәрлекләр, дюналар, таш чәчелгән урыннар	Азкуәтле туфрак үсемлекләре белән капланган, төп токымнар шәрәләнә торган урыннар Таш чәчелгән урыннар – төрле зурлыктагы һәм шомалыктагы ташлар жыелмасы. Тау битләрендә, тау киртләчләрендә, ярларда һәм алар янәшәсендә еш очрый. Ташлы һәм шәрәләнгән урыннар аз куәтле туфрак үсемлекләре белән капланырга мөмкин. Комлы дюналар өлешчә аз куәтле туфрак-үсемлек катламы белән ныгытылырга мөмкин.	Объект кишәрлекнең төп токымнары шәрәләнгән чиге буйлап яисә таш чәчелгән урын чиге буйлап билгеләнә. Таш чәчелгән, төп токымнар шәрәләнгән урын, дюна комплексы кырыеннан киңлеге кимендә 20 метрлы буфер зонасы билгеләнә.
7	Аерым зур йомры ташлар һәм кантарлар	Лишайниклар һәм үсемлекләр белән капланган аерым зур йомры ташлар (2 м ³ башлап) һәм кантарлар.	Аерым зур йомры ташларны майданлы объектны билгеләмичә генә билгеләргә була, аларның тупланышы майданлы объект буларак билгеләнә
8	Карст элементлары	Известькатнашмалы токым ятмалары якин уткан урыннарда ярыклар, бүрәнкәләр, юкка чыга торган су агымнары һәм сулыклар, коры үзәнлекле сазлыклар. Известьташның калын катламының су белән былган куышлыклары. Өслегендә уйсулыклар, жимерек, ярык урыннар күренә. Карст элементлары белән чишмәләр, кизләүле сазлыклар бәйлә булырга мөмкин. Өслегендә шәрәләнгән известьташлар күренергә мөмкин.	Объект тирәли уйсулык, куышлык кырыеннан киңлеге кимендә 20 метрлы буфер зонасы билгеләнә.
9	Ачык һәм ярымачык урыннар	Урман белән капланмаган урыннар: зур булмаган аланлыклар, сирәклекләр, болынлыклар һ.б. (шул исәптән сазлыкланган). Агачларның тулылыгы 0,4 ким. Запасы 50 м ³ /га ким.	Чиге буйлап агачлар арасында (тулылыгы һәм запасы ким булган кишәрлек)
10	Таркалу тәрәзәләре чыбык-чабык һәм жил аударган агачлар-туфрак	Төрле токымга караган, төрле таркалу стадияләрендәге чыбык-чабыклар (диаметры 20 см башлана). Жил аударган агачлар-туфрак комплекслары (ВПК) – зур	Таркалу тәрәзәләрен табигый яңару төркемнәре, шулай ук башка объектлар белән берлектә билгеләү максатка ярашлы була. Билгеләү эше

	комплекслары белән тупланган.	агачларның тамыр системасы һәм туфракның өске катламнары белән бергә авуы нәтижәсе.	объект чикләре буенча башкарыла.
11	Коры-сары, биек түмәрләр, куышлы агачлар, берән-сэрэн ятучы зур чыбык-чабыклар	Төрле токымнардан зур күләмле (диаметры 20 см башлана торган) коры-сары. Куышлы һәм тукран тукуган эзләре булган коры-сары аеруча кыйммәтле була. 2-5 м биеклегендәге һәм 20 см зуррак диаметрлы табигый эре түмәрләр. Куышлы агачлар. Төрле токымга караган, төрле таркалу стадияләрендәге чыбык-чабыклар (диаметры 20 см башлана).	Диләнке эшләгәндә куркыныч тудырмый торган коры-сарыны саклау максатка ярашлы була. Коры-сарылы һәм куышлы тере агачлар зарури сакланьрга тиеш.
12	Күп еллык агачлар һәм аларның чәчәкләкләре, жыйнак биологик кыйммәтле урыннар	Берән-сэрэн күп еллык агачлар, аларның чәчәкләкләре һәм жыйнак биологик кыйммәтле кишәрлекләр.	Күп еллык, янгынга каршы корытылган наратлар, карт усак, кара зирек, кәжә талы аеруча кыйммәтле. Агачларның ябалдашы яхшы үсеш алган һәм жылгә каршы торырга сәләтле булырга тиеш. Күп еллык агачларның чәчәкләкләре һәм жыйнак биологик кыйммәтле өлешләре составында агачларны саклау оптималь булып тора.
13	Төбәк өчен сирәк токым агачлары	Киң яфраклы токым агачлары: имән, корычагач, карама, өрәнге, юкә.	Сирәк токым агачларының жыйнак төркемнәрен һәм шушы токымнарга караучы берән-сэрэн агачларны үз эченә алган чәчәкләкләр саклана.
14	Сирәк һәм терлек азыгы булган куаклыклар	Чикләвек куагы, артыш, миләш, гөлжимеш, зелпе куаклары һ.б.	Сөйрәнмәләрдән башка саклана.
15	Яңартылуның гамәлдәге төркемнәре	Киселгән урыннарда үсеш алырга мөмкин булган ышанычлы үренте урыннарда агач чыбылдыгы тәрзәләрендә яңартылу төркемнәре, зур коры-сары тупланган урыннарда чыршы шытымы.	Үренте чәчәкләкләре яңартылуның югары тыгызланган өлеше чикләре буенча билгеләнә
16	Сирәк очраучы һәм нәзберек үсемлекләренң һәм гөмбәләренң тереклек итү урыннары	Россия Федерациясе Кызыл китабына һәм/яисә төбәк Кызыл китабына кертелгән сирәк очраучы һәм нәзберек үсемлек һәм гөмбә төрләренң яңа ачыкланган даими тереклек итү урыннары.	Төрләренң биологиясе һәм экологик таләпләре нигезендә билгеләнә. Күпчелек сирәк төрләрен билгеләве авыр булганга күрә, сирәк төр һәм аларны саклау өчен зарури чикләр булу-булмавын тәгаенләштерү өчен

			биология белгеченә мөрәжәгать итәргә кинәш ителә. Әгәр бер нөсхә яисә затларның жыйнак төркеме ачыкланса, алар тирәли киңлеге кимендә 50 метрлы буфер зонасын билгеләргә кирәк.
17	Куышлы агачлар	Берән-сәрән тере яки куышлы коры агачлар	Аерым агачлар яки агач төркемнәре рәвешендә жилгә каршы торучанлыкны, бөжәк ашаучы кошларны күчерү урыннарын тәмин итү өчен, шулай ук башка кыйммәтле объектлар составында саклана
18	Зур оялыклары булган агачлар	Зур оялыклары булган агачлар саклана, диаметрында 1 метрдан зуррак оялар, шулай ук эре оялар тупланган урыннар махсус кыйммәткә ия	1 м һәм аннан зуррак диаметрлы оялар өчен буфер зонасының киңлеге - 500 м (елның теләсә кайсы вакытында), ә калган оялар өчен 100-300 м кимрәк булырга тиеш (кошларның күздә тотылган төренә карап). Буфер зонасының зурлыгы орнитолог белгеч тарафыннан тикшерү, ояның кемгә каравын һәм статусын билгеләү нәтижеләре буенча тәгаенләштереләргә мөмкин.
19	Зур кырмыска оялары	0,5 м биегрәк булган кырмыска оялары.	0.5 м биегрәк булган кырмыска оялары тирәли 20 м радиуста кисүләп тыелган буфер зонасы аерып чыгарыла.

1.1.9. Гамәлдәге урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларына, урман инфраструктурасын ясауга бәйлә булмаган объектларга, әлегә объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү буенча чараларның территориаль планлаштыру документларында каралган сыйфатлама

РФ Хөкүмәтенен 2012 елның 17 июлендәге 1283-р номерлы боерыгы нигезендә «Яклаучы урманнар, эксплуатацияләнүче урманнар һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы объектлары исемлеген» расланды.

Россия Федерациясенең Урман кодексының 13 статьясы нигезендә урман юллары урманнардан теләсә нинди файдалану ысулында, шулай ук урманнарны саклау, яклау һәм торгызу максатларында төзеләргә мөмкин.

Гамэлдәге урман юлларына сыйфатлама түбәндәге таблицада китерелде.

Урман юлларына сыйфатлама

Юлларның төрләре	Юлларның озынлыгы, чм						
	Барлыгы	Урман хужалыгы (типлары буенча)				Агач ташу	Гомуми файдаланудагы
		1	2	3	Жәмгысе		
1	2	3	4	5	6	7	8
Юллар, барлыгы	153	–	4	126	130	–	23
шул исәптән							
автомобиль	153	–	4	126	130	–	23
каты түшәмәле	4	–	2	–	2	–	2
грунтлы,	149	–	2	126	128	–	21
алардан:							
ел дәвамында кулланыла торган	72	–	2	49	51	–	21

Урманчылык территориясендә булган гомуми файдаланудагы барлык автомобиль юллары һәм урман хужалыгы юллары агач материалы саты һәм эшкәртү урыннарына чыгару юллары булып хезмәт итә.

Урман эшкәртү инфраструктурасы (әзерләнган агач материалын эшкәртү объектлары, биоэнергетика объектлары һәм башкалар) агач материалы белән башка төрле урман ресурсларын эшкәртү өчен төзелә. РФ УК 14 статьясы нигезендә якланучы урманнарда урман эшкәртү инфраструктурасын оештыру тыела.

Урманчылык территориясендә урман эшкәртү объектлары юк.

Урман инфраструктурасы төзүгә бәйле булмаган объектларны урман фонды жирләрендә төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү РФ УК 21 статьясына нигезләнеп гамәлгә ашырыла.

Территориаль планлаштыру схемасы буенча урманчылык территориясендә өстәмә объектлар планлаштырылмый. Башка категориягә караган, урманнар урнашкан жирләрдә урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү урманнарның максатчан билгеләнеше буенча башка федераль законнарда каралган очракларда рөхсәт ителә.

Россия ТРЭМның 2014 елның 1 декабрендәге 528 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарда агач материалын һәм бүтән урман ресурсларын эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә яклаучы урманнарда һәм махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын урнаштыру рөхсәт ителми.

Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча, гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигать территорияләрен, урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын, урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны тамгалап, кварталлар буйлап бүлгеләнеше 3 номерлы карта-схемада күрсәтелде.

3 нче карта-схема

СХЕМАТИК КАРТА

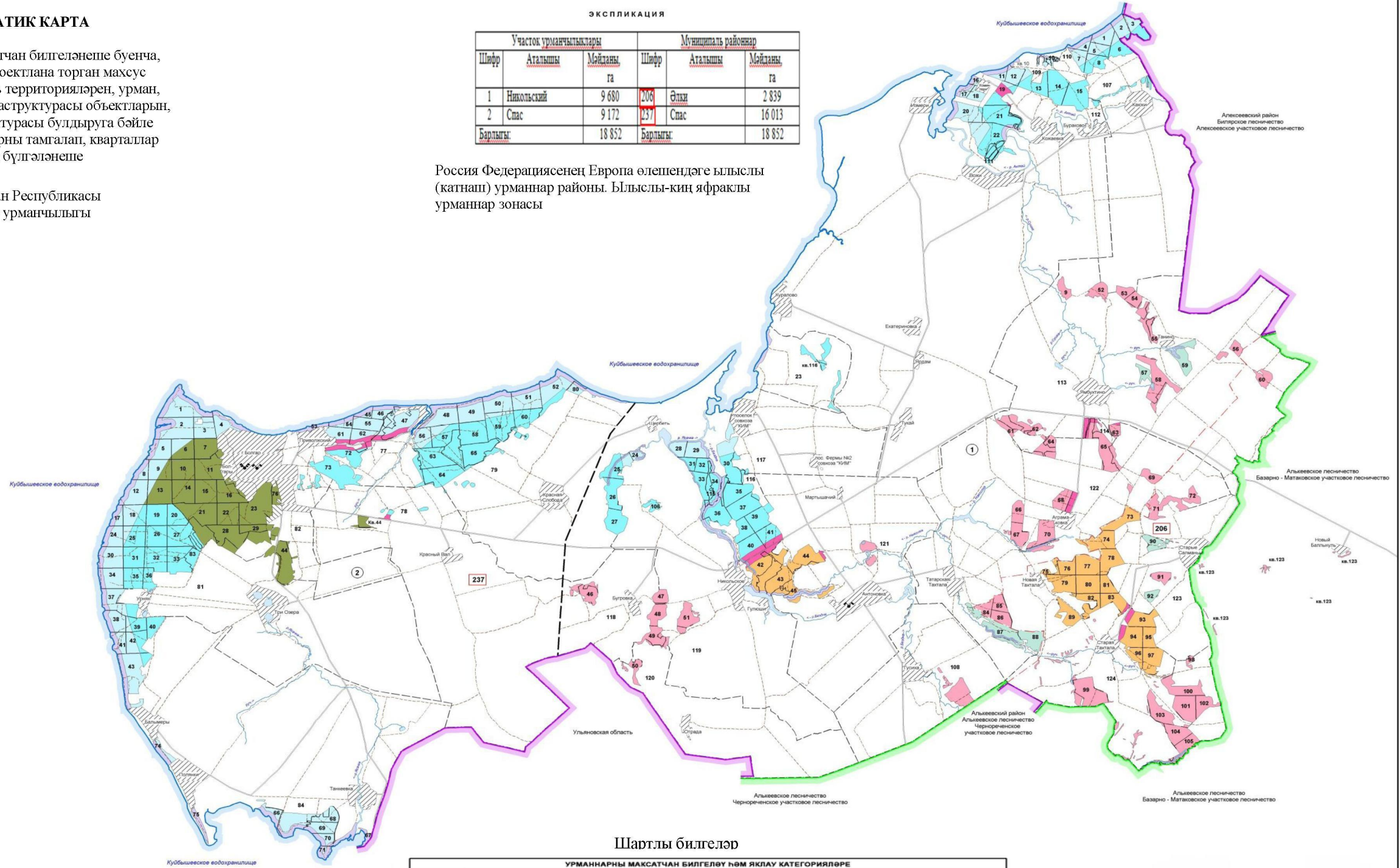
Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча, гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигать территорияләрен, урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын, урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны тамгалап, кварталлар буйлап бүлгәләнеш

Татарстан Республикасы
Болгар урманчылыгы

ЭКСПЛИКАЦИЯ

Участок урманчылыктары			Муниципаль районнар		
Шифр	Аталышы	Майданы га	Шифр	Аталышы	Майданы га
1	Никольский	9 680	206	Әлки	2 839
2	Спас	9 172	237	Спас	16 013
Барлыгы:		18 852	Барлыгы:		18 852

Россия Федерациясенең Европа өлешендәге ылыслы (катнаш) урманнар районы. Ылыслы-киң яфраклы урманнар зонасы

Шартлы билгеләр

УРМАННАРНЫ МАКСАТЧАН БИЛГЕЛӘУ ҺӘМ ЯКЛАУ КАТЕГОРИЯЛӘРЕ					
	СУ САКЛАУ ЗОНАЛАРЫНДА УРНАШКАН УРМАННАР		Чүлләр, ярымчүлләр, урман-дала зоналарында, далаларда урнашкан урманнар		СУ ОБЪЕКТЛАРЫ БУЕНДА УРНАШКАН ТЫЮ ПОЛОСАЛАРЫ
	ГОМУМИ ФАЙДАЛАНУДАГЫ ТИМЕР ҺӘМ АВТОМОБИЛЬ ЮЛЛАРЫ БУЙЛАРЫНДА УРНАШКАН ЯКЛАУЧЫ УРМАН ПОЛОСАЛАРЫ		ФЕВРИ ЯКИ ТАРИХИ ФОРМИРЛАНУЧЫ ИЯ БУЛГАН УРМАННАР		УЫПДЫК ЧӨНТӨ СAKЛАУ УРМАН ПОЛОСАЛАРЫ
	ЯШЕЛ ЗОНАЛАР		СУ ОБЪЕКТЛАРЫ БУЕНДА УРНАШКАН ТЫЮ ПОЛОСАЛАРЫ		ЭКСПЛУАТАЦИЯ УРМАННАРЫНА
	УРМАН ПАРКЫ ЗОНАЛАРЫ		УЫПДЫК ЧӨНТӨ СAKЛАУ УРМАН ПОЛОСАЛАРЫ		ЭКСПЛУАТАЦИЯ УРМАННАРЫНА
	ЭРОЗИЯҖИ КАРШЫ УРМАННАР		ЭКСПЛУАТАЦИЯ УРМАННАРЫНА		ЭКСПЛУАТАЦИЯ УРМАННАРЫНА

ЧИКЛӨР		ЮЛЛАР		ТОРКӘ		УРМАНЧИЛАКЛАР	
	Чикләү чыгышы		Тимер юл		Торкә		Урманчылыклар
	Башка чикләү чыгышы		Телеграф чыгышы		Канал		Урманчылыклар
	Канал чыгышы		Автомобиль юлы		Канал		Урманчылыклар
	Урманчылык чыгышы		Учкычы		Канал		Урманчылыклар
	Урманчылык чыгышы		Түбән юл		Канал		Урманчылыклар
	Урманчылык чыгышы		Түбән юл		Канал		Урманчылыклар

Разрешено к печати Казанским филиалом ФГБУ "Рослесинформ". Разрешение от 15.09.2016 г. № 092/63а

1.2. Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре

Урманнардан файдалану урман мөнәсәбәтләрендә катнашучы булып саналучы гражданныр һәм юридик затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла (РФ УК 4 ст.).

Шул ук вакытта, РФ УК 5 ст. нигезендә, урман динамикалы рәвештә яңартыла һәм трансформациягә бирелә торган табигый ресурс буларак карала, чөнки югарыда аталган статья нигезендә урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау һәм янадан үстерү экологик система яки табигый ресурс кебек урман төшенчәсеннән чыгып гамәлгә ашырыла.

Урманчылык территориясендә урманнардан кварталларга бүлөп рөхсәтле файдалану төрләре 5 нче таблицада күрсәтелде.

5 нче таблица

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгының атылышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, га
1	2	3	4
1. Агач материалы эзерләү (РФ УК 25, 29 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852
2. Чәер эзерләү (РФ УК 25, 31 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852
3. Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю (РФ УК 25, 32 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852
4. Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю (РФ УК 25, 35 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852
5. Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру (РФ УК 25, 36 ст.) Тыела: урман паркы зоналары, яшел зоналар, шәһәр урманнары.	Никольский	1-124	9680
	Спас	Кварталлар: 1-4, 8, 17-20, 24-27, 30-43, 45-75, 77, 79, 80, 83, 84; Квартал өлешләре: 5, 9, 12, 13, 78, 81	7002
	Жәмгысе		16682
6. Авыл хужалыгы алып бару (РФ УК 25, 38 статьялары) Яшел зоналар, печән чабу белән умартачылыктан гайре тыела.	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгының атылышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Майданы, га
1	2	3	4
7. Фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ УК 25, 40 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852
8. Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ УК 25, 41 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852
9. Урман плантацияләре утырту һәм аларны эксплуатацияләү (РФ УК 25, 42 ст.) Тыела: яклаучы урманнар, МСК	Никольский	Кварталлар: 75-77, 79, 80, 82; Квартал өлешләре 42-45, 73, 74, 78, 81, 83, 93-97, 119, 121-124	1336
	Спас	–	–
	Жәмгысе		1336
18. Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү (РФ УК 25, 39 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852
10.1. Урман үсемлекләренен утырту материалын (үрентеләр, чөчкәннәр) үстерү (РФ УК 25, 39.1 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852
11. Жир асты байлыктарын геологик өйрәнү, файдалы казылма ятмалары эшләнү буенча эшләр башкару (РФ УК 25, 43 статьялары) Тыела: урман паркы зоналары, яшел зоналар, шәһәр урманнары.	Никольский	1-124	9680
	Спас	Кварталлар: 1-4, 8, 17-20, 24-27, 30-43, 45-75, 77, 79, 80, 83, 84; Квартал өлешләре: 5, 9, 12, 13, 78, 81	7002
	Жәмгысе		16682
12. Сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү (РФ УК 25, 44 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгының атылышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, га
1	2	3	4
13. Линияле объектлар төзү, реконструкцияләү, эксплуатацияләү (РФ УК 25, 45 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852
14. Агач һәм башка урман ресурслары эшкәртү (РФ УК 25, 46 ст.) Тыела: яклаучы урманнар, МСК	Никольский	Кварталлар: 75-77, 79, 80, 82; Квартал өлешләре: 42-45, 73, 74, 78, 81, 83, 93-97, 119, 121-124	1336
	Спас	–	–
	Жәмгысе		1336
15. Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру (РФ УК 25, 47 ст.)	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852
16. РФ УК 6 статьясының 2 өлеше нигезендә билгеләнгән бүтән төрләре	Никольский	1-124	9680
	Спас	1-84	9172
	Жәмгысе		18852

2 БҮЛЕК. УРМАННАРДАН РӨХСӘТЛЕ ФАЙДАЛАНУ НОРМАТИВЛАРЫ, ПАРАМЕТРЛАРЫ ҺӘМ ЧОРЛАРЫ, УРМАННАРНЫ САКЛАУ, ЯКЛАУ ҺӘМ ЯҢАДАН ҮСТЕРҮ БУЕНЧА НОРМАТИВЛАР

2.1. Урманнарда агач материалы эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнарда агач материалы эзерләү өчен файдалану РФ УК 29, 29.1, 30 статьялары, РФ Табигать министрлыгының 2016 елның 13 сентябрдәге 474 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы эзерләү кагыйдәләре белән регламентлана.

Агач материалы эзерләү эшкуарлык эшчәнлегенә максатларында гражданнар, юридик затлар тарафыннан, шулай ук гражданнар тарафыннан – шәхси максатларда (жылыту, төзелмәләр торгызу һ.б. өчен) гамәлгә ашырылырга мөмкин.

«Татарстан Республикасында урманнарда файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда каралган искәртмәле очракларда урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре нигезендә дәүләт ихтыяжларын яки муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен агач материалы эзерләүне гамәлгә ашыру рөхсәт ителә.

Чикләрендә агач материалы эзерләү өчен урманнарда файдалану рөхсәт ителгән кварталлар исемлегенә 5 нче таблицада күрсәтелде.

Диләнкәдә (урман кишәрлегенә кисү өчен билгеләнгән урман утыртмалары урнашкан бер өлешендә, урман-таксация бүлемтегендә, урман кварталында) агач материалы эзерләү өчен түбәндәгеләрне кисү рөхсәт ителә (РФ УК 16 ст.):

- 1) өлгергән, картайган урман утыртмаларын;
- 2) урманнарны тәрбия кылганда, һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кискәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән, картайган урман утыртмаларын;
- 3) РФ УК 13, 14 һәм 21 статьяларында каралган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен билгеләнгән урман кишәрлекләрендә теләсә нинди яшьтәге урман утыртмаларын.

Агач эзерләү эше эксплуатация урманнарында, яклаучы урманнарда гамәлгә ашырыла, әгәр Россия Федерациясенең Урман кодексында, бүтән федераль законнарда башкасы каралмаса.

Эксплуатация урманнарында агач эзерләү максатында тоташ һәм сайланма кисүләр гамәлгә ашырыла.

Сайланма кисүләр үзләренә эйләнә-тирәлеккә хасил итү, су саклау, санитария-гигиена, савыктыру һәм башка төрле файдалы вазыйфаларын югалта баручы, яклаучы урманнарның максатчан билгеләнешен һәм алар үти торган файдалы вазыйфаларның сакланышын тәмин итүче урман утыртмаларын алмаштырырга ирек бирмәсә һәм РФ УК 21 статьясының 5.1 өлешендә каралган очракларда яклаучы урманнарда тоташ кисүләр гамәлгә ашырыла.

Урман агачларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, эзерләнгән агач материалын алып чыгу агач материалы эзерләү максатларында урман

кишәрлегеннән файдаланучы зат тарафыннан урман декларациясе буенча декларацияләнә торган чор башланган датадан 12 ай эчендә гамәлгә ашырыла. Агач материалы урман агачларын сату-алу шартнамәсе яисә Россия Федерациясе Урман кодексының 19 статьясының 5 өлешендә күрсәтелгән контракт нигезендә эзерләнгән очракта, агачларны кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу эшләре шартнамәдә яисә контрактта билгеләнгән срок эчендә тиешенчә гамәлгә ашырыла.

Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменнән (агач алуның рөхсәт ителгән күләменнән) артып китүче күләмдә, шулай ук кисентеләр яшен бозып, агач материалы эзерләү тыела.

2.1.1. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме

Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару РФ УК 29 ст., «Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибен раслау турында» 2011 елның 27 маендагы 191 номерлы Рослесхоз боерыгы, «Кисентеләрнең яшьләрен билгеләү турында» 2015 елның 09 апрелендәге 105 номерлы Рослесхоз боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Әлеге урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын сайланма кисүләр буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме 6 нчы таблицада китерелде.

Әлеге урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган агачларны сайланма кисүләр буенча диләнке исәпләмәсе 7 нче таблицада китерелде.

Күрсәткечләр	Барлыгы		Шул исәптән тулылыклар буенча											
	га	мең кбм	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
тамыр	29	1,1												
Ликвид		0,9												
Эшкә яраклы		0,5												
Хужалык бүлемтеге – Усак														
Барлыгы хисапка кертелде	155	31,2					15	3,5	62	14,4	47	8,5	31	4,8
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		19						30		25		15		–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	124	6,0					15	1,1	62	3,6	47	1,3	–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	13	0,6												
Ликвид		0,5												
Эшкә яраклы		0,2												
Хужалык бүлемтеге – Кара зирек														
Барлыгы хисапка кертелде	119	20,9							92	17,2	9	1,3	18	2,4
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		22								25		15		–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	101	4,5							92	4,3	9	0,2	–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
тамыр	10	0,5												
Ликвид		0,4												
Эшкә яраклы		0,2												
Хужалык бүлемтеге – культ. тирәк														
Барлыгы хисапка кертелде	2	0,4							1	0,3			1	0,1
Гомуми запастан урт. сайлап алу		25								25				–

Күрсәткечләр	Барлыгы		Шул исәптән тулылыклар буенча											
	га	мең кбм	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Яклаучы урманнар категориясе – уылдык саклаучы урман полосалары														
Хужалык бүлемтеге – Нарат														
Барлыгы хисапка кертелде	243	74,9							50	18,5	154	47,4	39	9,0
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		16								25		15		–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	204	11,7							50	4,6	154	7,1	–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	20	1,2												
Ликвид		1,0												
Эшкә яраклы		0,8												
Хужалык бүлемтеге – 3 һәм аннан югары бонитетка караган т/кәүс. имәнле														
Барлыгы хисапка кертелде	42	7,1									42	7,1		
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		15										15		
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	42	1,1									42	1,1		
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
тамыр	4	0,1												
Ликвид		0,1												
Эшкә яраклы		–												
Хужалык бүлемтеге – Каен														
Барлыгы хисапка кертелде	318	75,2					76	21,0	155	36,3	76	15,7	11	2,2
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		24						30		25		15		–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	307	17,8					76	6,3	155	9,1	76	2,4	–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә														

Күрсәткечләр	Барлыгы		Шул исәптән тулылыклар буенча											
	га	мең кбм	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
торган диләнке күләме:														
Тамыр	31	1,8												
Ликвид		1,6												
Эшкә яраклы		0,9												
Хужалык бүлемтеге – Усак														
Барлыгы хисапка кертелде	78	17,0					6	1,6	12	3,0	55	11,5	5	0,9
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		18						30		25		15		–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	73	3,0					6	0,5	12	0,8	55	1,7	–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	7	0,3												
Ликвид		0,3												
Эшкә яраклы		0,1												
Хужалык бүлемтеге – Кара зирек														
Барлыгы хисапка кертелде	15	2,0											15	2,0
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		–												–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	–	–											–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
тамыр		–												
Ликвид		–												
Эшкә яраклы		–												
Хужалык бүлемтеге – Юкә														
Барлыгы хисапка кертелде	796	211,1					34	12,6	308	91,5	374	92,0	80	15,0
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		19						30		25		15		–

Күрсәткечләр	Барлыгы		Шул исәптән тулылыклар буенча											
	га	мең кбм	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Хужалык бүлемтеге – Каен														
Барлыгы хисапка кертелде	67	10,9									58	9,8	9	1,1
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		14										15		–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	58	1,5									58	1,5	–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
тамыр	6	0,2												
Ликвид		0,1												
Эшкә яраклы		0,1												
Хужалык бүлемтеге – Усак														
Барлыгы хисапка кертелде	27	4,1									25	3,8	2	0,3
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		15										15		–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	25	0,6									25	0,6	–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
тамыр	3	0,1												
Ликвид		0,1												
Эшкә яраклы		–												
Яклаучанлык категориясе буенча сайланма кисүләрнең нәтижәләре														
Барлыгы хисапка кертелде	114	17,0												
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		13												
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	83	2,1												
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														

Күрсәткечләр	Барлыгы		Шул исәптән тулылыклар буенча											
	га	мең кбм	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Тамыр	9	0,3												
Ликвид		0,2												
Эшкә яраклы		0,1												
Уртак файдаланудагы т/ю, уртак файдаланудагы федераль автомобиль юллары, РФ субъектлары мөлкәтендә торучы уртак файдаланудагы автомобиль юллары буйлап урнашкан яклау урман категорияләре – урманнарның яклаучы полосалары														
Хужалык бүлемтеге – Каен														
Барлыгы хисапка кертелде	25	4,9							1	0,2	14	3,0	10	1,7
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		10								25		15		–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	15	0,5							1	–	14	0,5	–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
тамыр	1	0,1												
Ликвид		0,1												
Эшкә яраклы		–												
Хужалык бүлемтеге – Усак														
Барлыгы хисапка кертелде	11	2,4					2	0,5			5	1,2	4	0,7
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		17						30				15		–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	7	0,4					2	0,2			5	0,2	–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
тамыр	1	0,1												
Ликвид		–												
Эшкә яраклы		–												
Хужалык бүлемтеге – Юкә														
Барлыгы хисапка кертелде	1	0,1									1	0,1		
Гомуми запастан урт. сайлап алу		–										15		

Күрсәткечләр	Барлыгы		Шул исәптән тулылыклар буенча											
	га	мең кбм	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм	га	мең кбм
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
торган диләнке күләме:														
Тамыр	18	0,9												
Ликвид		0,8												
Эшкә яраклы		0,3												
Хужалык бүлемтеге – Юкә														
Барлыгы хисапка кертелде	3	0,8											3	0,8
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		–												–
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	–	–											–	–
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
тамыр	–	–												
Ликвид		–												
Эшкә яраклы		–												
Яклаучанлык категориясе буенча сайланма кисүләрнең нәтижәләре														
Барлыгы хисапка кертелде	572	96,3												
Гомуми запастан урт. сайлап алу %		22												
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	539	20,8												
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел саен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	55	2,2												
Ликвид		1,8												
Эшкә яраклы		0,8												
Яклаучы урманнар категориясе – яшел зоналар														
Хужалык бүлемтеге – Нарат														
Барлыгы хисапка кертелде	70	22,4							13	4,9	53	16,5	4	1,0
Гомуми запастан урт. сайлап алу		20								25		15		–

Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме

Хуж.бүлемгә һәм өст. итүче токым	Урман үс. белән каплага	Шул исәптән яшь төркемнәре буенча						Өлгергән һәм картайган утыртмалар запасы, мең м ³	1 га эксп. фонды на урт. запас фонды на м ³	Урт. там. үсеш массасыннан мең м ³	Кисентен ең яше	Исәпкә тотылачак диләнкеләр, мең м ³				Кабул итүгә тәкъдим ителгән диләнке хисабы					Файдалану ыңгыры эсп. фонды	Утыртмаларын күздә тотылган калдык өлеше, га	
		Үсентеләр	Уртача яшле		Өлгереп килүче	өлгергән һәм картайган						Эзлекле файдаланудагы	2 нче яшкә караучы	1 нче яшкә караучы	Интеграл	Мөйданы, га	тамыр запасы, мең м ³	Ликвидта				Өлгереп килүче	Өлгергән һәм карт.
			Барлыгы	Хисапка кертелгәнне		Барлыгы	Ш.и. картайган											барлыгы	шул исәптән эшлекле	% эшлекле ликвидлыга карата			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Урманнарның максатчан билгеләнеше: Эксплуатация урманнары																							
Наратлы	44	11	1	1	22	10		2,2	221	0,2	81 V	1	1	1	1	1	0,2	0,2	0,2	80	10	20	22
Чыршылы	46	41	5	5						0,2	81 V												
Б/кәүс. имәнле	40	15	23	14	2				142	0,1	101 VI											13	1
Т/кәүс. имәнле Ш б	56					56	8	7,2	128	0,1	61 VII	1	2	3	2	2	0,3	0,2	0,1	55	28		36
Өрәңгелә	8		8								61 VII												
Каенлы	167	2	73	33	12	80		13,4	168	0,5	61 VII	3	4	5	4	4	0,7	0,6	0,3	55	19	33	52
Усаклы	575	98	150	150	95	232	68	51,1	220	2,5	41 V	13	16	16	13	16	3,5	2,9	1,2	40	15	150	177
Кара Зирекле	22	1	10	10	5	6		0,9	147	0,1	61 VII		1	1	1							10	11
тирәк культ.	4					4	3	1,3	377		31 VII												1
юкәле	373	23	31	2	32	287	109	68,4	238	1,2	61	6	11	16	12	11	2,5	2,0	1,1	55	27	2	209

Хуж.бүлөмгө ге һәм өст. итүчө токым	Урман үс. бөлөн капл. га	Шул исәптән яшь төркөмнөрө буенча						Өлгөргән һәм картайган утыртмал ар запасы, мең м ³	1 га эксп. фонды на урт. запас фонды на м ³	Урт. там. үсөшө массасынн ан мең м ³	Кисентен ең яше	Исәпкә тотылачак диләнкеләр, мең м ³				Кабул итүгә тәкъдим ителгән диләнке хисабы					Файдала ну еллары саны эксп. фонды	Утыртмаларны н күздө тотылган калдык өлөшө, га	
		Үсентел әр	Уртача яшьле		Өлгөрө п килүчө	өлгөргән һәм картайган						Эзлекле файдалануда гы	2 нче яшькө карауч ы	1 нче яшькө карауч ы	Интегр ал	Мөйдан ы, га	тамыр запас ы, мең м ³	Ликвидта				Өлгөрө п килүчө	Өлгөрг өн һәм карт.
			Барлыгы	Хисапка кертелгө не		Барлыгы	Ш.и. картайг ан											барлыгы	шул исәптө н эш- лекле	% эш- лекле лик- видлы га карата			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
											VII												
Тал ку аклы	1	1									V												
Эксплуатация урманнары һәм тоташ кисүләр буенча жәмгысе																							
	133 6	192	301	215	168	675	188	144,5		4,9						34	7,2	5,9	2,9	48		228	509
Шул исәптән: Ылыслы																							
	90	52	6	6	22	10		2,2		0,4						1	0,2	0,2	0,2	80		20	22
каты яфраклы																							
	104	15	31	14	2	56	8	7,2		0,2						2	0,3	0,2	0,1	50		13	37
Йомшак яфраклылар																							
	114 1	124	264	195	144	609	180	135,1		4,3						31	6,7	5,5	2,6	46		195	450
Куаклыклар																							
	1	1																					

2.1.2. Урманнарны тәрбияләгәндә урта яшьле, өлгөрөп килүчө, өлгөргән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Каты яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	4	7					11
		мең куб м.	0,1	0,4					0,5
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	–	1					1
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	–	–					–
	ликвидлы	-//-	–	–					–
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	92	331					423
		мең куб м.	4,2	17,9					22,1
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	9	33					42
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	0,4	1,8					2,2
	ликвидлы	-//-	0,3	1,5					1,8
	эшкә яраклы	-//-	0,2	0,9					1,1
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган	га	6	12					18

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	фонд	мең куб м.	0,1	0,3					0,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	1	1					2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	–	–					–
	ликвидлы	-//-	–	–					–
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
Өстөнлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	28	95					123
		мең куб м.	1,8	4,9					6,7
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	3	6					9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,2	0,3					0,5
	ликвидлы	-//-	0,1	0,3					0,4
	эшкә яраклы	-//-	–	0,1					0,1
Йомшак яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	126	438					564
		мең куб м.	6,1	23,1					29,2
2	Кабатлану чоры	ел							

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	13	40					53
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,6	2,1					2,7
	ликвидлы	-//-	0,4	1,8					2,2
	эшкә яраклы	-//-	0,2	1,0					1,2
Яклаучы урманнар буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	231	733					964
		мең куб м.	11,9	45,6					57,5
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	23	61					84
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	1,2	3,6					4,8
	ликвидлы	-//-	0,8	3,1					3,9
	эшкә яраклы	-//-	0,5	1,9					2,4
Урманнарның максатчан билгеләнеше: Эксплуатация урманнары									
Ылыслы									
өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	2						2
		мең куб м.	0,1						0,1
2	Кабатлану чоры	ел	10						

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	–						–
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	–						–
	ликвидлы	-//-	–						–
	эшкә яраклы	-//-	–						–
өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	1						1
		мең куб м.	–						–
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	–						–
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	–						–
	ликвидлы	-//-	–						–
	эшкә яраклы	-//-	–						–
Блыслы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	3						3
		мең куб м.	0,1						0,1
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	–						–

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	–						–
	ликвидлы	-//-	–						–
	эшкә яраклы	-//-	–						–
каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – биек кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	7						7
		мең куб м.	0,3						0,3
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	1						1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	–						–
	ликвидлы	-//-	–						–
	эшкә яраклы	-//-	–						–
Каты яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	7						7
		мең куб м.	0,3						0,3
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	майданы	га	1						1

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвшен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	–						–
	ликвидлы	-//-	–						–
	эшкә яраклы	-//-	–						–
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	13	20					33
		мең куб м.	0,4	0,9					1,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	1	2					3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,1	0,1					0,2
	ликвидлы	-//-	–	0,1					0,1
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
Йомшак яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	13	20					33
		мең куб м.	0,4	0,9					1,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	1	2					3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,1	0,1					0,2
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү- ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән- сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	ликвидлы	-//-	0,4	1,3					1,7
	эшкә яраклы	-//-	0,3	0,8					1,1
каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – биек кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	11	7					18
		мең куб м.	0,4	0,4					0,8
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1	1					2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,1	0,1					0,2
	ликвидлы	-//-	–	–					–
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
Каты яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	11	7					18
		мең куб м.	0,4	0,4					0,8
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1	1					2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,1	0,1					0,2
	ликвидлы	-//-	–	–					–
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү- ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән- сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	105	351					456
		мең куб м.	4,6	18,8					23,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	10	35					45
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	0,4	1,9					2,3
	ликвидлы	-//-	0,3	1,6					1,9
	эшкә яраклы	-//-	0,2	0,9					1,1
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	6	12					18
		мең куб м.	0,1	0,3					0,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	1	1					2
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	–	–					–
	ликвидлы	-//-	–	–					–
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
Өстенлек итүче токым – Юкә									

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү- ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән- сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	28	95					123
		мең куб м.	1,8	4,9					6,7
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	3	6					9
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	0,2	0,3					0,5
	ликвидлы	-//-	0,1	0,3					0,4
	эшкә яраклы	-//-	–	0,1					0,1
	Йомшак яфраклы хужалык буенча жәмгысе								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	139	457					596
		мең куб м.	6,5	24,0					30,5
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	14	43					57
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	0,8	2,4					3,2
	ликвидлы	-//-	0,4	1,8					2,2
	эшкә яраклы	-//-	0,2	0,9					1,1
	Барлығы								

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	254	753					1007
		мең куб м.	12,8	46,5					59,3
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	25	63					88
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	1,5	4,0					5,5
	ликвидлы	-//-	0,8	3,1					3,9
	эшкә яраклы	-//-	0,5	1,7					2,2
Шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча:									
Никольский кишәрлеге урманчылыгы									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	30	92					122
		мең куб м.	2,0	6,0					8,0
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	3	6					9
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	0,2	0,4					0,6
	ликвидлы	-//-	0,1	0,3					0,4
	эшкә яраклы	-//-	0,1	0,2					0,3
өстенлек итүче токым – Чыршы									

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	5	–					5
		мең куб м.	0,1	–					0,1
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	–	–					–
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	–	–					–
	ликвидлы	-//-	–	–					–
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
Жәмгысе ылыссы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	35	92					127
		мең куб м.	2,1	6,0					8,1
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	3	6					9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,2	0,4					0,6
	ликвидлы	-//-	0,1	0,3					0,4
	эшкә яраклы	-//-	0,1	0,2					0,3
каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – биек кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	10	7					17
		мең куб м.	0,4	0,4					0,8

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		м.							
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	1	1					2
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	0,1	0,1					0,2
	ликвидлы	-//-	–	–					–
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
Жәмгысе каты яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	10	7					17
		мең куб м.	0,4	0,4					0,8
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	1	1					2
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	0,1	0,1					0,2
	ликвидлы	-//-	–	–					–
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	13	53					66
		мең куб	0,4	2,5					2,9

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		м.							
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	1	5					6
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	–	0,3					0,3
	ликвидлы	-//-	–	0,2					0,2
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	–	3					3
		мең куб м.	–	0,1					0,1
2	Кабатлану чоры	ел	–	10					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	–	–					–
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	–	–					–
	ликвидлы	-//-	–	–					–
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	16	8					24
		мең куб м.	1,1	0,4					1,5
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	2	1					3
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	0,1	0,1					0,2
	ликвидлы	-//-	0,1	–					0,1
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
	Жәмгысе йомшак яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	29	64					93
		мең куб м.	1,5	3,0					4,5
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	3	6					9
	сайлап алына торган запас тамыр	мең куб м.	0,1	0,4					0,5
	ликвидлы	-//-	0,1	0,2					0,3
	эшкә яраклы	-//-	–	–					–
	Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	74	163					237
		мең куб м.	4,0	9,4					13,4
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	7	13					20

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,5	0,9					1,4
	ликвидлы	-//-	0,2	0,5					0,7
	эшкә яраклы	-//-	0,1	0,2					0,3
Спас кишәрлеге урманчылыгы									
Ылыслы									
өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	26	185					211
		мең куб м.	1,8	15,5					17,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	3	12					15
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,2	1,0					1,2
	ликвидлы	-//-	0,1	0,9					1,0
	эшкә яраклы	-//-	0,1	0,6					0,7
өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	44	11					55
		мең куб м.	2,0	0,7					2,7
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	майданы	га	5	1					6

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү-ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,2	0,1					0,3
	ликвидлы	-//-	0,2	0,1					0,3
	эшкә яраклы	-//-	0,1	–					0,1
Жәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	70	196					266
		мең куб м.	3,8	16,2					20,0
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме майданы	га	8	13					21
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,4	1,1					1,5
	ликвидлы	-//-	0,3	1,0					1,3
	эшкә яраклы	-//-	0,2	0,6					0,8
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	92	298					390
		мең куб м.	4,2	16,3					20,5
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	майданы	га	9	30					39

п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләү- ләр	Аркылы кисүләр	Яңарту кисүләре	Рәвешен үзгәртеп кисүләр	Реконструкция кисүләре	Берән- сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		м.							
	ликвидлы	-//-	–	0,2					0,2
	эшкә яраклы	-//-	–	0,1					0,1
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	111	393					504
		мең куб м.	5,0	21,1					26,1
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	11	37					48
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,6	2,0					2,6
	ликвидлы	-//-	0,3	1,6					1,9
	эшкә яраклы	-//-	0,2	0,9					1,1
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	181	589					770
		мең куб м.	8,8	37,2					46,0
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	18	50					68
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	мең куб м.	0,9	3,1					4,0
	ликвидлы	-//-	0,6	2,6					3,2
	эшкә яраклы	-//-	0,4	1,5					1,9

Тәрбияви кисүләр Россия ТРЭМның «Урманнарны тәрбия кылу кагыйдэләрен раслау турында» 2017 елның 22 ноябрәндәге 626 номерлы боерыгына ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Боерык нигезендә урманны карау буенча кисүнең яшь чорлары түбәндәге таблицада китерелде.

Урманны тәрбия кылганда кисү төрләре	Урман утыртмаларының яше, ел				
	Кисенте яшенә карап, шытым бирүче агач токымыннан барлыкка килгән орлыклы һәм беренче генерацияле ылыслы һәм каты яфраклы		Кисенте яшенә карап, башка агач токымнары		
	100 яшьтән олы	100 яшьтән кече	60 яшьтән олы	50-60 яшь	50 яшьтән кече
1	2	3	4	5	6
Тонькландырулар	10 кадәр	10 кадәр	10 кадәр	10 кадәр	5 кадәр
Тазартулар	11-20	11-20	11-20	11-20	6-10
сирәкләүләр	21-60	21-40	21-40	21-30	11-20
аркылы кисүләр	60тан артык	40тан артык	40тан артык	30дан артык	20дән артык

Үсү шартлары типларын, караганчыга кадәр составы буенча утыртмаларның төркемен, бонитетлар классларын, чыбылдыкның караганнан соңгы минималь йомыклығын, агачлар саны яисә массасы буенча сайлау процентын күрсәтеп, өстенлек итүче һәр токым буенча тәрбияви кисү режимы нормативлары түбәндәге таблицада китерелде.

Урман утыртмаларының кисүгә кадәр составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		аркылы кисүләр		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлыгы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			тәрбия кылгач	кабатланучанлыгы (ел)	тәрбия кылгач	кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Нарат утыртмалары							
1.1. Нарат утыртмалары, саф һәм 2 берәмлеккә кадәр юкә катыш	мүкле (III-IV)	8-10	0,9 0,7	15-20 10-15	0,9 0,8	10-15 15-20	8С2 Б
	нарат жиләкле (II-I)	5-10	0,8 0,6	20-25 10-12	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) С (1-2) Б
			0,8 0,6	20-30 10-12	0,8 0,7	20-25 15-20	(9-10) С (1+) Б
	кара жиләкле (I-II)	5-10	0,9 0,7	20-25 10-12	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) С (1-2) Б

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрби яли башлау яше, ел	Сирәкләү		аркылы кисүләр		Кисент енең яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			тәрбиягә алганчы ябалдаш арның минималь йомыклыгы	кисү ешлыгы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			тәрбия кылгач	кабатланучанлыгы (ел)	тәрбия кылгач	кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	озын мүкле (III)	8-10	0,9 0,7	15-20 10-15	0,9 0,8	10-15 15-20	8С2Б
1.2. Составында нарат өстенлек итүче наратлы-яфраклы (5-7 нарат, 3-5 яфраклы)	мүкле (III-IV)	4-7	0,9 0,7	20-30 10-15	0,9 0,8	15-20 15-20	(7-8) С (2-3) Б
	нарат жиләкле (II-I)	3-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,7 0,6	25-30 15-20	(8-9) С (1-2) Б
	катлаулы (I-Ia)	3-5	0,7 0,4	30-45 10-15	0,7 0,5	25-35 15-20	(8-10) С (0-2) Б
	кара жиләкле (I-II)	3-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,7 0,5	25-35 15-20	(7-9) С (1-3) Б
	озын мүкле (III)	4-7	0,8 0,6	20-30 10-15	0,8 0,6	20-25 15-20	(6-8) С (2-4) Б
1.2.1. Составында 3-4 берәмлек нарат һәм 6-7 яфраклы катнашкан наратлы-яфраклы	нарат жиләкле (II-I)	3-5	0,7 0,5	30-50 10-15	0,7 0,5	25-40 15-20	(6-8) С (2-4) Б
	катлаулы (I-Ia)	3-5	0,7 0,4	30-50 10-15	0,7 0,5	25-40 15-20	(6-9) С (1-4) Б
	кара жиләкле (I-II)	3-5	0,7 0,5	30-45 10-15	0,8 0,6	25-35 15-20	(6-8) С (2-4) Б
	озын мүкле (III)	4-6	0,8 0,6	25-35 10-15	0,8 0,6	20-30 15-20	(5-7) С (3-5) Б
1.3. Яфраклы-наратлы (7 берәмлектән артык яфраклы, агачлар саны житәрлек булганда кимендә 3 нарат)	нарат жиләкле	3-5	–	–	–	–	(5-8) С (2-5) Б
	катлаулы	3-5	–	–	–	–	(6-9) С (1-4) Б
	кара жиләкле	4-6	–	–	–	–	(5-8) С (2-5) Б
	озын мүкле	4-7	–	–	–	–	(4-7) С (3-6) Б
2. Чыршы утыртмалары							
2.1. Чыршы утыртмалары: саф һәм 2 берәмлеккә кадәр яфраклы катнашында	катлаулы (Ia-I)	8-10	0,8 0,7	15-25 8-12	0,8 0,7	15-20 10-20	(9-10) Е (0-1) Б (Ос)
	кара жиләкле (I-II)	8-10	0,8 0,7	15-20 8-10	0,8 0,7	15-20 10-20	(8-9) Е (1-2) Б (Ос)
	елга буенда үсүче (II-III)	8-10	0,8 0,7	15-20 8-10	0,8 0,7	15-20 10-20	(8-9) Е (1-2) Б

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрби яли башлау яше, ел	Сирәкләү		аркылы кисүләр		Кисент енең яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			тәрбиягә алганчы ябалдаш арның минималь йомыклығы	кисү ешлыгы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			тәрбия кылгач	кабатланучанлыгы (ел)	тәрбия кылгач	кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							(Ос)
2.2. Чыршылы-яфраклы, составында чыршы өстенлек итүче: 5-7 чыршы һәм 3-5 яфраклы	катлаулы (Ia-I)	6-8	0,7 0,5	30-40 10-12	0,7 0,6	25-35 10-15 (20)	(9-10) Е (0-1) Б (Ос)
	кара жиләкле (I-II)	6-8	0,7 0,5	20-35 10-12	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Е (1-2) Б (Ос)
	елга буенда үсүче (II-III)	6-8	0,7 0,6	20-35 10-12	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Е (1-2) Б (Ос)
2.2.1. Составында 3-4 берәмлек чыршы һәм 6-7 яфраклы катнашкан чыршылы-яфраклы	катлаулы (Ia-I)	4-6	0,7 0,5	30-50 8-12	0,7 0,5	30-40 10-15 (20)	(8-10) Е (0-2) Б (Ос)
	кара жиләкле (I-II)	4-6	0,7 0,6	25-35 8-10	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Е (1-2) Б (Ос)
	елга буенда үсүче (II-III)	4-6	0,7 0,6	25-35 8-10	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Е (1-2) Б (Ос)
2.3. Яфраклылар чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы булган яфраклы-чыршылы	катлаулы (Ia-I)	4-6	чикл. юк 0,4	чикл. юк 6-7	чикл. юк 0,5	чикл. юк 8-12	(8-10) Е (0-2) Б (Ос)
	кара жиләкле (I-II)	4-6	чикл. юк 0,5	30- 40/100 8-10	чикл. юк 0,6	30- 40/100 8-12	(7-8) Е (2-3) Б (Ос)
	елга буенда үсүче (II-III)	4-6	–	–	–	–	(>4) Е (<6) Б (Ос)
3. Имән утыртмалары							
3.1. Чиста һәм 2 берәмлеккә кадәр башка токымнар катнашындагы имән утыртмалары	Саф имәнлекләр юкәле-чикләвек куаклы (II-I)	10-15	0,8 0,6	25-35 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(8-9) Д (1-2) Лп, Е, б. ток.
	Саф имәнлекләр	10-15	0,8	20-35	0,8	15-20	(8-9) Д

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрби яли башла у яше, ел	Сирәкләү		аркылы кисүләр		Кисент енең яшенә (өлгерү дәрәжә сенә) карата максатчан составы
			тәрбиягә алганчы ябалдаш арның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	
			тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	(III-II; IV)		0,7	10-15	0,7	15-20	(1-2) Лп, Е, б. ток.
	Дымлы имәнлекләр зур үләнле	10-15	0,8 0,7	20-35 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(8-9) Д (1-2) Лп, Е, б.ток.
	Дымлы имәнлекләр юкәле (III-IV; II)	10-15	0,8 0,7	20-30 10-15	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Д (1-2) Лп, Е, б. ток.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	10-15	0,8 0,7	20-30 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(8-9) Д (1-2) Ол. ч., б.ток.
3.2. Составында 5-7 берәмлек имән өстенлек итүче катнаш утыртмалар (йомшак яфраклы һәм каты яфраклы токымнар белән)	Саф имәнлекләр юкәле-чикләвек куаклы (II-I)	4-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,8 0,6	20-35 15-20	(7-9) Д (1-3) Лп, Яс, Е
	Саф имәнлекләр (III-II; IV)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(7-8) Д (2-3) Лп, Е, б. ток.
	Дымлы имәнлекләр зур үләнле (II-III; I)	4-6	0,7 0,6	30-35 10-15	0,8 0,6	20-30 15-20	(7-8) Д (2-3) Лп, Ч, б.т.
	Дымлы имәнлекләр юкәле (III-IV; II)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,6	20-25 15-20	(7-8) Д (2-3) Лп, Е, б. ток.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,7	20-30 15-20	(7-9) Д (1-3)

1	2	3	Сирәкләү		аркылы кисүләр		8
			тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлыгы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			тәрбия кылгач	кабатланучанлыгы (ел)	тәрбия кылгач	кабатланучанлыгы (ел)	
	имәнлекләр (II-III)						Ол. ч., б.ток.
3.2.1. Составында 3-4 берәмлек имән катнашулы катнаш утыртмалар	Саф имәнлекләр юкәле-чикләвек куаклы (II-I)	3-5	0,7 0,5	30-50 7-12	0,7 0,6	25-40 10-15	(6-8) Д (2-4) Лп, Е, б. ток.
	Саф имәнлекләр юкәле-күрәнле (III-II; IV)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-30 10-15	(6-8) Д (2-4) Лп, Е, б. ток.
	Дымлы имәнлекләр зур үләнле (II-III; I)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-35 10-15	(6-8) Д (2-4) Лп, Е, б. ток.
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-35 10-15	(6-8) Д (2-4) Лп, Е, б. ток.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	3-5	0,7 0,5	30-50 7-12	0,7 0,6	25-40 10-15	(6-7) Д (3-4) Ол. ч., б.ток.
3.3. Йомшак яфраклы агачлар өстенлек итүче һәм составында кимендә 3 берәмлек, ләкин имән өстенлек итүче агачлыкларны формалаштыру өчен житәрлек күләмдә имән катнаша торган	Саф имәнлекләр юкәле-чикләвек куаклы (II-I)	2-4					(5-7) Д (3-5) б.т.
	Саф имәнлекләр юкәле-күрәнле (III-II; IV)	2-4					(4-7) Д (3-6) б.т.
	Дымлы имәнлекләр зур үләнле	2-4					(4-7) Д (3-6) б.т.

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрби яли башла у яше, ел	Сирәкләү		аркылы кисүләр		Кисент енең яшенә (өлгерү дәрәжә сенә) карата максатчан составы
			тәрбиягә алганчы ябалдаш арның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	
			тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
катлаулы утыртмалар	Дымлы имәнлекләр юкәле (III-IV; II)	2-4					(4-7) Д (3-6) б.т.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	2-4					(4-7) Д (3-6) Ол. ч, б.ток.
4. Каен утыртмалары							
4.1. Каен утыртмалары: саф һәм өлешчә башка токымнар катнашында	нарат жиләклекчәбайлы (II-I)	10-12	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Б (0-2) С
	катлаулы вак үләнле (II-I)	8-12	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Б (0-2) С (Е)
	кара жиләклек-вак үләнле (II-III)	8-12	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Б (0-2) С (Е)
	озын мүкле (III-IV)	12-15	>0,8 0,7	20-25 8-10	0,8 0,6	20-25 10-15	(8-10) Б (0-2) С
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	8-10	>0,8 0,7	25-35 8-10	0,8 0,6	25-35 10-15	(8-10) Б (0-2) Е (С)
	кара жиләклек-киң үләнле (I-II)	8-10	>0,8 0,7	25-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Б (0-2) Е (С)
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	8-10	>0,8 0,7	20-25 8-10	0,8 0,7	20-25 10-15	(8-10) Б (0-2) Е
4.2. Каенлы-усаклы утыртмалар, башка токымнар	катлаулы вак үләнле (II-I)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Б (0-2) С (0-+) Ос
	кара жиләклек-вак үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Б (0-2) С (0-+) Ос
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Б (0-2)

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрби яли башлау яше, ел	Сирәкләү		аркылы кисүләр		Кисент енең яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			тәрбиягә алганчы ябалдаш арның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	
			тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							Е, С (0-+)Ос
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Б (0-2) Е (0-+) Ос
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,7	20-30 10-15	0,7 0,6	20-30 10-15	(8-10) Б (0-2) Е (0-+) Ос
4.3. Каенлы-чыршылы (каен чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы – чыршының икенче ярусы яки яшь агачы булган)	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	4-6	0,8 0,6	20-35 10-15	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Б (0-3) Е II яр. (Пдр) 10 Е
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	4-6	0,8 0,7	20-30 10-15	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Б (0-3) Е II яр. (Пдр) 10 Е
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	4-6	0,8 0,7	20-30 10-15	0,7 0,6	25-30 10-15	(7-10) Б (0-3) Е II яр. (Пдр) 10 Е
5. Усак утыртмалары							
5.1. Усак утыртмалары: саф һәм өлешчә башка токымнар катнашында	катлаулы вак үләнле (II-I)	10-15	0,8 0,6	30-40 8-12	0,8 0,6	30-35 10-15	(7-10) Ос (0-3) Е, Б
	кара жиләкле-вак үләнле (III-II)	10-15	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Ос (0-3) Е, Б
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	8-12	0,8 0,6	30-40 8-12	0,8 0,6	30-35 10-15	(7-10) Ос (0-3) Е,

Урман утыртмаларының кесүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрби яли башлау яше, ел	Сирәкләү		аркылы кесүләр		Кисент енең яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			тәрбиягә алганчы ябалдаш арның минималь йомыклығы	кесү ешлығы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кесү ешлығы, запасы буенча %	
			тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							С, Б
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	8-12	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Ос (0-3) Е, С, Б
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-I)	8-12	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Ос (0-3) Е, Б
5.2. Усаклы-чыршылы (усак чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы – икенче ярусы яки яшь агачы булган)	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	4-8	0,7 0,5	30-40 10-12	0,7 0,5	30-40 10-15	(7-10) Ос (0-3) Е, Б II яр. (Пдр) 10Е
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	4-8	0,8 0,6	30-35 10-12	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Ос (0-3) Е, С, Б II яр. (Пдр) 10Е
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-I)	4-8	0,8 0,6	30-35 10-12	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Ос (0-3) Е, Б II яр. (Пдр) 10Е
6. Юкә утыртмалары							
6.1. Күп максатларга, шул исәптән агач материалы алу өчен билгеләнгән утыртмалар							
6.1.1. Чиста юкә утыртмалары һәм өлешчә (2 берәмлеккә кадәр)	катлаулы вак үләнле юкәлекләр (II-III)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Лп (0-2) С, Е,

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрби яли башла у яше, ел	Сирәкләү		аркылы кисүләр		Кисент енең яшенә (өлгерү дәрәжә сенә) карата максатчан составы
			тәрбиягә алганчы ябалдаш арның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	
			тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
башка токымдагылар кушылмасы белән							б.ток.
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Лп (0-2) С, Е, б.ток.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-25 10-15	(8-10) Лп (0-2) Е, Д, б. ток.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Лп (0-2) Е, Д, б.ток.
6.1.2. Составында юкә өстенлек итүче катнаш утыртмалар	катлаулы вак үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Лп (0-3) С, Е, б. ток.
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Лп (0-3) С, Е, б. ток.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	6-8	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,6	20-30 10-15	(7-10) Лп (0-3) Е, Д, б.ток.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Лп (0-3) Е, Д, б.т.
6.2. Умартачылык (нектар бүлемтеге) максатларында үстерелә торган утыртмалар							
6.2.1. Чиста юкә	катлаулы вак	5-7	0,7	20-30	0,6	20-30	10 Лп

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрби яли башла у яше, ел	Сирәкләү		аркылы кисүләр		Кисент енең яшенә (өлгерү дәрәжә сенә) карата максатчан составы
			тәрбиягә алганчы ябалдаш арның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	
			тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	тәрбия кылгач	кабатланучанлығы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
утыртмалары һәм өлешчә (2 берәмлеккә кадәр) башка токымдагылар кушылмасы белән	үләнле юкәлекләр (II-III)		0,5	8-12	0,5	10-15	башк. ток.
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	6-8	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Лп башк. ток.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	5-7	0,7 0,5	20-35 8-12	0,6 0,4	20-40 10-15	10 Лп башк. ток.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	6-8	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Лп башк. ток.
6.2.2. Составында юкә өстенлек итүче катнаш утыртмалар	катлаулы вак үләнле (II-III)	4-6	0,6 0,5	20-35 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	(9-10) Лп (0-1)
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	4-6	0,6 0,5	20-35 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	башк. ток. (9-10)
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	4-6	0,6 0,6	20-40 8-12	0,6 0,4	20-40 10-15	Лп (0-1) башк. ток.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	4-6	0,6 0,5	20-35 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	ток. (9-10) Лп (0-1) башк. ток. (9-10) Лп (0-1) башк. ток. (9-10) Лп (0-1) башк. ток.
7. Зирек утыртмалары							
7.1. Саф кара зирек утыртмалары һәм составында башка йомшак яфраклы токымнар	Елга буенда үсә торган-эре үләнле кара зиреклекләр (II-I)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-10	>0,8 0,8	15-25 10-15	(7-10) Ол. ч. (0-3) Е, Д
	Кара зиреклек	10-15	0,8	20-25	>0,8	15-25	10 Ол.

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрби яли башла у яше, ел	Сирәкләү		аркылы кисүләр		Кисент енең яшенә (өлгерү дәрәжә сенә) карата максатчан составы
			тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	кисү ешлығы, запасы буенча %	
1	2	3	4	5	6	7	8
катнашында	сазлыклы-зур үләнле (III-II)		0,7	8-10	0,8	10-15	ч., ед. др. п.
7.2. Кара зирек өстенлек итүче һәм составында башка кыйммәтле токымнар булган катнаш утыртмалар	Елга буенда үсә торган-эре үләнле кара зиреклекләр (II-I)	8-10	0,8 0,6	20-30 8-10	0,8 0,7	20-25 10-15	(6-8) Ол. ч., (2-4) Е. Д. др. п.
8. Тирәк утыртмалары							
Саф һәм өлешчә башка токымнар катнашындагы тирәк утыртмалары		2-4	0,8 0,7	15-30 5-8	0,9 0,7	20-35 7-10	
9. Чәчбай утыртмалары							
Саф һәм өлешчә башка токымнар катнашындагы чәчбай утыртмалары		3-4	0,8 0,7	20-30 5-7	0,8 0,7	15-20 7-8	

Искәрмәләр:

1. Кисүләрнең максималь ешлык проценты тоташлыгы (тулылыгы) 1,0гә тигез булган утыртмалар өчен китерелде. Тоташлыкның (тулылыкның) түбәнрәк күрсәткечләрендә, кисәк тотрыклылык кимү куркынычы янаганда һәм башка начар шартларда, шулай ук техник коридор челтәрле кишәрлекләрен тәрбия кылганда кисүләрнең ешлығы, әлбәттә, кими.

2. Запас буенча технологик коридорларны 5-7%ка кисеп чыкканда һәм кирәкмәгән агачларны күп күләмдә юк итү зарурлыгы булганда ешлыкны арттыру рөхсәт ителергә мөмкин.

2.1.3. Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

Урманчылык буенча һәм кишәрлек урманчылыклары буенча барлык төр кисүләрдә ел саен рөхсәт ителгән агач материалы алу күләме 9 нчы таблицада китерелде.

РФ УК 60.8 статьясының 3 өлеше буенча зарарлы организмнарның чыганакларын бетергәндә чаралар уздыру барышында (һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кискәндә) эзерләнгән агач материалы күләме файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменә кертелми.

Кисүләрнең барлык төрләре буенча ел саен файдалану күләме 24,3 мең м³ ликвидлы агач материалы тәшкил итә. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларны кисү өлешенә 84,0%, урманнарны караганда урман утыртмаларын кисү өлешенә ликвидлы запасның гомуми күләменнән 16,0%ы туры килә.

Барлык төр кисүлөрдө файдалану өчен билгелэнгән диләнке күлөмө (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күлөмө)

Мәйданы – га, запасы – мең. м³

Хужалыклар	Өлгөргән һәм картайган агачларны кискәндә			Урманнарны тәрбияләгәндә, агачларны кискәндә			Зыян күргән һәм һәлак булган агачларны кискәндә			Урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын һәм урман инфраструктурасы булдыруга бәйлә булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен билгелэнгән урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кискәндә			барлыгы		
	мәйданы	запас		мәйданы	запас		мәйданы	запас		мәйданы	запас		мәйданы	запас	
		ликвидлы	эшкә яраклы		ликвидлы	эшкә яраклы		ликвидлы	эшкә яраклы		ликвидлы	эшкә яраклы			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Ылыслы	38	2,2	1,8	29	1,7	1,1	–	–	–	–	–	–	67	3,9	2,9
каты яфраклы	38	1,2	0,5	2	–	–	–	–	–	–	–	–	40	1,2	0,5
Йомшак яфраклылар	294	17,0	8,5	57	2,2	1,1	–	–	–	3	–	–	354	19,2	9,6
Жәмгысе	370	20,4	10,8	88	3,9	2,2	–	–	–	3	–	–	461	24,3	13,0
шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча															
Никольский															
Ылыслы	1	0,2	0,2	9	0,4	0,3	–	–	–	–	–	–	10	0,6	0,5
каты яфраклы	38	1,2	0,5	2	–	–	–	–	–	–	–	–	40	1,2	0,5

Хужалыклар	Өлгөргөн һәм картайган агачларны кискөндө			Урманнарны тәрбияләгөндө, агачларны кискөндө			Зыян күргөн һәм һөлак булган агачларны кискөндө			Урман, урман эшкөртү инфраструктурасы объектларын һәм урман инфраструктурасы булдыруга бөйлө булмаган объектларны төзү, үзгөртеп кору һәм эксплуатациялөү өчөн билгелөнгөн урман кишөрлекләрендө урман утыртмаларын кискөндө			барлығы		
	мөйданы	запас		мөйданы	запас		мөйданы	запас		мөйданы	запас		мөйданы	запас	
		ликвидлы	эшкө яраклы		ликвидлы	эшкө яраклы		ликвидлы	эшкө яраклы		ликвидлы	эшкө яраклы		ликвидлы	эшкө яраклы
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Йомшак яфраклылар	144	9,8	4,6	9	0,3	–	–	–	–	2	–	–	155	10,1	4,6
Жәмгысе	183	11,2	5,3	20	0,7	0,3	–	–	–	2	–	–	205	11,9	5,6
Спас															
Ылыслы каты яфраклы	37	2,0	1,6	20	1,3	0,8	–	–	–	–	–	–	57	3,3	2,4
Йомшак яфраклылар	150	7,2	3,9	48	1,9	1,1	–	–	–	1	–	–	199	9,1	5,0
Жәмгысе	187	9,2	5,5	68	3,2	1,9	–	–	–	1	–	–	256	12,4	7,4

2.1.4. Кисентелэрнең яшьләре

Урман утыртмалары кисентелэрнең «Кисентелэрнең яшьләрен билгеләү турында» 2015 елның 9 апрелдәге 105 номерлы Рослесхоз боерыгы белән билгеләнгән яшьләре 10 нчы таблицада китерелде.

10 нчы таблица

Кисентелэрнең яше

Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре, ш.и. яклаучы урманнарның категорияләре	Хуж/бүлемтекләре һәм аларга кергән өстенлек итүче токымнар	Бонитет класслары	Кисентелэрнең яшьләре, ел
1	2	3	4
Урман үсемлекләре зонасы: Урман-дала зонасы Урманлы район: РФ Европа өлешенең урман-дала районы			
Яклаучы урманнар (Су объектлары буйларында урнашкан тыюлыклы урман полосалары – яклаучы урманнар категориясеннән тыш)	Ылыслы		
	Нарат, чыршы, карагач	Барысы да	101-120
	каты яфраклы		
	Орлыклык имән, корычагач	Барысы да	121-140
	Үсентеле имән	III һәм югарырак	71-80
		IV һәм түбәнрәк	61-70
	Карама, өрәнге	Барысы да	71-80
	Йомшак яфраклылар		
	Бал бирүче (нектарлы) юкә	Барысы да	81-90
	Каен, кара зирек, юкә (товарлык),	Барысы да	71-80
	Усак, тирәк, кара тирәк, соры зирек, агачсыман тал	Барысы да	51-60
	Тирәк (культуралар)	Барысы да	36-40
	Куаклыклар		
	Таллык	Барысы да	5
Яклаучы урманнар (су объектлары буйларында урнашкан тыюлыклы урман полосалары), эксплуатация урманнары	Ылыслы		
	Нарат, чыршы, карагач	Барысы да	81-100
	каты яфраклы		
	Орлыклык имән, корычагач	Барысы да	101-120
	Үсентеле имән	III һәм югарырак	61-70
		IV һәм түбәнрәк	51-60
	Карама, өрәнге	Барысы да	61-70
	Йомшак яфраклылар		
	Бал бирүче (нектарлы) юкә	Барысы да	81-90
	Каен, кара зирек, юкә (товарлык)	Барысы да	61-70

	Усак, тирэк, кара тирэк, соры зирек, агачсыман тал	Барысы да	41-50
	Тирэк (культуралар)	Барысы да	31-35
Куаклыклар			
	Таллык	Барысы да	5

2.1.5. Агачлыкларның тулылыгын һәм составын, дилэнкеләрнең күләмнәрен, дилэнкеләрнең тоташу чорларын, киртекләр санын, кисүләрнең кабатлану чорларын исәпкә алып, агач материалын сайлау проценты (ешлыгы)

Агач материалы әзерләүгә карата таләпләр РФ ТРЭМның 2016 елның 13 сентябрәндәге 474 номерлы боерыгы, «Диләнке эшләре төрләрен, аларны уздыру тәртибен һәм эзлеклелеген, диләнке эшләренең технологик картасы формасын, диләнкене карау акты формасын һәм диләнкене карау тәртибен раслау турында» 2016 елның 27 июнендәге 367 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы әзерләү кагыйдәләрендә билгеләнгән.

Өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисү буенча төп оештыру-техник элементларның параметрлары түбәндәге таблицада китерелде.

№№ п/п	Агач материалы әзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисүләр	Тоташ кисүләр
1	2	3	4
Россия Федерациясе Европа өлешенен урман-далалы урман районы			
1.	Сайланма кисүләр ешлыгы, %		
	Бик зәгыйфь	10 кадәр	
	Зәгыйфь	11-20	
	Уртача	21-30	
	Уртача-югары	31-40	
	Югары	41-50	
	Бик югары (сайланма санитар кисүләр өчен)	51-70	
2.	Диләнкеләрнең (сайланма кисүләрдә) чик мәйданы, га		
	Яклаучы урманнар:		
	Ирекле-сайланма кисүләр	25	
	Төркемле-сайланма кисүләр	15	
	Тигез-эзлекле кисүләр	15	
	Төркемле-эзлекле кисүләр	10	
	Полоса аша эзлекле кисүләр	5	
	Эксплуатация урманнары:		
	Ирекле-сайланма кисүләр	50	
	Төркемле-сайланма кисүләр	30	
	Тигез-эзлекле кисүләр	30	
	Төркемле-эзлекле кисүләр	25	
Полоса аша эзлекле кисүләр	15		

№№ п/п	Агач материалы эзерлөү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисүләр	Тоташ кисүләр
1	2	3	4
Россия Федерациясе Европа өлешенен урман-далалы урман районы			
3.	Тоташ кисүләрдә диләнкеләрнен чик майданы, га нарат, карагач Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		5 5 2,5 10 10
4.	Тоташ кисүләрдә диләнкеләрнен чик киңлеге, м нарат, карагач Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		50 50 50 100 100
5.	Диләнкеләр тоташу чоры, ел нарат, карагач Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		4 4 4 4 2
6.	Кисүләр кабатлану чоры, ел Ирекле-сайланма кисүләр Төркемле-сайланма кисүләр Тигез-эзлекле кисүләр Төркемле-эзлекле кисүләр Полоса аша эзлекле кисүләр	8-30 8-30 4-8 30-40 4-8	
7.	Урман кварталының 1 км ягына хисаплаганда киртекләр саны диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 50 м кадәр булганда диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 51-150 м булганда диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 151-250 м булганда диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 250 м артыграк булганда		4тән артык түгел 3тән артык түгел 2дән артык түгел 1

№№ п/п	Агач материалы эзерлөү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисүлөр	Тоташ кисүлөр
1	2	3	4
Россия Федерациясе Европа өлешенен урман-далалы урман районы			
8.	Төяү пунктлары, житештерү һәм көнкүреш объектлары өчен гомуми майдан (дилэнкенең гомуми майданыннан) - алга таба ясалма урман торгызып Майданы 10 га артык булган дилэнкеләрдә - сезонара агач материалы запаслары булдыру өчен - туфракка зыян салып Майданы 10 га һәм аннан азрак булган дилэнкеләрдә: - алга таба яңартып - алдан торгызып - эзлекле кисүләрдә - сайланма кисүләрдә	3% артык түгел 0,3 га кадәр 0,25 га кадәр	чикләнми 5% артык түгел 15% артык түгел иң күбе 3% 0,4 га кадәр 0,3 га кадәр
9.	Сөйрәмә жир трассалары һәм дилэнкедәге юллар майданы, (дилэнке майданыннан %) - күп операцияле техника кулланып - алга таба ясалма урман торгызып	15% артык түгел	20% артык түгел 30% кадәр чикләнми

2.1.6. Урман торгызу методлары

Урман торгызу урманнарны табигый, ясалма яки катнаш ысул белән торгызу юлы белән гамәлгә ашырыла һәм Россия ТРЭМның 2016 елның 29 июнендәге 375 номерлы боерыгы белән расланган Урман торгызу кагыйдәләре (алга таба - Урман торгызу кагыйдәләре) белән регламентлана.

Урман типлары һәм урман торгызу ысуллары шулай ук Урман торгызу кагыйдәләре белешмәләре белән жайга салына.

2.1.7. Урманнардан үзагач эзерлөү өчен файдалану вакытлары һәм башка мәгълүматлар

Урман кишәрлекләренен аренда шартнамәләре нигезендә агач материалын эзерлөү гражданныр һәм юридик затлар тарафыннан Урман планы, урманчылыкның урман хужалыгы регламенты, шулай ук арендага тапшырылган урман кишәрлегендә урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырыла. Урман кишәрлеген бирмичә агач материалын эзерлөү гражданныр һәм юридик затлар тарафыннан урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре нигезендә Урман планы, урманчылыкның урман хужалыгы регламентына ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Урман кишәрлегеннән үзагач эзерлөү максатларында файдаланучы зат тарафыннан урман утыртмаларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау һәм эзер үзагачны алып чыгу, урман декларациясе нигезендә декларацияләнергә тиешле датадан башлап 12 ай эчендә, яисә, үзагачны урман утыртмаларын сату-алу

шартнамәсе нигезендә эзерләгән очракта, – урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсендә билгеләнгән чор дәвамында гамәлгә ашырыла.

Урман утыртмаларын кисүенә, агач материалы саклауның һәм алып чыгуның өлгә пунктта күрсәтелгән вакытларын озынайту күрсәтелгән таләпләрне үз вакытында үтәүгә юл калдырмаган начар һава шартлары барлыкка килгән очракта рөхсәт ителә.

Урман утыртмаларын кисүенә, агач материалы саклауның һәм алып чыгуның вакытлары урманнан файдаланучы затның язмача гаризасы нигезендә, вәкаләтле орган тарафыннан иң күбә 12 айга арттырылырга мөмкин.

Исемлеге Россия ТРЭМның «Россия Федерациясе Кызыл китабына яисә Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 29 маендагы 264 номерлы боерыгы белән расланган агачларның һәм куаклыкларның төрләренә (токимнарының) агач материалын эзерләү рөхсәт ителми. Агач материалы эзерләгәндә урманнарның биотөрлелеген арттыру максатларында теләсә кайсы ярусунда һәм аларның төркемнәрендә аерым кыйммәтле агачлар (карт агачлар, куышлы, кош оялары булган, шулай ук оя кору һәм вак жәнлекләренә качу урыны һ.б. өчен яраклы агачлар) сакланырга мөмкин.

Урман агачларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу срокларын үзгәртүгә рөхсәт язмача рәвештә диләнкенең (кишәрлек урманчылыгын, урман кварталы номерын, урман-таксация бүлемтеге номерын, диләнке номерын) урнашкан урынын, диләнкенең мәйданын, агач материалының күләмен һәм агачларны кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу буенча билгеләнгән (озынайтылган) срокны (датаны) күрсәтеп бирелә.

Агач материалы эзерләү өчен урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе 10 елдан 49 елга кадәрге чорга төзелә.

2.2. Урманнардан чәер эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ УК 31 ст. һәм «Чәер эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2012 елның 24 гыйнварындагы 23 номерлы Рослесхоз боерыгы белән регламентлана.

Чәер эзерләү ылыссы өлгергән һәм картайган агачлыкларда гамәлгә ашырыла, алар кирт ясау буенча билгеләнгән чор тәмамлангач агач материалы эзерләү өчен билгеләнә.

Урманчылыкта урманнарны тәртипкә китергәндә кирт салу фонды ачыкланмады, чөнки кирт салу эше башкарылмый һәм алдагы исәпкә алу чорына проектланмый һәм таблица тутырылмый. Шуңа бәйле рәвештә, урманчылык буенча урман хужалыгы регламентында кирт салу төрләре, агачларда каррлар күләме һәм агачларның диаметрына карап, каррлар арасындагы каешларның киндәге, урманнардан чәер эзерләү өчен файдалану чорлары каралмый.

11 нче таблица

Агачларга кирт салу фонды

мәйданы, мең га

N п/п	Күрсәткечләр	Кирт салу		
		урманнарның максатчан билгеләнеше		
		яклаучы урманнар	Эксплуатация урманнары	жәмгысе
1	2	3	4	5
1	Кирт салуга яраклы, өлгергән һәм картайган утыртмалар, барлыгы:	–	–	–
1.1	алардан:	–	–	–
	кирт салуга жәлеп ителмәгәнә	–	–	–
	кирт салу буенча табышлы түгел	–	–	–
2	Ел саен кирт салу күләме	–	–	–

2.3. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану РФ УК 32 статьясы һәм «Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу кагыйдәләрен раслау турында» 2018 елның 16 июлендәге 325 номерлы РФ ТРЭМның боерыгы, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән регламентлана.

Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителгән урман кварталларының һәм аларның өлешләренен исемлекләре 5 нче таблицада күрсәтелде.

2.3.1. Урманнардан агач булмаган урман ресурсларын төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары

Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен урманнардан рөхсәтле файдалануның ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре 12 нче таблицада китерелде.

12 нче таблица.

Агач булмаган урман ресурслары эзерләү өчен урманнардан рөхсәтле файдалану параметрлары

№ п/п	Агач булмаган урман ресурсы төре	Үлч. бер.	Эзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Туз	т	2,0

2.	Агачларның, куакларның кайрысы	т	5,0
3.	Озын корыган ботак	мең м ³	1,0
4.	Ботаказык	т	20,0
5.	Чыршы һәм нарат ботаклары	т	10,0
6.	Чыршылар һәм (яки) яңа ел бәйрәмнәре өчен башка ылыслы токым агачлары	мең данә	1,0
7.	Мунчала	т	1,0

Агач булмаган урман ресурсларының классификациясе бар, аның нигезендә ресурсларны, барлыкка килү (эзерлек) урынына, ресурсны исәпкә алу (бәяләү) ысулына, файдалану холкына карап, 3 төркемгә бүлү каралган.

2.3.2. Урманнарда агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю өчен файдалану чорлары

Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю өчен урманнарда рөхсәтле файдалану сроклары урман кишәрлегенә аренда шартнамәсендә билгеләнә.

2.4. Урманнарда азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен урманнарда файдалану Россия Федерациясе Урман кодексының 34, 35 статьялары, 2011 елның 5 декабрдәге 511 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу кагыйдәләре, «Татарстан Республикасында урманнарда файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән регламентлана.

Азык-төлек урман ресурсларына кыргый жимешләр, жиләкләр, чикләвекләр, гөмбәләр, орлыклар, каен сугы һәм башка урман ресурслары керә.

Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу граждандар, юридик затлар тарафыннан эшкуарлык максатларында, шулай ук граждандар тарафыннан – шәхси ихтыяжлар өчен гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Эшкуарлык эшчәнлегенә максатларында азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыеп алу урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе 10 елдан 49 елга кадәрге чорга төзелә.

Шәхси ихтыяжларда азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу РФ УК 11 статьясының 1 өлешенә ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Чикләрендә азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен урманнарда файдалану рөхсәт ителгән урман кварталлары һәм аларның өлешләре исемлегенә 5 нче таблицада күрсәтелде.

2.4.1. Урманнардан азык-төлек урман ресурстарын һәм дару үләннәрен төрләрә буенча әзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәрә) һәм параметрлары

Азык-төлек урман ресурстары әзерләгәндә һәм дару үсемлекләрен жыйганда ел саен урманнардан рөхсәтле файдалануның рөхсәт ителгән күләмнәрә 13 нче таблицада китерелде.

13 нче таблица

Азык-төлек урман ресурстарын әзерләгәндә һәм дару үләннәрен жыеп алганда урманнардан файдалану параметрлары

№ п/п	Азык-төлек урман ресурстарының, дару үләннәренә төре	Үлчәүләрнең берәмлеге	Әзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
Азык-төлек ресурстары			
1.	Жиләкләр: кура жиләге	т	1,0
	жир жиләге	т	0,3
	кызыл бөрлегән	т	0,2
	миләш, шомырт	т	10,0
	Жәмгысе	т	11,5
2.	Гөмбәләр: ак	т	0,5
	майлы	т	1,0
	ал гөмбә	т	0,5
	кызыл гөмбә	т	4,0
	каен гөмбәсе	т	5,0
	гөреждәләр	т	0,5
	сары гөмбә	т	1,0
	этәч гөмбәсе	т	0,5
	баллы гөмбә	т	3,0
	Жәмгысе	т	16,0
3.	Чикләвекләр: урман чикләвеге	т	5,0
4.	Агач сутлары: каен	т	50,0
Дару чималы			
5.	Сары мәтрүшкә, икеөйле кычыткан, ландыш, аю табаны, дару ромашкасы, акбаш, эт тигәнәге, канлы үлән, песи үләнә, сәдәп гөле, лапчатка, үги ана яфрагы, кыр наратбашы һ.б.	т	0,3 (коры хәлендә)

Жиләк, гөмбә һәм дару чималлары уңышының 90% кадәр өлешә жирле халык тарафыннан үзләштерелә.

2.4.2. Әзерләү һәм жыеп алу вакытлары

Азык-төлек урман ресурстарын әзерләү һәм дару үсемлекләрен жыю өчен урманнардан рөхсәтле файдалану сроклары урман кишәрлегенә аренда шартнамәсендә билгеләнә.

2.4.3. Агач сутлары эзерлэгәндә нормативлар һәм параметрлар

Каен суты эзерләү өлгергән урман кишәрлекләрендә кисәренә 5 елдан да ким булмаган вакыт кала рөхсәт ителә.

Каен суты эзерләү сайланма кисүләр башкарыла торган утыртмаларда кирт салу ысулы белән гамәлгә ашырыла, кисүгә билгеләнгән агачлардан алу рөхсәт ителә.

Кисеп жибәрү өчен тулылыгы кимендә 0,4 һәм бер гектарга кимендә 200 данә агачлы, бонитетның I-III классларына караган урманның сәламәт өлеше сайлап алына. Кисеп жибәргәндә күкрәк биеклегендәге диаметры 20 см һәм аннан да юанрак булган агачларны билгелиләр.

Агач тамыры башланган жирдән 20-35 см биеклектә канал бораулау эшләрен башкаралар. Агачта бер һәм аннан да күбрәк кирт салу тишекләре ясалган очракта, алар кәүсәнең бер ягында бер-берсеннән, сут бер савытка агып төшәрлек итеп, 8-15 см ераклыкта урнаштырыла.

Агач диаметрына карап, бораулана торган каналлар саны нормативлары түбәндәге таблицада китерелде.

Агачның күкрәк биеклегендәге диаметры, см	Кирт салганда каналлар саны	Искәрмә
20-22	1	Диаметры 16 см булган агачларга кисәргә бер ел калгач кирт салу рөхсәт ителә, түбәндәгечә басым нормалары булганда: 16-20 см – 1 канал 21-24 см – 2 канал 25 см һәм күбрәк – 3 канал
23-27	2	
28-32	3	
33 һәм аннан күбрәк	3	

Кирт салу чоры тәмамланганнан соң, агачларның чирләп китүен кисәтү максатларында, тишекләр сагыз пастасы белән сылап куелырга яисә агач бөке белән ябылырга һәм вар, бакча замазкасы яисә известьлы балчык белән сылап куелырга тиеш.

Калган елларда каналлар беренче елгы кисеп жибәрү каналлары дәрәжәсендә 10 см интервал белән агач кәүсәсе әйләнәсенә теге яисә бу ягына таба бораулана.

Эзерләү агачның техник сыйфатларын саклап калырылык итеп гамәлгә ашырылырга тиеш.

2.4.4. Абага-кара абага эзерләү

Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү аларның үсентеләренә зыян китермәслек алымнар белән гамәлгә ашырылырга тиеш. Үсемлекләренә тамыры белән йолкып алу, яфракларына һәм тамыр үзәгенә зыян китерү тыела.

Кара абага чималын эзерләү бер кишәрлектә 3-4 ел дәвамында алып барыла. Шуннан соң үсемлекләрен торгызу өчен тәнәфес ясала: чималны бер мәртәбә жыйганда (бер чорга) – 2-3 ел, ике мәртәбә – 3-4 ел.

2.4.5. Урманнардан азык-төлөк урман ресурстары эзерлөө һәм дару үләннәре жыеп алу өчен файдалану чорлары

Дәүләт мөлкәтендә яисә муниципаль мөлкәттә торган урман кишәрлегенен аренда шартнамәсе РФ УК 72 статьясының 3 өлеше нигезендә урманнарны азык-төлөк урман ресурстарын эзерлөө һәм дару үләннәрен жыеп алу өчен файдалану максатларында, РФ УК 36, 43-46 статьяларында, 73.1 статьясының 3 өлешендәге 3 пункттында каралган очрақлардан тыш, тугыз елдан кырык тугыз елга кадәр чорга төзелә.

Урман кишәрлегенен аренда шартнамәсе срогы урман хужалыгы регламентында урманнардан файдалану буенча каралган срокка туры китереп билгеләнә.

2.5. Урманнардан аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Аучылык хужалыгы кыргыз хайваннарның популяцияләре белән рациональ идарә итү һәм ел саен продукция алу рәвешендә урманнардан комплекслы файдалануга үз өлешен кертә.

Ау «Ау турында һәм аучылык ресурстарын саклау турында һәм Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2009 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнардан аучылык хужалыгы алып бару һәм ауны гамәлгә ашыру өчен файдалану РФ УК 25, 36 статьялары белән регламентлана.

Урманнардан аучылык хужалыгын алып бару өчен файдалануны хокукый жайга салу Россия ТРЭМның «Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлекләрен бирмичә аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану очрақлары исемлеген раслау турында» 2017 елның 12 декабрдәге 661 номерлы боерыгы, РФ Хөкүмәтенен «Аучылык инфраструктурасына карый торган объектлар исемлеге турында» 2017 елның 11 июлендәге 1469-р номерлы боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Аучылык биләмәләре чикләренә хокукый режимында аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен башкару рәхсәт ителә торган жирләр кертелә.

Аучылык биләмәләре түбәндәгеләргә бүленә:

1) «Ау турында һәм аучылык ресурстарын саклау турында һәм Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2009 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы федераль законда каралган нигезләрдә юридик затлар, шәхси эшқуарлар тарафыннан кулланыла торган аучылык биләмәләре (алга таба - беркетелгән аучылык биләмәләре);

2) ау максатларында физик затлар ирекле йөри алу хокукына ия булган аучылык биләмәләре (алга таба – гомуми файдаланудагы аучылык биләмәләре).

Гомуми файдаланудагы аучылык билэмэләре Россия Федерациясе субъектындагы аучылык билэмэләренен гомуми майданында кимендә егерме процентын тәшкит итәргә тиеш.

Аучылык билэмэләре ауның бер яки берничә төрен гамәлгә ашыру өчен кулланылырга мөмкин.

Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

2.5.1. Аучылык инфраструктурасы объектларын урнаштыру өчен биотехник чаралар уздыру исемлеге һәм нормалары

Ел саен үткәрелә торган биотехник чаралар күләме түбәндәге таблицада китерелде.

№ п/п	Чараларның төрләре	Үлчәү берәмлеге	Ел саен рөхсәт ителә торган
1	2	3	4
1.	Куяннар өчен ашату майданнары ясау	данә	15
2.	Пошилар, кабан дуңгызлары, куяннар өчен тоз салынган катырлар урнаштыру	данә/т	50/1
3.	Пошины, кыр кәжәсен, куяннарны ашату өчен усак кисү	кбм	25
4.	Пошилар, кыр кәжәләре өчен жимлекләр урнаштыру	данә	10
5.	Ашату өчен печән әзерләү	т	2,3
6.	Чуер ташлыклар кору	данә	10
7.	Гөрелдәвекләр кору	данә	30
8.	Кабан өчен ашату кырлары ясау	га	1
9.	Бөртек калдыклары әзерләү	т	2,5
10.	Ауны чикли һәм тыя торган аншлаглар, күрсәткечләр урнаштыру	данә	10

2.6. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан авыл хужалыгын алып бару өчен файдалану Россия ТРЭМның 2017 елның 21 июнендәге 314 номерлы боерыгы белән расланган Авыл хужалыгын алып бару өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрендә регламентлана.

Урманнар авыл хужалыгын алып бару (печән чабу, авыл хужалыгы терлекләрен көтү, умартачылык, төньяк боланчылык, товарлык аквакультурасы (товарлык балыкчылык), авыл хужалыгы культураларын үстерү һәм башка төрле авыл хужалыгы эшчәнлеген) өчен кулланылырга мөмкин.

Авил хужалыгын алып бару өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлегенә элекке регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

2.6.1. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары

14 нче таблица

Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары

№ п/п	Файдалану төрләре	Үлчәү берәмлегенә	Ел саен рөхсәт ителә торган күләм
1	2	3	4
1	Сөрүлектән файдалану	га	6
2	Печән чабу	га/тонна	143/100
3	Авил хужалыгы терлекләрен көтү:		
	а) урманда	га/баш	5100/2040
	б) утлавыкларда, жәйләүләрдә	га/баш	166/110
4	Умартачылык		
	а) бал бирүчеләр:		
	- юкә (урманнарның бал бирә торган урыннары)	га	2300
	- печәнлекләрдә, аланлыкларда, агач киселгән урыннарда үләннәр	га	193
	б) бал продуктлылыгы:		
	- юкә	кг/га	100
	- үләннәр	кг/га	100
в) умарта ояларын тәмин итү мөмкинлегенә	умарталык саны	650	

2.7. Урманнардан фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 40 статьясына ярашлы рәвештә урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану урманчылыкның барча территориясендә гамәлгә ашырылырга мөмкин. Урманнардан файдалану 2011 елның 23 декабрендәге 548 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрендә регламентлана.

Фәнни-тикшеренү, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

2.8. Урманнарда рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

2.8.1. Урманнарда рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары

Рекреация эшчәнлеген РФ УК ял итү, туристлык, физкультура-савыктыру һәм спорт эшчәнлеген оештыруга кагылышы эшчәнлек буларак карала.

Урманнарда мондый файдалану (РФ УК 41 ст.) урман кишәрлекләре бирүне таләп итә, әмма урман ресурсларын жыймауны күз алдында тоткан эшчәнлек төрөнә кертелә, бирелгән урман кишәрлекләрендә кирәкле урман инфраструктурасы, шул исәптән вакытлы корылмалар булдырыла, территория төзекләндерелә (РФ УК 13, 41 ст.).

Рекреация эшчәнлеген оештыру үзенчәлекләре 2012 елның 21 февралендәге 62 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнарда рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрендә баян ителә.

2.8.2. Рекреация эшчәнлегенә бәйле зона кварталларының һәм (яки) аларның өлешләре исемлеге

Кишәрлек урманчылыклары буенча рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренә исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

2.8.3. Рекреация эшчәнлегенә караган зона территориясен функциональ зоналарга бүлү

Рекреацияләү зоналары вазифаи зоналарга түбәндәгечә бүлгәләнә:

1. Интенсив файдаланулы.
2. Уртача файдаланулы.
3. Оешкан рәвештә ял итүле.
4. Резерватлы.
5. Заказник.
6. Катгый режимлы.
7. Хужалыкка бәйле.

2.8.4. Урман кишәрлекләрендә вакытлыча төзелгән корылмалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары

Рекреация билгеләнешендәге урманнарда территорияне төзекләндерү нормалары
(гомуми мәйданның 100 га буенча)

Номеры	Төзекләндерү элементларының аталышы	Яшел зона		Чикләрендәге (1 чм маршрутка) актив ял итүгә бәйле
		Актив ял	Йөрү	
1	2	3	4	5
1.	Гравийлы, йөри торган өлеше 4,5 м (чм) киңлегендә булган машина белән килү юллары	0,15	0,02	–
2.	Биләмәләр эчендәге гравийлы, өслеге 3 м (чм) киңлегендә булган юллар	1,8	0,5	–
3.	15 машинага исәпләнгән, грунтлы, гравий белән вак таш кушылган автотукталышлар (данә)	0,25	0,03	–
4.	Жәяүләп йөри торган сукмаклар (чм)	–	0,04	–
5.	4 урынлы утыргычлар (данә)	18	3	1
6.	6 урынга исәпләнгән пикник өстәлләре (данә)	7	0,6	–
7.	Яңгырдан ышыклану урыннары (данә)	1,5	0,2	0,2
8.	Азык әзерләү урыннары (данә)	3,5	0,5	0,6
9.	Чүплек савытлары (данә)	30	–	–
10.	Чүп жыю жайланмалары (данә)	3,5	–	–
11.	Бәдрәфләр (данә)	0,18	–	–
12.	Спорт һәм уен мәйданчыклары, м ²	37	–	5
13.	Елгаларда һәм сулыкларда су коенып, кызына торган урыннар, м ²	90	15	–
14.	Пляж кабиналары (данә)	0,18	0,02	–
15.	Беседкалар (данә)	0,17	–	–
16.	Күрсәткечләр (данә)	1,5	0,2	0,4
17.	Күренеш нокталары (данә)	0,7	0,1	0,3
18.	Коелар һәм чишмәләр (данә)	0,02	0,01	0,1
19.	Туристларга палаткалар кую урыннары, м ²	50	–	20

2.8.5. Урманнарда рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану параметрлары һәм чорлары

Рекреация эшчәнлегенә урманнарда хужалык эшчәнлегенә халыкны ял иттерү өчен иң яхшы шартларны оештыруга, эстетик һәм санитар-гигиеник таләпләргә җавап бирә торган урман ландшафтларын саклауга һәм яхшыртуга, ландшафтларның типларын рациональ (оптималь) ярашлылыгын билгеләүгә юнәлдерелгән булырга тиеш.

Рекреация билгеләнешендәге урманнар өчен эшләрнең эһәмиятле элементы булып аларның территорияләрен төзекләндерү тора, ул юллар төзү һәм ремонттаудан, ял итү өчен урыннар һәм мәйданчыклар корудан, кече архитектура формаларын, урман скульптурасын урнаштырудан, төрле урман янгыннары корылмаларын төзүдән һәм башка төрле чараларны гамәлгә ашырудан гыйбарәт.

Юл-сукмак челтәре барча территорияне бердәм композиция бөтенлегенә берләштерергә тиеш.

Рекреация басымы йогынтысында урман тирәлегенәң үзгәрү дәрәжәсен ял итү режимы билгели, ә ял режимы - урманнарның территориясен оештыруны.

Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдаланганда урман кишәрлекләрендә вакытлыча төзелмәләр исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары өстәмә тикшерүләр уздырганнан соң урманнарны үзләштерү проектларында аталган максатларда (ял, туризм оештыру, физик культура-савыктыру, спорт эшчәнлегенә һ.б.) файдалану өчен тапшырылган конкрет урман кишәрлеге өчен бирелә.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру максатында урман кишәрлегенәң аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

2.9. Урманнардан урман плантацияләре ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман плантацияләрен оештыру һәм аларны эксплуатацияләү билгеле бер токым (максатчан токым) урман үсемлекләрен үстерүгә бәйле эшқуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Билегеле бер токым урман утыртмаларына алар хисабыннан алдан билгеле сыйфатламалары булган агач материалын алу тәмин ителә торган ясалма утыртылган урман утыртмалары карый.

Урман плантацияләре урман фонды жирләрендә дә, башка категориядәге жирләрдә дә оештырыла ала.

Гражданнарга, юридик затларга урман плантацияләрен ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен урман кишәрлекләре – РФ Урман кодексы нигезендә, жир кишәрлекләре – жир законнары нигезендә арендага тапшырыла.

Урман плантацияләрендә урман утыртмаларын кисү һәм урман утыртмаларына кирт салу эшләрен башкару чикләмәләрсез рөхсәт ителә.

Урманчылыкта урман плантацияләре, урман плантацияләрен техник проектлау материаллары юк, урманчылыкта урман плантацияләренә нигез салу өчен махсус тикшерүләр уздырылмады.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә урман плантацияләрен оештыру һәм аларны эксплуатацияләү максатында урман кишәрлегенәң аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

2.10. Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман жимешләрен, жиләкләрне, декоратив үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү жимешләр, декоратив үсемлекләр, дару үләннәре, жиләкләр һәм башка шуңа охшаш урман ресурсларын алуга бәйле эшмәкәрлек эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Урманнардан файдалануның әлеге төре 2011 елның 5 декабрендәге 510 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрендә регламентлана һәм урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе нигезендә урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырыла.

Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен, беренче чиратта, урман фонды жирләре составындагы урмансыз жирләр, шулай ук урман булып житеشمәгән диләнкеләр, аланнар һәм урман культураларын утыртканчыга кадәр урманның табигый торгызылуы мөмкин булмаган башка урман утыртмалары белән капланмаган жирләр; рекультивацияләнергә тиешле (эшкә яраклы үзлегә беткән торфлыклар һ.б.) жирләр файдаланыла.

Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен үзгәртеп коруга билгеләнмәгән, азкыйммәтле утыртма кишәрлекләре файдаланылырга мөмкин.

Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану РФ Урман кодексының 27 статьясы нигезендә чикләнергә яки тыелырга мөмкин.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

Кишәрлек урманчылыктары буенча жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренә исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

2.11. Урманнардан урман үсентеләренә утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман үсемлекләренә утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү урманнарны янадан үстерү һәм урман үрчетү максатларында гамәлгә ашырыла торган эшкуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Урман утыртмаларының утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен урманнардан файдалану кагыйдәләре 2011 елның 19 июлендәге 308 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган.

Урман үсентеләренә утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен урманнардан файдалану РФ Урман кодексының 27 статьясы нигезендә чикләнергә мөмкин.

Урман үсемлекләренә утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен, иң беренче чиратта, урман фонды жирләре составындагы урман белән капланмаган жирләргә, шулай ук урмансыз диләнкеләргә, аланнарны һәм башка, урман үсемлекләре белән капланмаган, урман урнашкан бүтән категория жирләре файдаланыла.

Урман үсемлекләренә утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен урман үсемлекләренә яхшыртылган һәм сортлы орлыклары, яки, әгәр андый орлыклар булмаса, урман үсемлекләренә нормаль орлыклары кулланыла.

Урман үсемлекләренен утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен урман үсемлекләренен районнарда бүленмәгән орлыкларын, шулай ук сыйфаты тикшерелмәгән урман үсемлекләре орлыкларын, чәчүлекләрен һәм башкаларын куллану тыела.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә урман үсемлекләренен утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү максатында урман кишәрлегенен аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

Хәзерге вакытта Болгар урманчылыгы чикләрендә 1 даими урман питомнигы бар, аларда төп урман хасил итүче токымнар үстерелә.

Кишәрлек урманчылыклары буенча урман үсемлекләренен утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренен исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

2.12. Урманнарда жир асты байлыкларын геологик өйрәнү буенча эшләр башкару өчен, файдалы казылма ятмаларын эшкәртү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнарда жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылма ятмаларын эшкәртү өчен файдалану РФ Урман кодексының 43 статьясы нигезендә регламентлана.

Жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылма ятмаларын эшкәртү өчен урманнарда файдалануның рөхсәт ителгән күләмнәре һәм урманчылыкларның кишәрлек урманчылыклары кисемдә урман кишәрлекләренен урнашкан урыны 5 нче таблицада чагылдырылды.

Жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылма ятмаларын эшкәртү эшләрен башкару өчен дәүләт мөлкәтендә яки муниципаль мөлкәттә торучы урман кишәрлекләре арендага бирелә яки үз вәкаләтләре чикләрендә дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары рөхсәтләре нигезендә бирелә. Урман кишәрлеген бирмичә генә урман фонды жирләрендә жир асты байлыкларын геологик өйрәнү эшләрен башкаруга рөхсәт ителә, әгәр мондый эшләрен башкару урман утыртмаларын кисүгә, капитал төзелеш объектларын төзүгә китермәсә.

Урманнарда жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылма ятмаларын эшкәртү эшләрен башкару өчен файдалану 2010 елның 27 декабрендәге 515 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнарда жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылма ятмаларын эшкәртү эшләрен башкару өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарда жир асты байлыкларын геологик өйрәнү буенча эшләр башкару, файдалы казылма ятмаларын эшләү максатларында файдаланучы затлар түбәндәгеләрне тәмин итә:

файдаланыла торган урманнарны һәм аның янәшәсендәге урман кырыйларын, ясалма һәм табигый су агып чыгу урыннарын төзелеш, сәнәгать, агач кисүдән калган, көнкүреш һәм бүтән калдыклардан, чүп-чарлардан даими рәвештә чистартып торуну;

житештерү эшчәнлеге барышында жиңмерелгән юлларны, киптерү канауларын, дренаж системаларын, күперләрне, башка гидротехника корылмаларын, квартал баганаларын, квартал юлларын, аншлаглларны, урманнар территориясен төзекләндрерү элементларын торгызуны;

Россия Федерациясе законнарына ярашлы рәвештә урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган, жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылма ятмаларын эшкәртүгә бәйле объектларны тиешле эшләрне үтәү чорлары тәмамлану белән консервацияләнүне яисә юк итүнә һәм күрсәтелгән объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм (яки) эксплуатацияләнү өчен файдаланылган жирләрне рекультивацияләнүне;

аталган затлар гаебе белән барлыкка килгән һәлакәт очракларын һәм урман янғыннарын юкка чыгару, шулай ук башка шундый хәлләрне бетерү буенча кирәкле чаралар күрелүнә;

сейсмик разведка эшләрән планлаштыру һәм үткөрү, шулай ук хәрәкәт составын һәм йөкләрне яңа урынга күчерү максатларында квартал ызаннары, урман юллары биләгән һәм урман утыртмалары белән капланмаган башка жирләрден максималь рәвештә файдалануны.

РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенекә була.

Аталган агач материалы РФ Хөкүмәтенен «Россия Федерациясе Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрдендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәгә 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

РФ Урман кодексының 73.1 статьясының 3 өлешендә РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдалану өчен тапшырылган урман кишәрлекләрдендә агач материалы эзерләнү өчен аукцион уздырмыйча урман кишәрлекләрнен аренда шартнамәләрән төзү каралган.

РФ Урман кодексының 73.1 статьясының 3 өлешендәгә 3 пункттында 43, 45 статьяларда каралган очракларда, дәнүлөт мөлкәтендәгә яки муниципаль мөлкәттәгә урман кишәрлегенен аренда шартнамәсе жир асты байлыкларынан файдалануга лицензия гамәлдә булган срокка төзелә.

Жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылма ятмаларын эшкәртү эшләрән башкару өчен урман кварталларының яки аларның өлешләрненен исемлеге урман кишәрлекләре буенча әлегә регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүнә камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәгә 212-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә әлегә максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урман торгызу проектына яки урман үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданда Татарстан Республикасы территориясе чикләрдендә урманнарны торгызу яки урман үрчетү эшләрән башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданның иминлеген

тәэмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырганда.

2.13. Урманнардан сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм сроклары

РФ Урман кодексының 44 статьясы нигезендә сусаклагычларны, башка төрле ясалма су объектларын, шулай ук гидротехника корылмаларын, елга портларын, причаллар төзү һәм аларны эксплуатацияләү өчен урманнардан файдалану су законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман законнары нормаларында билгеләнгәнчә, РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенә була.

Аталган агач материалы РФ Хөкүмәтенң «Россия Федерациясе Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәге 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

РФ УК 72 статьясының 3 өлеше һәм 74 статьясының 3 өлеше нигезендә урман кишәрлекләре атап үтелгән максатларда дәүләт органнары карарлары нигезендә, аукционнар уздырмыйча гына, бер елдан алып кырык тугыз елга кадәрге чорга арендага тапшырыла.

Дәүләт мөлкәтендә яки муниципаль мөлкәттә торучы урман кишәрлекләре гражданнарга, юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясы нигезендә сусаклагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү өчен бирелә.

Сусаклагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен кишәрлек урманчылыклары буенча урман кварталларының яки аларның өлешләренен исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кергү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә әлеге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урман торгызу проектына яки урман үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданга Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урман үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәэмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырганда.

2.14. Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 21 статьясы нигезендә линияле объектларга электр тапшыру линияләре, элементә линияләре, юллар, торбаүткәргечләр һәм башка линияле объектлар, шулай ук күрсәтелгән объектларның аерылгысыз технологик өлешен тәшкил итүче корылмалар керә.

Урманнардан файдалануның әлегә төре РФ Урман кодексының 45 статьясында һәм 2011 елның 10 июнендәге 223 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан линияле объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен файдалану кагыйдәләрендә регламентлана.

Сусакалагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү өчен гражданнарга һәм юридик затларга урманчылыкның барча территориясе буйлап урман кишәрлекләрен даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшыру аренда хокукында гамәлгә ашырылырга мөмкин, ә махсус якланучы урман кишәрлекләрендә фәкать күрсәтелгән эшләрне урнаштыру ихтималының башка вариантлары булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

Дәүләт мөлкәтендә яки муниципаль мөлкәттә торучы урман кишәрлекләре гражданнарга һәм юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясы һәм 73.1 статьясының 3 өлеше нигезендә аукцион уздырмыйча кырык тугыз елга кадәр бирелә.

Линияле объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү максатларында, барыннан элек, урмансыз жирләр, ә урман кишәрлегендә андый жирләр булмаганда – торгызылмаган кисенте жирләре, янгыннан калган жирләр, бушлыклар, ачык урыннар, шулай ук тулылыгы һәм кыйммәте түбән булган урман утыртмалары үсә торган жирләр файдаланылырга тиеш.

Линияле объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү максатларында арендага, даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшырылган урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кисү урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш. Урманнардан файдалануның әлегә төрендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан шушы рәвешле файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенекә була (РФ Урман кодексының 20 статьясының 2 өлеше). Аталган агач материалын сату РФ Хөкүмәтенен «Россия Федерациясе Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәге 604 номерлы карары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Гражданнарның иминлеген тәэмин итү һәм линияле объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны тудыру өчен билгеләнгән сак һәм санитар-яклау зоналарында урман утыртмаларын кисү күрсәтелгән зоналарда билгеләнгән режимга туры китереп гамәлгә ашырыла.

РФ Хөкүмәтенен «Электр челтәрләре хужалыгы объектларының саклык зоналарын һәм мондый зоналарның чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләреннән файдалануда махсус шартлар билгеләү тәртибе турында» 2009 елның 24 февралендәге 160 номерлы карары нигезендә көчәнеше 1000 вольтка кадәр булган электр челтәрләре өчен түбәндәгечә саклык зонасы билгеләнә:

электр тапшыру буенча һава линияләре буйлап (биналарга кергү өлешендәге

тармакларыннан тыш) жир өслегендө кырый үткөргөчлөр проекциялареннән һәр ягыннан 2 м ераклыкта торучы, параллель турылар белән чиклэнгән жир кишәрлеге рәвешендә (алар үз торышыннан читкә чыгып тормаганда);

жир астыннан электр тапшыручы кабель линияләре буйлап кырый кабельләрдән һәр ягыннан 1 м ераклыкта торучы, параллель турылар белән чиклэнгән жир кишәрлеге рәвешендә.

1000 В югары булган электр чөлтөрләрнен саклык зонасы түбәндә китерелгән таблицага туры китереп билгеләнә.

Көчәнеше 1000 В югары булган электр чөлтөрләрнен саклык зонасы

Көчәнеш, киловольт	Саклык зонасы, м
1-20	10
35	15
110	20
150, 220	25
330, 500, +-400	30
750, +-750	40
1150	55

Торбаүткөргөчлөргә (алар нинди ысул белән салынган булса да) зыян салыну ихтималын булдырмас өчен саклык зоналары билгеләнә:

нефть, табигый газ, нефть продуктлары, нефть һәм ясалма углеводород газы транспортлаучы торбаүткөргөч трассалары буйлап, – торбаүткөргөч күчәрнен һәр ягыннан 25 м ераклыкта узучы шартлы линияләр белән чиклэнгән жир кишәрлеге рәвешендә;

сыегайтылган углеводородлы газлар, тотрыклы булмаган бензин һәм конденсат транспортлаучы торбаүткөргөч трассалары буйлап, – торбаүткөргөч күчәрнен һәр ягыннан 100 м ераклыкта уза торган шартлы линияләр белән чиклэнгән жир кишәрлеге рәвешендә;

күптармаклы торбаүткөргөч трассалары буйлап – кырый торбаүткөргөчләрнен күчәрләрнен югарыда күрсәтелгән аралыкларда уза торган шартлы линияләр белән чиклэнгән жир кишәрлеге рәвешендә;

су асты кичүләре буйлап – кичүләрнен кырый тармаклары күчәрләрнен һәр ягыннан 100 м аралыкта торучы параллель яссылыклардан гыйбарәт булган су өслегеннән төпкә кадәрге су тирәлеген бер өлеше рәвешендә;

конденсатны саклау һәм газсызландыру савытлары, продукцияне аварияле чыгару өчен жир амбарлары тирәли – күрсәтелгән объектлар территориясе чикләрнен һәр ягыннан 50 м ераклыкта торучы, йомык линия белән чиклэнгән жир кишәрлеге рәвешендә;

продукцияне транспортка эзерләүче технологик жайланмалар, суырту һәм тутыру буенча төп һәм аралык насос станцияләре, резервуар парклары, компрессор һәм газ бүлү станцияләре, продукцияне үлчәү төөннәре, салу һәм бушату эстакадалары, газны жир астында саклау станцияләре, нефть, нефть продуктларын жылыту пунктлары тирәли – күрсәтелгән объектларның территорияләре чикләрнен һәр ягыннан 100 м торучы йомык линияләр белән чиклэнгән жир кишәрлеге рәвешендә

(Магистраль торбаүткөргөчлөрне саклау кагыйдэләре (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгий күзәтчелегенең 1992 елның 24 апрелендәге 9 номерлы карары белән расланган) (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгий күзәтчелегенең 1994 елның 23 ноябрәндәге 61 номерлы карары редакциясендә).

Аерып чыгару полосаларының чикләре аерып чыгару полосасын формалаштыру өчен кирәкле жир кишәрлекләрен аерып чыгаруның Россия Федерациясе Транспорт министрлыгы раслаган нормаларын исәпкә алып билгеләнә.

Аерып чыгару полосаларының һәм саклык зоналарының зурлыклары РФ Транспорт министрлыгының 2008 елның 6 августындагы 126 номерлы боерыгында билгеләнгән Тимер юлларны аерып чыгару полосасын формалаштыру өчен кирәкле жир кишәрлекләрен аерып чыгару нормалары, шулай ук тимер юлларның саклык зоналарын исәпләп чыгару нормалары, жир корылышы, шәһәр төзелеше һәм проект документациясе, тимер юл линияләрен, төеннәрен һәм станцияләрен үстерүнең генераль схемалары нигезендә, шулай ук барлыкка килгән жирдән файдалану тәртибен һәм аерып чыгару полосаларының һәм саклык зоналарының элегрәк расланган зурлыкларын һәм чикләрен исәпкә алып билгеләнә.

Линияле объектларны төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге кишәрлек урманчылыклары буенча әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә әлеге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урман торгызу проектына яки урман үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданда Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урман үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырганда.

2.15. Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурсларын эшкәртү өчен файдалану агач материалынан эшләнмәләр һәм мондый эшкәртүдән бүтән продукция житештерүгә бәйле булган эшқуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану Россия ТРЭМның 2014 елның 1 декабрәндәге 528 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану кагыйдэләре белән регламентлана.

Дәүләт мөлкәтендә яисә муниципаль мөлкәттә торучы урман кишәрлекләре гражданнарга, юридик затларга агач материалын һәм башка төрле урман ресурсларын эшкәртү өчен арендага бирелә.

Урманнарда агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе бер елдан башлап кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

Әгәр федераль законнарда агач материалын һәм башка төрле урман ресурсларын эшкәртүне федераль дәүләт учреждениеләре тарафыннан гамәлгә ашыру рөхсәт ителсә, урман кишәрлекләре элекке учреждениеләргә күрсәтелгән максатка даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшырылырга мөмкин.

Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын урнаштыру максатларында, барыннан да элек, урмансыз жирләр, ә урман кишәрлегендә андый жирләр булмаганда – кисүләрдән соң торгызылмаган кишәрлекләр, янгыннан калган жирләр, бушлыклар, ачык урыннар, шулай ук тулылыгы һәм кыйммәте түбән булган урман утыртмалары үсә торган жирләр файдаланыла.

Бүтән урман кишәрлекләреннән күрсәтелгән максатларда файдалану күрсәтелгән объектларны урнаштыруның башка вариантлары булмаганда рөхсәт ителә.

Яклаучы урманнарда урман эшкәртү инфраструктурасын оештыру тыела.

Урманнарны агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдаланганда түбәндәге очраклар булдырылмаска тиеш:

урманнарны пычрату (шул исәптән радиоактив матдәләр белән) һәм урманнарда башка төрле тискәре йогынты ясау;

РФ Урман кодексының 53.5 статьясы нигезендә урманнарда урман куркынычсызлыгын тәмин итү максатларында транспорт чаралары белән үтәп керү.

Урманнарда агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренә исемлеге кишәрлек урманчылыклары буенча элекке регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчәтүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә элекке максатларда урманнарда файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урман торгызу проектына яки урман үрчәтү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданга Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урман үрчәтү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырганда.

2.16. Урманнарда дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнар дини оешмалар тарафыннан «Вөждән иреге һәм дини берләшмәләр турында» 1997 елның 26 сентябрендәге 125-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдаланылырга мөмкин.

Дини эшчэнлекне гамэлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә дини һәм хәйриячелек билгеләнешендәге биналарны, корылмаларны, төзелмәләрне торгызу рөхсәт ителә. Дәүләт мөлкәтендә яки муниципаль мөлкәттә булган урман кишәрлекләре дини оешмаларга дини эшчэнлекне гамэлгә ашыру өчен түләүсез нигездә файдалануга тапшырыла (РФ Урман кодексының 47 статьясы).

Кишәрлек урманчылыклары буенча дини эшчэнлекне гамэлгә ашыру өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлегә әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

2.17. Урманнарны саклауга, яклауга һәм янадан үстерүгә карата таләпләр

2.17.1. Урманнарда янғын куркынычсызлыгы чараларына, урманнарны радиоактив матдәләр белән пычранудан һәм тискәре башка йогынтыдан саклауга карата таләпләр

РФ Конституциясенең 9 статьясы һәм РФ Урман кодексының 51 статьясы нигезендә урманнар янғыннардан сакланырга тиеш.

Урманнарны янғыннардан саклау РФ Урман кодексы һәм «Янғын куркынычсызлыгы турында» 1994 елның 21 декабрендәге 69-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә биологик, урманчылык, экологик һәм төбәк үзенчәлекләрен исәпкә алып гамэлгә ашырыла һәм урманнардагы янғыннарны булдырмый калуга, вакытында ачыклауга һәм сүндерүгә юнәлдерелгән оештыру, хокукий һәм багка чаралар комплексын үз эченә ала.

Урманнардан файдаланганда, аларны саклаганда, яклаганда, торгызганда, урманнарда бүтән төрле эшчэнлекне гамэлгә ашырганда, шулай ук урманнарда гражданнар йөргәндә урманнарда янғын куркынычсызлыгын тәмин итү буенча бердәм таләпләр РФ Хөкүмәтенең 2007 елның 30 июнендәге 417 номерлы карары белән расланган. Урманнарда янғын куркынычсызлыгы кагыйдәләрендә билгеләнгән. Урманнарда янғыннарны кискәтү һәм сүндерү чараларының төрләре, әлеге чаралар белән урманнардан файдаланучы затларны тәмин итү нормативлары, урманнардан файдаланганда урман янғыннарын кискәтү һәм сүндерү чараларының булу нормалары РФ ТРЭМның 2014 елның 28 мартындагы 161 номерлы боерыгында расланган. Урманнарның табигый янғын куркынычлылыгы классификациясе, һава шартларына бәйле рәвештә урманнарда янғын куркынычы классификациясе 2011 елның 5 июлендәге 287 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган.

Урманнарны янғыннардан саклау нәтижәлелеген арттыру максатларында Россия Урман хужалыгы федераль агентлыгының 1997 елның 19 декабрендәге 167 номерлы боерыгы белән Янғын-химия станцияләре турында нигезләмә расланды.

Болгар урманчылыгы майданының янғын куркынычы классларына бүленеше түбәндәге таблицада күрсәтелде.

майданы, га

№ п/п	Кишәрлек урманчылыгы	Янғын чыгу куркынычы классы					Жәмгысе	Уртача класс
		I	II	III	IV	V		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Никольский	763	683	479	5489	2266	9680	3,8
2.	Спас	1066	248	1692	5768	398	9172	3,5
Урманчылык буенча барлыгы		1829	931	2171	11257	2664	18852	3,6
%		9,7	5,0	11,5	59,7	14,1	100	

Урманда янғын барлыкка килү һәм таралу ихтималы, шулай ук аның интенсивлыгы һава шартларына карап билгеләнә. Бу вакытта метеорологик шартлар арасында янучан материалларны дымландыру яки корыту процессларына бәйлесе зуррак әһәмияткә ия булып тора. Мондый факторларга түбәндәгеләр керә: явым-төшемнәр, һава дымлылыгы һәм температурасы, жил һәм болытлылык.

Урманнарда һава торышына карап, янғын чыгу куркынычының федераль класслары

Урманнардагы янғын чыгу куркынычы классы	Комплекслы күрсәткеч зурлыгы	Янғын чыгуга бәйле куркыныч дәрәжәсе
I	2	3
I	0 ... 300	Юк
II	301 ... 1000	Аз
III	1001 ... 4000	Уртача
IV	4001 ... 10000	Югары
V	10 000 артык	Гадәттән тыш

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урманнарны янғынга каршы кору чаралары турында» 2011 елның 16 апрелдәге 281 номерлы карарына, «Урманнарны янғынга каршы кору нормативлары раслау турында» 2012 елның 27 апрелдәге 174 номерлы боерыгына таянып, регламентта табигый һәм икътисадый шартларны, урманнарның пирологик сыйфатламаларын, янғынның потенциал чыганаclarын исәпкә алып, янғынга каршы чаралар комплексы билгеләнде.

Янғынга каршы кору чараларының ел саен башкарыла торган күләме түбәндәге таблицада күрсәтелде.

Янғынга каршы кору буенча чаралар күләме

№ п/п	Чараларның аталышы	Үл. берәмлеге	Таләп ителә
1	2	3	4
1.	Кисәтү чаралары		
1.1	Даими күргәзмәләр һәм витриналар	данә	1
1.2	Даими стендлар	данә	2
1.3	Кисәтү аншлаglары	данә	1
1.4	Авыл хужалыгы формированиеләре вәкилләре белән кинәшмәләр	данә	Зарурлыкка карап даими

№ п/п	Чараларның аталышы	Үл. берәмлеге	Таләп ителә
1	2	3	4
1.5	Шлагбаумнар урнаштыру	данә	3
1.6	Ял итү һәм тәмәке тарту урыннарын оештыру	данә	3
2.	Янгыннар таралуны чикләү чаралары		
2.1	Янгынга каршы киртәләр, чокырлар ясау	км	–
2.2	Янгынга каршы минераллаштырылган полосалар урнаштыру	км	7
2.3	Янгынга каршы минераллаштырылган полосаларны чистарту һәм яңарту	км	27
3.	Юллар төзелеше		
3.1	Янгынга каршы юллар төзелеше	км	1
3.2	Янгынга каршы билгеләнештә юлларны үзгәртеп кору	км	1
4.	Дозор-сак хезмәте		
4.1	ЯХС биналары төзү	данә	–
4.2	Вақытлы янгын сакчыларын яллау	кеше	2
5.	Янгыннарга каршы көрәш чаралары		
5.1	Я/к су белән тәэмин итү чыганакларына килү юллары ясау	данә	3
5.2	Янгынга каршы инвентарь туплау пунктлары оештыру	данә	2
5.3	Янгын сүндерү сулыклары ясау	данә	1
6.	Янгынга каршы жайланмалар сатып алу		
6.1	Урман-янгын сүндерү автомашиналары	данә	1
6.2	Янгын мотопомпалары	данә	–
6.3	Басымлы янгын жиңсәләре	пог. м	200
6.4	Уткабызгыч аппаратлар	данә	–
6.5	Бензопычкылар	данә	–
6.6	Ранецлы урман янгын сүндергечләре	данә	–
6.7	Кул кораллары:		
	көрәкләр	данә	–
	балталар	данә	–
	тәкмәннәр	данә	–
	тырмалар	данә	–
	аркылы пычкылар	данә	–
7.	Янгын чыгу куркынычын мониторинглау	мең га	18,9
8.	Ел саен урманнарны янгыннардан саклау буенча планлаштырылган чараларга чыгымнар күләме – барлыгы	мең сум	Республика буенча тулаем каралган
	шул исәптән:		
	– Урман янгыннарын сүндерү буенча системалар һәм чаралар булдыру (ПНВ, радио-телефон элементсен, моторлы транспортны карап тоту, янгын сакчылары яллау)	мең сум	-/-
	– Урман янгыннарын сүндерү	мең сум	-/-
	– Авиапатруль	мең сум	-/-
	– Башка төрле чаралар (ш.и. янгынга каршы пропаганда)	мең сум	-/-

Урманнарда янгынга каршы профилактика уздыруда урман янгыннарына каршы пропаганда эһемиятле роль уйный, ул урманнарны саклау һәм урман янгыннарын булдырмый калуга жаваплылык рухында жәмәгатьчелек фикерен һәм аерым кешеләрнең карашларын формалаштыру максатында аңга планлы рәвештә йогынты ясауга юнәлдерелгән мәгълүмат-пропаганда чаралары һәм гамәлләре жыелмасыннан гыйбарәт. Урман янгыннарына каршы пропаганда максатчан, оператив булырга, ел чорына, урманнарда халыкның конкрет төркеме тарафыннан башкарыла торган эшчәнлекнең (ял итү, агач эзерләү, экспедицияләр һ.б.) торышына һәм холкына туры килергә, конкрет фактларны үз эченә алырга тиеш, ә басма матбугат чаралары эчтәлекле, кызыклы һәм образлы булырга тиеш.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2011 елның 17 маендагы 377 номерлы карары белән расланган Урманнардагы янгыннарны сүндерү планын һәм аның формасын эшләү һәм раслау кагыйдәләре нигезендә ел саен Урманнардагы янгыннарны сүндерү планы раслана.

2.17.2. Урманнарны яклауга карата таләпләр (санитар-савыктыру чараларының, урманнарны яклау буенча профилактика чараларының, зарарлы организмнарның чыганакларын ликвидацияләү чараларының, шулай ук вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чараларның нормативлары һәм параметрлары)

Урманнарны яклау урманнарда зарарлы организмнарны ачыклауга һәм аларның таралуын кисәтүгә, ә зарарлы организм чыганаклары барлыкка килгән очракта, аларны бетерүгә юнәлдерелгән.

Урманнарны яклау дәүләт хакимияте органнары тарафыннан аларның РФ Урман кодексының 81-84 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны зарарлы организмнардан яклау РФ УК 60.1-60.10 статьялары һәм «Үсемлекләр карантини турында» 2014 елның 21 июлендәге 206-ФЗ номерлы федераль закон, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2017 елның 20 маендагы 607 номерлы карары белән расланган Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре (алга таба – Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре) нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнардагы санитар куркынычсызлык чаралары түбәндәгеләрне үз эченә ала: урман яклау районнарына бүлү, дәүләт урман-патологик мониторингы, урман патологиясе буенча тикшеренүләр уздыру, зарарлы организмнар таралуын кисәтү, урманнарда санитар куркынычсызлык буенча башка чаралар.

Татарстан Республикасы территориясендә урнашкан урман фонды жирләрендә урманнарны яклау районнарына бүлү «Рослесозащита» ФБУ филиалы – «Татарстан Республикасы Урман яклау үзәге» тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Урманнарны яклау районнарына бүлү тәртибе РФ ТРЭМның 2017 елның 9 гыйнварындагы 1 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман патологиясе буенча дәүләт мониторингын уздыру тәртибе шулай ук «Рослесозащита» ФБУ филиалы – «Татарстан Республикасы Урман яклау үзәге» тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Урман патологиясе буенча дәүләт мониторингын уздыру тәртибе РФ ТРЭМның 2017 елның 5 апрелендәге 156 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман патологиясе буенча тикшеренүләр (алга таба – УПТ) урманнарда дәүләт урман-патологик мониторинг белешмәләрен, шулай ук урманнарның санитар һәм урман-патологик торышы турында башка мәгълүматларны исәпкә алып уздырыла.

Урман патологиясе буенча тикшеренүләргә уздыру тәртибе, урман патологиясе буенча тикшерү актының формасы РФ ТРЭМның 2016 елның 16 сентябрэндәге 480 номерлы боерыгы белән расланган.

УПТ урман кишәрлекләренең агымдагы санитар һәм урман-патологик торышы турында мәгълүмат алу, шулай ук зарарлы организмнар таралуны кисәтү чараларын нигезләү һәм билгеләү максатларында уздырыла.

УПТ материаллары нигезендә санитар-савыктыру чаралары (алга таба – ССЧ) уздырыла.

ССЧ урман утыртмаларының санитар торышын яхшырту, зарарлы организмнар таралу куркынычын киметү, урман утыртмаларының үзләренең максатчан функцияләрен үтәвен тәмин итү, шулай ук тискәре факторлар йогынтысыннан килгән зыянны киметү максатында РФ ТРЭМның 2016 елның 12 сентябрэндәге 470 номерлы боерыгы белән расланган Зарарлы организмнар таралуын кисәтү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләре нигезендә уздырыла.

Зыянлы организмнарның таралуын кисәтү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләрендә зыянлы организмнарга каршы көрәш алып бару буенча санитар-савыктыру, профилактикалау һәм агитацияләү чараларын, аларның чиратын һәм башкару тәртибен үз эченә ала торган урман хужалыгы эшләренең комплексы тасвирлана.

Махсус сакланучы табигать территорияләрендә урнашкан урманнарда зарарлы организмнар таралуын кисәтү чараларын уздыру территорияләргә махсус саклау режимын исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисүнең, ликвид булмаган агач материалын, шулай ук аварияле агачларны жыештыруның планлаштырылган күләмнәре 15 нче таблицада китерелде.

Санитар-савыктыру чараларының нормативлары һәм параметрлары

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			барлы гы	шүл исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Урманнарның максатчан билгеләнеше: Яклаучы урманнар								
Ылыслы								
Өстенлек итүче токым – Нарат								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	253	230	23		142	395
		мең м3	64,7	62,9	1,8		1,4	66,1
Өстенлек итүче токым – Чыршы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	6	6				6
		мең м3	1,2	1,2				1,2
Жәмгысе ылыслы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	259	236	23		142	401
		мең м3	65,9	64,1	1,8		1,4	67,3
каты яфраклы								
Өстенлек итүче токым – биек кәүсәле имән								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га					12	12
		мең м3					0,2	0,2
Өстенлек итүче токым – тәбәнәк кәүсәле имән								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	43	6	37		96	139
		мең м3	3,2	0,9	2,3		1,8	5,0

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			барлы гы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Өстөнлек итүче токым – Каен								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га					7	7
		мең м3					0,2	0,2
Жәмгысе каты яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	43	6	37		115	158
		мең м3	3,2	0,9	2,3		2,2	5,4
Йомшак яфраклылар								
Өстөнлек итүче токым – Каен								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	65	50	15		336	401
		мең м3	12,6	11,6	1,0		4,5	17,1
Өстөнлек итүче токым – Усак								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	41	6	35		97	138
		мең м3	3,4	0,9	2,5		1,2	4,6
Өстөнлек итүче токым – товарлык Юкә								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	32	32			364	396
		мең м3	8,4	8,4			4,0	12,4
Өстөнлек итүче токым – Кара зирек								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	2		2		10	12
		мең м3	0,1		0,1		0,1	0,2
Жәмгысе йомшак яфраклы								
1	Урманчылык	га	140	88	52		807	947

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			барлы гы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең м3	24,4	20,8	3,6		9,8	34,2
Яклаучы урманнар буенча жәмгысе								
1	Урманчылык	га	441	329	112		1064	1505
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең м3	93,6	85,9	7,7		13,3	106,9
Урманнарның максатчан билгеләнеше: Эксплуатация урманнары								
Ылыслы								
Өстенлек итүче токым – Нарат								
1	Урманчылык	га	3	3			1	4
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең м3	0,7	0,7			–	0,7
Жәмгысе ылыслы								
1	Урманчылык	га	3	3			1	4
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең м3	0,7	0,7			–	0,7
каты яфраклы								
Өстенлек итүче токым – биек кәүсәле имән								
1	Урманчылык	га					5	5
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең м3					0,1	0,1
Өстенлек итүче токым – тәбәнәк кәүсәле имән								
1	Урманчылык	га	23		23		10	33
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең м3	1,0		1,0		0,1	1,1
Жәмгысе каты яфраклы								
1	Урманчылык	га	23		23		15	38
	таләпләре буенча	мең	1,0		1,0		0,2	1,2

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			барлы гы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	ачыкланган фонд	м3						
Йомшак яфраклылар								
Өстенлек итүче токым – Усак								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	8		8		34	42
		мең м3	0,6		0,6		0,4	1,0
Өстенлек итүче токым – товарлык Юкә								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га					71	71
		мең м3					0,7	0,7
Жәмгысе йомшак яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	8		8		105	113
		мең м3	0,6		0,6		1,1	1,7
Эксплуатация урманнары буенча жәмгысе								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	34	3	31		121	155
		мең м3	2,4	0,7	1,7		1,2	3,6
Урманчылык буенча барлыгы								
Ылыслы								
Өстенлек итүче токым – Нарат								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	256	233	23		143	399
		мең м3	65,4	63,6	1,8		1,4	66,8
Өстенлек итүче токым – Чыршы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	6	6				6
		мең м3	1,2	1,2				1,2

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			барлы гы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Жәмгысе ылыслы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	262	239	23		143	405
		мең м3	66,6	64,8	1,8		1,4	68,0
каты яфраклы								
Өстенлек итүче токым – биек кәүсәле имән								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га					17	17
		мең м3					0,3	0,3
Өстенлек итүче токым – тәбәнәк кәүсәле имән								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	66	6	60		106	172
		мең м3	4,2	0,9	3,3		1,9	6,1
Өстенлек итүче токым – Каен								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га					7	7
		мең м3					0,2	0,2
Жәмгысе каты яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	66	6	60		130	196
		мең м3	4,2	0,9	3,3		2,4	6,6
Йомшак яфраклылар								
Өстенлек итүче токым – Каен								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	65	50	15		336	401
		мең м3	12,6	11,6	1,0		4,5	17,1
Өстенлек итүче токым – Усак								
1	Урманчылык	га	49	6	43		131	180

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			барлы гы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең м3	4,0	0,9	3,1		1,6	5,6
Өстенлек итүче токым – товарлык Юкә								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	32	32			435	467
		мең м3	8,4	8,4			4,7	13,1
Өстенлек итүче токым – Кара зирек								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	2		2		10	12
		мең м3	0,1		0,1		0,1	0,2
Жәмгысе йомшак яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	148	88	60		912	1060
		мең м3	25,0	20,8	4,2		11,0	36,0
Барлыгы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	475	332	143		1185	1660
		мең м3	96,0	86,6	9,4		14,5	110,5
Шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча:								
Никольский киш. ур-гы								
Ылыслы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	52	52			2	54
		мең м3	11,6	11,6			–	11,6
каты яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	66	6	60		126	192
		мең м3	4,2	0,9	3,3		2,3	6,5

№ п/п	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Ликвидсыз агачларны жыештыру	Жәмгысе
			барлы гы	шул исәптән				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Йомшак яфраклылар								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	76	16	60		257	333
		мең м3	6,9	2,7	4,2		3,5	10,4
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	194	74	120		385	579
		мең м3	22,7	15,2	7,5		5,8	28,5
Спас киш. ур-гы								
Ылыслы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	209	186	23		142	351
		мең м3	55,0	53,2	1,8		1,4	56,4
каты яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га					4	4
		мең м3					–	–
Йомшак яфраклылар								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	72	72			655	727
		мең м3	18,1	18,1			7,4	25,5
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	281	258	23		801	1082
		мең м3	73,1	71,3	1,8		8,8	81,9

Искәрмә: Санитар-савыктыру чараларының күләменә урман патологиясе тикшерүләре акты нигезендә үзгәрешләр кертелә («Урманнарны зарарлы организмнардан яклауны жайга салуны камилләштерү өлешендә Россия Федерациясе Урман кодексына үзгәрешләр кертү турында» 2015 елның 30 декабрдәге 455 номерлы федераль закон буенча)

Урманны яклау буенча чаралар күләме корткычларның яңа чыганаclarы һәм урман авырулары барлыкка килүгә бәйле рәвештә һәм утыртмаларның санитар торышы үзгәрүгә карап үзгәртелергә тиеш.

УПТ нәтижеләре профилактика чараларын планлаштыру нигезе булып тора. Профилактика чараларын планлаштыру нәтижеләре урман хужалыгы регламентларында һәм урманнарны үзләштерү проектларында чагылдырыла.

15.1 нче таблица

Зарарлы организмнар таралуны кисәтү буенча профилактика һәм башка төрле чараларның параметрлары

Чараның аталышы	Үлчәү берәмлекләре	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
1. Профилактик				
1.1. Урман хужалыгы				
1. Бер мәртәбәгә исәпләгәндә питомникларга сибү (серкәләндерү)	га	110	10	11
1.2 Биотехник				
1. Оялыктар эзерләү	данә/мең га	190/190	10	19/19
2. Ояларны ремонтлау	данә/мең га	190/190	10	19/19
3. Аттрактант тозақлар куллану	данә	Зарурлыкка карап		
4. Кырмыска ояларын киртәләү	данә	Зарурлыкка карап (ел саен киш. урм. өчен 5 данә)		
5. Кырмыскалыкларның урынын алмаштыру (күчерү)	оя	Зарурлыкка карап		
2. Башка чаралар				
1. Яклау почмаклары булдыру һәм карап тоту	данә	1	10	1
2. Корткыч һәм авыру чыганаclarы барлыкка килүне күзәтеп тору	мең га	18,9	10	18,9
3. Халык белән, агач эзерләүчеләр белән әңгәмәләр кору, лекцияләр уздыру	әңгәмә	140	10	14
4. Аншлагллар һәм плакатлар урнаштыру һәм элү	данә	Зарурлыкка карап		

Зарарлы организмнарның чыганаclarын юкка чыгару чараларының параметрлары

Чараның аталышы	Үлчәү берәмлекләре	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
1. Урман патологиясе буенча тикшеренү	га	20000	10	2000
2. Көрәшнең жир өсте чаралары	га	зарарлану чыганаclarы барлыкка килүгә карап		
3. Туфрак казулар	чокыр	Зарурлыкка карап		

2.17.3. Урманнарны яңадан үстерүгә карата таләпләр

Киселгән, һәлак булган, зарар күргән урманнар торгызылырга тиешле.

Россия Федерациясе Урман кодексының 61 статьясының 2 п. нигезендә урманнарны торгызу түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) урман орлыкчылыгы;
- 2) урман торгызу;
- 3) урманнарны тәрбия кылу;

4) урман торгызу өчен билгеләнгән жирләргә урман утыртмалары били торган жирләргә кергү.

Урман орлыкчылыгы «Орлыкчылык турында» 1997 елның 17 декабрендәге 149-ФЗ номерлы федераль законга һәм РФ УК 65 статьясына ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Урман торгызу РФ Урман кодексының 61, 62 статьялары, Урман торгызу кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман үрчетү РФ УК 63 статьясы, РФ ТРЭМның 2012 елның 10 гыйнварындагы 1 номерлы боерыгы белән расланган Урман үрчетү кагыйдәләренә (алга таба – Урман үрчетү кагыйдәләре) ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны тәрбия кылу РФ УК 64 статьясына, РФ ТРЭМның «Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләрен раслау турында» 2017 елның 22 ноябрендәге 626 номерлы боерыгына (алга таба – Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләре) ярашлы рәвештә регламентлана.

Урманнарны тәрбия кылу эшләре урманнарны урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе, урман кишәрлегеннән даими (вакыты чикләнмичә) файдалану хокукы яки урман кишәрлегеннән түләүсез нигездә файдалану хокукы нигезендә файдаланучы затлар тарафыннан яки дөүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары тарафыннан үзләренә Россия Федерациясе Урман кодексының 81-84 статьяларында, Россия Федерациясе Урман кодексының 19 статьясында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә (алга таба – дөүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары) гамәлгә ашырылырга тиеш.

Урманнарны тәрбия кылу эшләре Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләренә туры китереп, чара төрләре буенча Россия Федерациясе субъектларының урман

планнарында, урманчылыкларның (урман паркларының) урман хужалыгы регламентларында, урманнарны үзләштерү проектларында күрсәтелгән күләмнәрдә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны карап тоту чараларына урман утыртмаларын тәрбия кылу максатларында уздырыла торган кисүләр; агроурман-меолиоратив чаралар; бүтән чаралар, шул исәптән урман утыртмаларын яңарту; урман утыртмаларының формасын үзгәртү; урман утыртмаларын реконструкцияләү; урманнарны урманчылык-урман яклау буенча тәрбияләү; урманның яңарышын, шытымнарын һәм утыртмаларның башка кыйммәтле компонентларын (тәрбия объектларын) карау; урманнарны рекреацион-ландшафт тәрбияләү; урманнарны тәрбия кылуның ярдәмче төрләре; урманнарны карауның махсус төрләре керә.

Урманнарны карау чаралары эксплуатация урманнарының максатчан билгеләнешен, яклаучы урманнарның һәм махсус якланучы урман кишәрлекләренең категорияләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Эксплуатация урманнарында урманнарны тәрбия кылу чаралары урманнарның продуктлылыгын арттыруга, югары сыйфатлы агач материалы һәм агач булмаган урман ресурслары алуга юнәлдерелгән.

Эксплуатация урманнарында ясалма һәм табигый барлыкка килгән, агач материалына ихтыяж зур булган максатчан агач токымнарына карата тәрбияви чаралар башкарыла. Максатчан агач токымнары Россия Федерациясе субъектының урман планында агач материалын житештерү структурасына һәм аңа булган ихтыяжга ясалган анализ нигезендә билгеләнергә тиеш.

Яклаучы урманнарда һәм махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урманнарны карау чаралары тирәлек урманнарның хасил итүче, су саклаучы, яклаучы, санитар-гигиена, савыктыру һәм файдалы функцияләрен саклауга һәм торгызуга юнәлдерелгән.

Яклаучы урманнар һәм урманнарның махсус якланучы кишәрлекләре өчен максатчан токымлы агачлар булып яклаучы урманнарның һәм махсус яклана торган урман кишәрлекләренең максатчан билгеләнешенә җавап бирә торган агач токымнары санала.

Урманнарны карау буенча уздырылган чараларның сыйфатлылыгын һәм нәтижелелеген бәяләү дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары тарафыннан, Россия ТРЭМның 2016 елның 27 июнендәге 367 номерлы боерыгы белән расланган Диләнкеләрне карау тәртибенә туры китереп, диләнке эшләре тәмамланганнан соң диләнкеләрне караганда, Россия ТРЭМның «Дәүләт урман реестрына документлаштырылган мәгълүматларны кертүгә һәм аны үзгәртүгә нигез булган документларның исемлеген, формасын һәм аларны эзерләү тәртибен раслау турында» 2013 елның 11 ноябрәндәге 496 номерлы боерыгы белән расланган тәртиптә дәүләт урман реестрына мәгълүмат керткәндә һәм аны үзгәрткәндә гамәлгә ашырыла.

Урман торгызу өчен билгеләнгән жирләргә урман утыртмалары биләгән жирләргә кертү РФ Урман кодексының 64.1 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман утыртмалары вәкаләтле федераль башкарма хакимияте билгеләгән критерияләргә һәм таләпләргә җавап биргән очракта, урман торгызу өчен билгеләнгән жирләргә урман утыртмалары били торган жирләргә кертү дәүләт

хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары тарафыннан аларның РФ УК 81-84 статьяларына ярашлы рәвештә билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Урман торгызу өчен билгеләнгән җирләрне урман утыртмалары били торган җирләргә кертү тәртибе һәм тиешле акт формасы вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнә.

Яшь агачларны карау һәм урманнарны карау буенча тәрбия кылуга бәйле булмаган бүтән чараларның нормативлары һәм параметрлары 16 нчы таблицада китерелде.

Яшь агачларны карау һәм урманнарны карау буенча тәрбия кылуга бәйле булмаган бүтән чараларның нормативлары һәм параметрлары

Урманнарны тәрбия кылу төрләре аталышы	Кишәрлек урманчылыгының атылышы	Хужалык	Агач токымы	Мәйданы, га	Киселә торган запас, куб метр	Кабатлану чоры, ел	Еллык күләме		
							Мәйданы, га	Киселә торган запас, куб.м	
								гомуми	1 гектардан
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Яшь агачлар арасында урманнарны карау буенча кисүләргә уздыру				237	3610		34	451	15
шул исәптән:									
тоныкландырулар	Никольский	ылыслы	Нарат	9	30	5	2	6	3
	Киш. урм. буенча жәмгысә			9	30		2	6	3
	Спас	ылыслы	Нарат	66	530	5	13	106	8
		Йомш яфраклы	Каен	14	30	5	3	6	2
	Киш. урм. буенча жәмгысә			80	560		16	112	7
Урманчылык буенча жәмгысә тоныкландырулар				89	590		18	118	7
тазартулар	Никольский	ылыслы	Нарат	13	190	10	1	19	15
		-//-	Чыршы	30	490	8	4	61	16
		Жәмгысә ылыслы		43	680		5	80	16
	Киш. урм. буенча жәмгысә			43	680		5	80	16
	Спас	ылыслы		88	1900	10	9	190	22
		-//-		11	330	8	1	41	31
		Жәмгысә ылыслы		99	2230		10	231	23
		Каты яфраклы	Б/кәүсәлә имән	1	30	5	–	6	21

Урман үскән шартларның типларын, бонитет классларын, караганчыга кадәр составы буенча утыртмаларның төркемен, чыбылдыкның караганнан соңгы минималь йомыклығын, агачлар саны яисә массасы буенча сайлау процентын күрсәтеп, өстенлек итүче һәр токым буенча тәрбияви кисү режимының нормативлары Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләрендә билгеләнгән.

1. Кисүләрнең максималь ешлык проценты тоташлыгы (тулылыгы) 1,0 тигез булган утыртмалар өчен китерелде. Тоташлыкның (тулылыкның) түбәнрәк күрсәткечләрендә, кисәк тотрыклылык кимү куркынычы янаганда һәм башка начар шартларда, шулай ук техник коридор челтәрле кишәрлекләрен тәрбия кылганда кисүләрнең ешлыгы, әлбәттә, кими.

2. Технологик коридорларны (запасы буенча 5-7%ка) кисеп чыкканда һәм кирәкмәгән агачларны күп күләмдә юк итү зарурлыгы булганда ешлыкны арттыру рөхсәт ителергә мөмкин.

Урман торгызу һәм урман үрчетү буенча чаралар үткөрү таләп ителгән майданнарның зурлыклары 17 нче таблицада күрсәтелде.

17 нче таблица

Урман торгызу һәм урман үрчетү буенча чараларның нормативлары һәм параметрлары

мәйданы, га

Күрсәткечләр	Урман үсемлекләре капламаган жирләр				Алдагы чорда тоташ кисү дилән- келәре	Урман үрчетү	Бар- лыгы	Ел- лык күлө- ме
	Көөкләр һәм һәлак булган уртырт- малар	Кисел- гән урын- нар	Алан- лыклар һәм буш урыннар	Жәм- гысе				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Урманчылык буенча барлыгы								
Урман торгызуга мохтаж урыннар, барлыгы	5	3	47	55	763	–	818	81
Ш.и. токым төркемнәре буенча:								
Ылыслы	5	1	31	37	371	–	408	41
Қаты яфраклы	–	–	12	12	64	–	76	7
Йомшак яфраклы	–	2	4	6	328	–	334	33
Ш.и. ысуллары буенча:								
ясалма (урман культуралары булдыру), барлыгы	4	1	46	51	359	–	410	40
Алардан токым төркемнәре буенча:								

Күрсәткечләр	Урман үсемлекләре капламаган жирләр				Алдагы чорда тоташ кисү дилән- келәре	Урман үрчетү	Бар- лыгы	Ел- лык күлә- ме
	Көекләр һәм һәлак булган уртырт- малар	Кисел- гән урын- нар	Алан- лыклар һәм буш урыннар	Жәм- гысе				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ылыслы	4	1	31	36	252	–	288	28
Каты яфраклы	–	–	12	12	20	–	32	3
Йомшак яфраклылар	–	–	3	3	87	–	90	9
Табиғый урман торгызу, барлыгы	1	2	1	4	404	–	408	41
Алардан токым төркемнәре буенча:								
Ылыслы	1	–	–	1	119	–	120	11
Каты яфраклы	–	–	–	–	44	–	44	5
Йомшак яфраклылар	–	2	1	3	241	–	244	25
шул исәптән:								
Шытым саклау	–	–	–	–	22	–	22	2
Алардан токым төркемнәре буенча:								
Ылыслы	–	–	–	–	10	–	10	1
Каты яфраклы	–	–	–	–	12	–	12	1
Минераллаштыру	1	–	–	1	141	–	142	14
Алардан токым төркемнәре буенча:								
Ылыслы	1	–	–	1	109	–	110	11
Каты яфраклы	–	–	–	–	32	–	32	3
Шытым саклау (табиғый үстерү)	–	2	1	3	241	–	244	25
Алардан токым төркемнәре буенча:								
Каты яфраклы	–	–	–	–	–	–	–	–
Йомшак яфраклылар	–	2	1	3	241	–	244	25
Урман үрчетүгә мохтаж жирләр	–	–	–	–	–	–	–	–
Шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча:								
Никольский киш. урманчылыгы								
Урман торгызуга мохтаж урыннар, барлыгы	1	3	12	16	480	–	496	49
Ш.и. токым төркемнәре буенча:								
Ылыслы	1	1	6	8	160	–	168	17
Каты яфраклы	–	–	5	5	46	–	51	5

Күрсәткечләр	Урман үсемлекләре капламаган жирләр				Алдагы чорда тоташ кисү дилән- келәре	Урман үрчетү	Бар- лыгы	Ел- лык күлә- ме
	Көекләр һәм һәлак булган уртырт- малар	Кисел- гән урын- нар	Алан- лыклар һәм буш урыннар	Жәм- гысе				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ылыслы	–	–	–	–	55	–	55	5
Каты яфраклы	–	–	–	–	6	–	6	1
Шытым саклау (табигый үстерү), алардан:	–	–	–	–	–	–	–	–
Йомшак яфраклылар	–	–	–	–	–	–	–	–
Урман үрчетүгә мохтаж жирләр	–	–	–	–	–	–	–	–

Искәrmә: Тоташ кисүләр буенча ел саен файдалануга рөхсәт ителә торган диләнке күләме үзләштерелмәгән очракта, урман торгызу эшләрнен күләме үзгәртелергә мөмкин.

Урман культураларын булдыру технологиясе туфрак-типологик шартларга бәйле. Технологияләр нигезе сыйфатында Урманчылык һәм урман хужалыгын механикалаштыру буенча Бөтенроссия фәнни-тикшеренү институты тарафыннан эшләнган урман торгызу буенча хисап-технологик карталар киңәш ителә.

Урман агач токымнарының утырту материалына һәм урманнарны ясалма һәм катнаш торгызганда булдырылган, майданнары урман үсемлекләре белән капланган жирләргә кертелә торган яшь агачлар сыйфатына карата белдерелә торган криетрияләр һәм таләпләр Урман торгызу кагыйдәләре белән регламентлана.

2.18. Урман үсү зоналары һәм урманлы районнар буенча урманнардан файдалануга карата таләпләрнен үзенчәлекләре

РФ ТРЭМның «Россия Федерациясендә урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясе Урманлы районнар исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерыгы нигезендә Урманчылыкның барча территориясе Россия Федерациясенә Европа өлешендәге Урман-дала зонасы Урман-дала районында урнашкан.

Урман хужалыгы регламентының әлеге бүлегендә китерелгән нормативлар Россия Федерациясенә Европа өлешендәге Урман-дала зонасы Урман-дала районына туры килә.

3 БҮЛЕК. УРМАННАРДАН ФАЙДАЛАНУДА ЧИКЛЭМЭЛЭР

3.1. Урманнарның максатчан билгеләнеш төрлөрө буенча чиклэмэләр

Урманнарны максатчан билгеләнеш төрлөрө һәм яклаучы урман категорияләре буенча чиклөләр 18 нче таблицادا китерелде.

18 нче таблица

Урманнарның максатчан билгеләнеш төрлөрө буенча чиклэмэләр

№ п/п	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдалануда чиклэмэләр
1	2	3
1.	Су саклау зоналарында урнашкан урманнар	Тыела: 1) урман утыртмаларын тоташ кисү; 2) урманнарны саклау һәм яклау өчен, шул исәптән фәнни максатларда агулы химия препаратлары куллану; 3) авыл хужалыгы алып бару, умартачылык һәм печән чабудан гайре; 4) урман плантацияләре утырту һәм эксплуатацияләү, урман эшкәртү инфраструктурасы ясау; 5) капитал төзелеш объектлары урнаштыру, линияле объектлардан һәм гидротехника корылмаларыннан тыш;
2.	<p>Табиғый һәм башка төр объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнар</p> <p>Россия Федерациясе субъектлары милкендәге, гомуми файдаланудагы тимер юл, гомуми файдаланудагы федераль автомобиль юллары, гомуми файдаланудагы автомобиль юллары буйларында урнашкан яклаучы урман полосалары</p> <p>а) урман паркы зоналары</p>	<p>Урман утыртмаларына тоташ кисүләп үткөрү тыела.</p> <p>Тыела: 1) техник регламентта каралганнан киңрәк итеп линияле корылмалар кисү; 2) урман түшәмәсен белән мүк жыю һәм эзерләү.</p> <p>Тыела: 1) урманнарны саклау һәм яклау өчен, шул исәптән фәнни максатларда агулы химия препаратлары куллану; 2) аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру; 3) авыл-хужалыгы алып бару; 4) файдалы казылма ятмаларын эшләрү; 5) капитал төзелеш объектларын урнаштыру, линияле объектлардан һәм гидротехника корылмаларыннан тыш;</p>

№ п/п	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдалануда чикләмәләр
1	2	3
	б) яшел зоналар	<p>б) урман плантацияләрен утырту һәм эксплуатацияләү, урман эшкәртү инфраструктурасы ясау.</p> <p>Тыела:</p> <p>1) урманнарны саклау һәм яклау өчен, шул исәптән фәнни максатларда агулы химия препаратлары куллану;</p> <p>2) аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру;</p> <p>3) асыл хужалыгы алып бару, печән чабу һәм умартачылыктан гайре, шулай ук печән чабу һәм умартачылык максатларында коймалар кую;</p> <p>4) файдалы казылма ятмаларын эшләү;</p> <p>5) капитал төзелеш объектлары урнаштыру, гидротехника корылмаларыннан, элемент линияләреннән, электрүткәргеч линияләрдән, жир асты торбаүткәргечләреннән гайре;</p> <p>б) урман плантацияләрен утырту һәм эксплуатацияләү, урман эшкәртү инфраструктурасы ясау.</p>
3.	Кыйммәтле урманнар	<p>Урман үсентеләрен тоташ кисүләргә тыюла, сайланма кисүләргә үзләренә яклау урманнарының максатчан билгеләнешен саклауны тәмин итә торган үзлекләрен югалта баручы урман утыртмаларын алмаштыруны тәмин итмәгән очраклардан тыш.</p> <p>Тыела:</p> <p>1) капитал төзелеш объектлары урнаштыру, линияле объектлардан һәм гидротехника корылмаларыннан тыш;</p> <p>2) урман плантацияләре утырту һәм эксплуатацияләү, урман эшкәртү инфраструктурасы ясау.</p>
4.	Эксплуатация урманнары	Урманнардан файдалануның барлык төрләре дә рөхсәт ителә.

3.2. Махсус якланучы урман кишәрлеге төрләре буенча чикләмәләр

Махсус якланучы урман кишәрлекләренә хокукый режимы РФ УК 102, 107 статьялары, Рослесхозның «Су саклау зоналарында урнашкан урманнарны, табигый һәм башка төрле объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнарны, кыйммәтле урманнарны, шулай ук махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урнашкан урманнарны файдалану, саклау, яклау, торгызу үзенчәлекләрен раслау турында» 2010 елның 14 декабрендәге 485 номерлы боерыгы (алга таба – Үзенчәлекләр) белән регламентлана.

Махсус якланучы урман кишәрлекләрендә аларның максатчан билгеләнеше белән файдалы үзлекләренә ярашмаган эшчәнлекне гамәлгә ашыру тыела.

Махсус якланучы урман кишәрлекләре төрләре буенча чикләмәләр 19 нчы таблицада күрсәтелде.

Махсус якланучы урман кишәрлеге төрләрә буенча чикләмәләр

№ п/п	Махсус якланучы урман кишәрлекләре төрләрә	Урманнардан файдалануда чикләмәләр
1	2	3
1.	Су объектлары, чокыр сөзәклекләрендә урнашкан ярсаклагыч, туфраксаклагыч урман кишәрлекләре	<p>Махсус якланучы урман кишәрлекләрендә, РФ Урман кодексының 107 статьясының 2 өлешендә күрсәтелгәннәрдән тыш, түбәндәгеләр тыела:</p> <p>1) әлеге Кодексының 17 статьясының 4 өлешендә, 21 статьясының 5.1 өлешендә каралган очрактардан тыш, урман утыртмаларына тоташ кисүләр үткөрү;</p> <p>2) авыл хужалыгы алып бару, умартачылык һәм печән чабудан гайре;</p> <p>3) капитал төзелеш объектлары урнаштыру, линияле объектлардан һәм гидротехника корылмаларыннан тыш.</p> <p>3. Махсус яклана торган урман кишәрлекләрендә сайланма кисүләр уздыру фәкать һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисү максатларында гына уздырыла.</p>
2.	Урмансыз киңлекләр белән чиктәш булып торучы урман кырыйлары	
3.	Урман-орлык плантацияләре, даими урман-орлык кишәрлекләре һәм урман орлыкчылыгының башка объектлары	
4.	Реликт һәм эндемик үсемлекләре булган урман кишәрлекләре	
5.	Сирәк һәм югалу куркынычы янаган кыргый жәнлекләрнең яшәү урыннары	
6.	Махсус якланучы башка урман кишәрлекләре	
7.	Тыюлыклы урман кишәрлекләре	

Искәрмә: Махсус якланучы урман кишәрлекләре урнашкан жир һәм аларның майданы урманнар коруны проектлаганда күрсәтелә.

3.3. Урманнардан файдалану төрләрә буенча чикләмәләр

Урманнардан файдалану төрләрә буенча чикләмәләр түбәндәге таблицада китерелде.

№ п/п	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләрә	Урманнардан файдалануда чикләмәләр
1	2	3
1.	Үзагач әзерләү	Файдалану өчен исәпкә алынган диләнкене (агач материалы алуның мөмкин булган күләменнән) артып китә торган күләмдә, шулай ук кисентеләрнең яшен бозып, агач материалы әзерләү тыела. (РФ УК 29 ст. 4 өл.) Россия

№ п/п	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдалануда чикләмәләр
1	2	3
		<p>Табигать министрлыгының 2016 елның 13 сентябрәндәге 474 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы эзерләү кагыйдәләре нигезендә:</p> <p>а) елга һәм чишмә үзәннәрен сөйрәмә жир трассалары һәм урман юллары сыйфатында куллану рөхсәт ителми;</p> <p>б) диләнкедән читтә урман утыртмаларын, үсемчелек катламын һәм туфракларны зарарлау, урманнарны сәнәгать һәм башка төрле калдыклар белән чүпләү рөхсәт ителми;</p> <p>в) юлларны, күперләрне һәм ызаннарны, шулай ук киптерүче чөлтәрне, юл, гидромелиоратив һәм башка корылмаларны, су агымнарын, чишмәләрне, елгаларны саклау мөһим;</p> <p>г) аударылыган һәм асылынып төшкән, киселгән агачларны (киселгән һәм диләнкедә калдырылган агачларны исәпкә алып) калдыру, сакланьрга тиешле яшь шытымны зарарлау яисә һәлак итү тыела.</p> <p>д) чик, квартал, диләнке баганаларын һәм башкаларын, агачларда һәм түмәрләрдәге тамгаларны, ярлыкларны һәм саннарны бетерү яисә зарарлау тыела;</p> <p>е) кисүгә тиешле булмаган һәм Россия Федерациясенә Үзагач эзерләү кагыйдәләре һәм урман законнары нигезендә сакланьрга тиешле агачларны, шул исәптән орлык бирү чыганакларын һәм плюс агачларын кисү һәм зарарлау тыела;</p> <p>ж) рөхсәт ителгән вакыты (рөхсәт ителгән кичектереп торуларны исәпкә алып) тәмамлангач үзагач эзерләү, шулай ук файдалану хокукы туктатылгач яисә тәмамлангач үзагач эзерләү рөхсәт ителми;</p> <p>з) билгеләнгән вакытына (рөхсәт ителгән кичектереп торуларны исәпкә алып) алып чыгылмаган агач материалын диләнкедә калдыру рөхсәт ителми;</p> <p>и) диләнке ясауның технологик картасында каралмаган урыннарда агач материалы чыгару, тарттыру рөхсәт ителми;</p> <p>к) диләнке чистарту эшләрен үтәмәү яисә үз вакытында үтәмәү рөхсәт ителми;</p> <p>л) сөйрәмә жирләрдән һәм төяү майданнарыннан кала, туфракның өске ундырышлы катламын юк итү рөхсәт ителми.</p> <p>Диләнкеләрдә үзагач эзерләгәндә яшәргә яраклы, аларның табигый ареалы чикләрендә үсеп китүче (әгәр дә тиешле агач токымының урманнар составындагы майданы өлеше урманчылык майданының 1 процентыннан артып китмәсә) кыйммәтле агач токымнарын (имән, бук, корычагач, эрбет, юкә, күг, элмә, кара зирек, чәчә торган каштан) кисү рөхсәт ителми.</p> <p>Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән зат төрләре сакланьрга тиешле.</p>

№ п/п	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдалануда чикләмәләр
1	2	3
		<p>Үзагач эзерләгәндә урман утыртмалары агачлары составында өч һәм аннан да күбрәк берәмлектә эрбет булган, өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисү рөхсәт ителми.</p>
2.	Чәер эзерләү	<p>Түбәндәгеләргә кирт салу тыела:</p> <p>а) юкка чыгарганчыга кадәр зарарлы организм чыганаclarында урнашкан урман утыртмаларына;</p> <p>б) урман янгыннары, зарарлы организмнар һәм башка тискәре факторлар нәтижәсендә зарарланган һәм зәгыйфьләнгән урман утыртмаларына;</p> <p>в) Россия Федерациясе законнары нигезендә үзагач эзерләү максатында өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын тоташ яки сайланма кисүләр рөхсәт ителмәгән урманнардагы урман утыртмаларына;</p> <p>г) даими урман-орлык кишәрлекләрендә, урман-орлык плантацияләрендә, генетика резервацияләрендә урнашкан урман утыртмаларына, шулай ук плюc агачларына, орлыклыкларга, орлык чәчәкләкләренә һәм полосаларына (2012 елның 24 гыйнварындагы 23 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Чәер эзерләү кагыйдәләренең 7 пункты).</p>
3.	Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу	<p>Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу өчен үсемлекләрнең түбәндәге төрләрен куллану тыела:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Россия Федерациясе Кызыл китабына һәм Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгәннәрне; – наркотик матдәләр дип танылучыларны; – үзагачын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре (токымнары) исемлегенә кертелгәннәрне. <p>Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу чикләнергә яки радиоактив матдәләр белән пычранган районнарда билгеләнгән тәртиптә тыелырга мөмкин. 2018 елның 16 июлендәге 325 номерлы РФ ТРЭМның боерыгы белән расланган Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу кагыйдәләре нигезендә:</p> <ul style="list-style-type: none"> – эрозиягә каршы урманнарда; су объектлары, чокыр авышлыклары буйларында урнашкан ярсаклагыч һәм туфраксаклагыч урман кишәрлекләрендә, шулай ук тулылыгы 0,8-1,0гә тигез булган яшь агачларда һәм йомылмаган урман культураларында түмәр сагызын эзерләү рөхсәт ителми (13 пункт); – агачларны туз эзерләү өчен кисү тыела (14 пункт); – урманнарда табигый һәм башка төрле объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урман түшәмәләрен жыярга рөхсәт ителми (20 пункт).
4.	Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю	<p>Төрләре Кызыл китапка, Татарстан Республикасы кызыл китабына кертелгән яки наркотик матдәләр булып саналган гөмбәләренә һәм кыргый үсүче үсемлекләренә эзерләү һәм жыеп алу рөхсәт ителми.</p>

№ п/п	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдалануда чикләмәләр
1	2	3
		<p>Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыеп алу радиоактив матдәләр белән пычранган районнарда билгеләнгән тәртиптә чикләнергә мөмкин. 2011 елның 5 декабрендәге 511 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыеп алу кагыйдәләре нигезендә:</p> <ul style="list-style-type: none"> – жимеш бирә торган агачларны кисү һәм жимешләр эзерләү өчен ботакларны кискәләү тыела (14 пункт); – чикләвекләрне эзерләгәндә агачларны һәм куакларны кисү, шулай ук агачларга һәм куакларга зыян сала торган ысулларны куллану тыела (15 пункт); – гөмбәләрне эзерләү аларның ресурсларын саклауны тәмин итүче ысуллар белән башкарылырга тиеш (16 пункт); – каен сутын эзерләү өлгергән урман кишәрлекләрендә кисәренә кимендә 5 ел калгач рөхсәт ителә (17 пункт); – башка төрле азык-төлек ресурсларын эзерләү аларның үсентеләре торышына зыян салмый торган ысуллар белән башкарылырга тиеш; үсемлекләрне тамырлары белән өзеп алырга, яфрактарына (ботактарына) һәм тамырларына зыян салырга рөхсәт ителми (18 пункт);
5.	Аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру	Яшел зоналарда һәм урман паркы зоналарында, шулай ук шәһәр урманнары территорияләрендә аучылык хужалыгы өлкәсендәге эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру тыела (РФ УК 105 ст. 3 өл. 2 пункты).
6.	Авыл хужалыгын алып бару	<p>Су саклау зоналарында урнашкан урманнарда, печән чабу һәм умартачылыктан гайре, авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ УК 104 ст. 1 өлешендәге 3 пункты).</p> <p>Яклагучы урманнарның яр буе чикләрендәге жирләрне сөрү, авыл хужалыгы хайваннарын көтү һәм алар өчен жәйге лагерьлар, ванналар оештыру тыела (РФ Су кодексының 65 ст. 17 өлешендәге 1, 3 пунктлары).</p> <p>Урман паркы зоналарында авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ УК 105 ст. 3 өлешендәге 3 пункты).</p> <p>Яшел зоналарда, печән чабу һәм умартачылыктан, шулай ук печән чабу һәм умартачылык максатларында киртәләп алулардан гайре, авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ УК 105 ст. 5 өлешендәге 2 пункты).</p> <p>Шәһәр урманнарында авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ УК 105 ст. 5.1 өлеше).</p> <p>Тыюлыклы урман кишәрлекләрендә авыл хужалыгы алып бару тыела (РФ УК 107 ст. 2 өлеше).</p> <p>Махсус якланучы урман кишәрлекләрендә, тыюлыклы урман кишәрлекләреннән гайре, печән чабу һәм умартачылыктан кала, авыл хужалыгын алып бару тыела (РФ УК 107 ст. 2.1 өлеше).</p>
7.	Фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә	Урманнарны фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлеген өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

№ п/п	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдалануда чикләмәләр
1	2	3
	ашыру	а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларын, үсемлекләр капламын һәм туфрак зарарлау; б) тапшырылган урман кишәрлеген һәм аның чикләрендәге территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, бүтән калдыклар белән чүпләү; в) тапшырылган урман кишәрлеге мәйданнын һәм аннан читтәге территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату (2011 елның 23 декабрендәге 548 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләренең 9 пункты). Агулы химик препаратлар куллану тыела (РФ УК 103 ст. 5 өлеше, 104 ст. 1 өлеше, 105 ст. 3 өлешендәге 1 пункты).
8.	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә табигый ландшафтлар, хайваннар дөньясы объектлары, су объектлары сакланьрга тиеш (РФ УК 41 ст. 3 өлеше). 2012 елның 21 февралендәге 62 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә: – рекреацияләү эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану эйләнә-тирә мохиткә һәм кеше сәламәтлегенә зыян китерми торган ысуллар ярдәмендә башкарыла (6 пункт); – вакытлыча корылмаларны, физкультура-савыктыру, спорт һәм спорт-техника корылмаларын вакытлыча урнаштыру барыннан да элек агачсыз һәм куаксыз урыннарда, ә мондый урыннар булмаганда – артык кыйммәтле булмаган агачлар белән капланган, урманнарны үзләштерү проектында билгеләнгән урыннарда рөхсәт ителә (8 пункт).
9.	Урман плантацияләре утырту һәм аларны эксплуатацияләү	Плантация ясау максатларында түбәндәгеләрне файдалану рөхсәт ителми: а) су саклау зоналарында урнашкан урманнарны; б) табигый һәм башка төрле объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнарны; в) кыйммәтле урманнарны; г) махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урнашкан урманнарны (2010 елның 14 декабрендәге 485 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Су саклау зоналарында урнашкан урманнарны, табигый һәм башка төрле объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнарны, кыйммәтле урманнарны, шулай ук махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урнашкан урманнарны файдалану, саклау, яклау, яңадан үстерү үзенчәлекләренең 30 пункты).
10.	Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү	2011 елның 05 декабрендәге 510 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү

№ п/п	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдалануда чикләмәләр
1	2	3
		<p>өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә:</p> <ul style="list-style-type: none"> – жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен, беренче чиратта, урман фонды жирләре составындагы урмансыз жирләр, шулай ук урманга әверелмәгән диләнкеләр, аланнарны һәм аларга урман культураларын утыртканчы урманның табигый торгызылуы мөмкин булмаган башка урман үсемлекләре белән капланмаган жирләр; рекультивацияләнергә тиешле (эшләнелгән торфлыклар һ.б.) (11 пункт) жирләр файдаланыла. – жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен –үстерү өчен үзгәртеп коруга билгеләнмәгән, азкыйммәтле утыртма кишәрлекләре файдаланылырга мөмкин (12 пункт); – РФ УК 60.15 статьясы нигезендә Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән үсемлек төрләре очрый торган урман кишәрлекләреннән жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану тыела.
11.	Урман үсемлекләренең утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү	<p>2011 елның 19 июлендәге 308 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан урман үсемлекләренең утырту материалын үстерү өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә:</p> <ul style="list-style-type: none"> урман үсемлекләренең утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен, иң беренче чиратта, урман фонды жирләре составындагы урман белән капланмаган жирләренә, шулай ук урмансыз диләнкеләренә, аланнарны һәм башка, урман үсемлекләре белән капланмаган, урманнар урнашкан бүтән категория жирләре файдаланыла (11 пункт); урман үсемлекләренең утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен урман үсемлекләренең яхшыртылган һәм сортлы орлыклары, яки, әгәр андый орлыклар булмаса, урман үсемлекләренең нормаль орлыклары кулланыла (12 пункт); урман үсемлекләренең утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен урман үсемлекләренең районнарга бүленмәгән орлыкларын, шулай ук сыйфаты тикшерелмәгән урман үсемлекләре орлыкларын, чәчүлекләрен һәм башкаларын куллану тыела (13 пункт); Россия Федерациясе Кызыл китабына, Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән үсемлек төрләре очрый торган урман кишәрлекләрен урман утыртмаларының утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен файдалану Россия Федерациясе Урман кодексының 60.15 статьясы нигезендә тыела.
12.	Жир асты байлыкларын геологик өйрәнү буенча эшләр башкару, файдалы казылма	Яшел зоналарда һәм урман паркы зоналарында, шулай ук шәһәр урманнары территорияләрендә файдалы казылма ятмаларын эшләү тыела (РФ УК 105 ст. 3 өлешендәге 4

№ п/п	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдалануда чикләмәләр
1	2	3
	ятмаларын эшләү	<p>пункты).</p> <p>Урманнардан жир асты байлыкларын геологик өйрәнү буенча эшләр башкару, файдалы казылма ятмаларын эшләү максатларында файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <p>а) бульдозер ярдәмендә агачлар аудару һәм урман кишәрлекләрен агач үсемлекләреннән чистарту, чик буе полосаларын һәм урман авызларын агач калдыклары белән чүпләү, урман авызындагы агач кәүсәләрен һәм скелет тамырларын зарарлау, жәйге чорда яңа киселгән үзагачларны махсус чараларсыз гына урманда саклау;</p> <p>б) урман утыртмаларын суга батыру һәм озак итеп су бастыру;</p> <p>в) бирелгән урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларын, үсемлекләр капламын һәм туфракны зарарлау;</p> <p>г) урманнарны төзелеш, сәнәгать, агач, көнкүреш һәм бүтән калдыклар, чүпләр белән чүпләү;</p> <p>д) бирелгән урман кишәрлеге мәйданын һәм аның чикләрендәге территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату;</p> <p>е) ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буйлап, шул исәптән урман кишәрлегеннән читтә транспорт чараларында һәм бүтән механизмнарда йөрү (2010 елның 27 декабрендәге 515 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан жир асты байлыкларын геологик өйрәнү буенча эшләр башкару, файдалы казылма ятмаларын эшләү буенча файдалану тәртибенәң 18 пункты).</p>
13.	Сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү	Тыюлыклы урман кишәрлекләрендә сусаклагычлар, башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү тыела (РФ УК 107 ст. 2 өлешендәге 5 пункты).
14.	Линияле объектлар төзү, реконструкцияләү, эксплуатацияләү	<p>Урманнарны линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <p>а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларын, үсемлекләр капламын һәм туфрак зарарлау;</p> <p>б) тапшырылган урман кишәрлеген һәм тапшырылган урман кишәрлегеннән читтәгә янәшә урнашкан территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, бүтән калдыклар белән чүпләү;</p> <p>в) тапшырылган урман кишәрлеге мәйданын һәм аннан читтәгә территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату;</p> <p>г) тапшырылган урман кишәрлеге һәм тиешле сак зоналарынан читтә ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буйлап транспорт чараларында һәм бүтән механизмнарда</p>

№ п/п	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдалануда чикләмәләр
1	2	3
		<p>йөрү (2011 елның 10 июнендәге 223 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану кагыйдәләренең 15 пункты).</p> <p>Урман паркы зоналарында урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен файдалану тыела (РФ УК 105 ст. 3 өлешендәге 5 пункты).</p>
15.	Үзагач һәм башка урман ресурслары эшкәртү	<p>Яклаучы урманнарда, шулай ук махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урман эшкәртү инфраструктурасы ясау тыела (РФ УК 14 ст. 2 өлеше).</p> <p>Урманнарны үзагач һәм башка урман ресурслары эшкәртү өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <p>а) жир өсте һәм туфрак эче су агынтыларын бозарлык, урман кишәрлекләрен су бастырырлык яисә сазландырырлык итеп эшләр башкару һәм корылмалар төзү;</p> <p>б) тапшырылган урман кишәрлеген һәм тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә янәшә торучы территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, бүтән калдыклар белән чүпләү;</p> <p>в) тапшырылган урман кишәрлеге майданнарын һәм аннан читтәге территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату;</p> <p>г) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буйлап транспорт чараларында һәм бүтән механизмнарда йөрү (РФ ТРЭМның 2014 елның 1 декабрендәге 528 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан агач материалы һәм башка урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләренең 6 пункты).</p>
16.	Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру	<p>Дини эшчәнлек башкарганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <p>а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларын, үсемлекләр капламын һәм туфрак зарарлау;</p> <p>б) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә өске һәм туфрак эче сулары агып төшүне бозарлык, урман кишәрлекләрен су бастырырлык яисә сазландырырлык итеп эшләр башкару һәм корылмалар төзү;</p> <p>в) тапшырылган урман кишәрлеген һәм аның янындагы территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, бүтән калдыклар белән чүпләү;</p> <p>г) ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буенча транспорт чараларында һәм бүтән механизмнарда үтеп керү.</p>

Гамәлдәге урман орлыкчылык объектларының нормативлары һәм параметрлары әлеге урман хужалыгы регламентында әзерләнми, урман орлыкчылык объектлары турында белешмәләр ел саен Россия ТРЭМның «Дәүләт урман реестрын

алып бару формаларын раслау турында» 2016 елның 06 октябрдәгә 514 номерлы боерыгы белән расланган 14-ДУР формасы буенча яңартыла.
